

it

Invalidiliitto

1/2026

Monta palloa ilmassa

**Sofia Valkonen
harrastaa
tosissaan ja
opiskelee
unelmiensa alaa.**

Sivut 8–13

**Tutkija: Tie työ-
elämään on vaikea
asenteiden takia**

Sivut 14–19

**Lukio-opiskeluun
tarjolla aiempaa
enemmän tukea**

Sivut 26–27

**Ukrainan vammaiset
ihmiset kohtaavat
monia hankaluuksia**

Sivut 38–41

pääkirjoitus

Janne Juvakka

Invalidiliiton toimitusjohtaja
Ammattiopisto Spesia Oy:n
hallituksen puheenjohtaja

Koulutus avaa ovia – kaikille

Koulutus ja työelämä kulkevat käsi kädessä. Ilman osaamista ei ole työtä. Työ taas antaa uusia mahdollisuuksia osallisuuteen ja oman näköisen elämän rakentumiseen. Siksi koulutus ei ole etuoikeus, vaan perusoikeus. Jokaisella on oikeus oppia. Oppivelvollisuus on yksi tapa, jolla yhteiskunta kantaa vastuuta nuorista ja varmistaa, että kaikki pääsevät jatko-opintoihin ja kiinnittyvät työelämään.

Vuonna 2021 toteutettu oppivelvollisuus uudistus vahvisti tätä oikeutta. Oppivelvollisuusikä nousi 18 ikävuoteen, ja jokaisen peruskoulun päättävän tavoitteena on suorittaa toisen asteen koulutus. Ennen uudistusta lähes viisi prosenttia nuorista jäi kokonaan ammatillisen tai lukiokoulutuksen ulkopuolelle. Pelkkä peruskoulu ei enää riitä turvaamaan kiinnittymistä työelämään ja yhteiskuntaan.

Ammatilliset erityisoppilaitokset ovat keskeisessä roolissa opiskeluoikeiden mahdollistumisessa. Invalidiliiton ja Bovallius-säätiön omistama Ammattiopisto Spesia tarjoaa opiskelijoille sekä tutkintotavoitteisia ammatillisia opintoja että tutkinto-opiskeluun ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Opetus toteutetaan pienissä ryhmissä ja käytännönläheisesti, ja samalla opiskelijat saavat kohdata vertaisiaan ja rakentaa yhteisöllisyyttä. Spesia toimii myös aktiivisena työelämän kumppanina ja asiantuntijana.

Vaikka oppivelvollisuus uudistus on tuonut suuria mahdollisuuksia, on yhä nuoria, jotka jäävät järjestelmien väliin. He tarvitsevat toisenlaisia oppimisympäristöjä ja tukea, jotta koulutus voi todella avata ovet osaamiseen ja työhön. Kuntouttavaa opetusta on nostettu yhdeksi uudeksi keinoksi, ja se lienee tulevien vuosien keskeisiä kehittämiskohteita.

Invalidiliitto Spesian omistajana ja yhteiskunnallisena toimijana kantaa osaltaan vastuuta siitä, että jokainen opiskelija saa mahdollisuuden oppia, tulla nähdyksi ja löytää paikkansa yhteiskunnassa. Spesian toiminta osoittaa, miten yksilöllinen tuki ja turvallinen oppimisympäristö voivat kehittää nuorten mahdollisuuksia.

Meidän kaikkien ja koko yhteiskunnan tehtävänä on varmistaa, että koulutuksen ovet osaamiseen, työhön ja osallisuuteen pysyvät auki kaikille. Jokaisella nuorella on oikeus tulla kuulluksi, kohdatuksi ja saada rakentaa oma polkunsa kohti omannäköistä itsenäistä elämää. ●

**Oppivelvollisuus
on yksi tapa,
jolla yhteiskunta
kantaa vastuuta
nuorista.**

AJASSA LIIKKUU

- 4** Hanke tukee ME/CFS:ää sairastavia / Vammaisetuudet nousivat hiukan

KANSI

- 8** **Sofia Valkonen** löysi oman kutsumuksensa sosionomian opinnoista

TEEMA

- 14** Tutkimus valottaa sitä, miksi vammaisten tie työelämään tyssää usein niin aikaisin
- 20** Toimittaja **Niilo Turunen** raivaa sinnikkäästi tietään radioääneksi
- 24** Eksoskeletoinit voivat auttaa fyysisessä työssä
- 26** Oppimisen tuen uudistus laajeni lukioon

**VAMMAISET JA
YHTEISKUNTA**

- 30** Mitä tarkoittaa vammaispalvelulain kiistelty lisäys elämänvaiheesta?
- 36** Invalidiliitto vaikuttaa
- 38** Ukrainan vammaiset ihmiset ovat monella tapaa ahtaalla
- 42** Sulkapallossa samalla kentällä voi olla istuvia ja seisovia pelaajia
- 46** Esteettömyys nyt -kansalaisaloite haluaa muuttaa lakia
- 48** Tutkimuksessa yhteistyö on tärkeää

22-vuotias Niilo Turunen on kokenut jo urallaan paljon. Hän on freelance-toimittaja ja musiikkiteknikko – ja pian hän muuttaa töihin Tukholmaan.

ANTTI YRJÖNEN

VAKIOT

- 51** Liittouutiset: Pysy pystyssä talven liukkailla
- 52** Järjestöuutiset: Esteetön luontotapahtuma
- 54** Lakia ja oikeutta
- 55** Koulutukset
- 56** Henkilöuutiset
- 57** Toimintaa
- 62** På Svenska
- 64** Ledare
- 65** Kolumni: **Virpi Posio-Sillanpää**
- 66** Ristikko
- 67** Makasiini

**Vammaisyrittäjien
tapaamiset ovat meille
vähän kuin
terapian korviketta.**

PÄÄTÖS

Varha sai moitteet

EDUSKUNNAN oikeusasiamies moittii Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varhaa vammaisten kuljetuspalvelujen lainvastaisesta ja epäasianmukaisesta toteuttamisesta.

Ratkaisu koskee vammaisjärjestöjen, muun muassa Invalidiliiton, tekemää kantelua. Oikeusasiamiehen mukaan Varha ei ottanut vammaisneuvostoa eikä vammaisjärjestöjä mukaan kuljetuspalveluja koskevien ohjeiden ja uudistusten suunnitteluun YK:n vammaisyleissopimuksen edellyttämällä tavalla.

Päätöksessä todetaan myös puutteita kuljetusten välityksessä, esteettömien autojen saatavuudessa, palveluntuottajien valvonnassa sekä tiedottamisessa ja laskutuksessa.

Oikeusasiamies vaatii, että Varha korjaa toimintansa ja turvaa vammaisten asiakkaiden yhdenvertaiset oikeudet.

ADOBE STOCK

Varha ei ottanut vammaisneuvostoa eikä vammaisjärjestöjä mukaan kuljetuspalveluja koskevien ohjeiden ja uudistusten suunnitteluun.

Vammais-etuuksia korotettiin 0,5 prosenttia 1.1.2026 alkaen.

ADOBE STOCK

MUUTOS

Pieniä korotuksia vammaisetuuksiin

KELAN tukiin tuli vuoden vaihteessa muutoksia. Vammaisten ihmisten osalta on hyvä uutinen, että vammaisetuudet eivät laskeneet vaan nousivat hieman.

Vammaisetuuksia korotettiin 0,5 prosenttia 1.1.2026 alkaen. Esimerkiksi alle 16-vuotiaan vammaistuki ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuki on nyt 110,49 €/kk. Ennen korotusta se oli 109,97 €/kk.

Myös eläkkeisiin tuli pieni, 0,5 prosentin indeksikorotus.

Vuosi tuo mukanaan myös muita muutoksia Kelan etuuksiin, esimerkiksi työttömyystukiin. 1.5.2026 otetaan käyttöön uusi yleistuki, joka korvaa Kelan nykyiset työttömyystuet eli työmarkkinatuen ja peruspäivärahan.

Yleistuki on uusi taloudellinen tuki Suomen sosiaaliturvajärjestelmässä. Yleistuen määrä on sama kuin nykyisen työmarkkinatuen ja peruspäivärahan määrä.

Tukea ME/CFS:ää sairastaville

SUOMESSA on arviolta yli 10 000 kroonista väsymys-oireyhtymää (ME/CFS) sairastavaa potilasta. He voivat saada apua Tukea ja vertaisuutta MEille -hankkeen piiristä. Hanke alkoi viime vuonna ja jatkuu vuoteen 2027. Sitä rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö järjestöavustuksella (STEA).

Hanketta koordinoi Suomen ME/CFS-yhdistys ry. Toiminta on kaikille avointa ja maksutonta.

Hankkeen kohderyhmänä ovat kroonista väsymys-oireyhtymää (ME/CFS) sairastavat, heidän läheisensä sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset.

Hankkeessa kehitetään ja tarjotaan palveluneuvontaa, vertaistukitoimintaa sekä järjestetään tietopäiviä kroonista väsymysoireyhtymää (ME/CFS) sairastaville ja heidän läheisilleen. Lisäksi tarjotaan sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille koulutusta ja palveluneuvontaa ME/CFS-sairaudesta ja sitä sairastavien palvelutarpeista.

Lisätietoa osoitteesta: www.smey.fi/apua-ja-tukea

Sudoku

	3	2			8			5
6		7	9					1
							7	
3		1	8		5	9		4
	2				6	5	1	
				1		8		
1				9				
		8			1		3	
		6			3			9

Täytä tyhjiin ruutuihin numerot 1–9 siten, että jokaisella ruudukon pysty- ja vaakarivillä sekä kussakin pienemmässä ruudukossa on sama numero vain kerran. Ratkaisu on sivulla 67.

AMULETTI, JOKA
VOI PELASTAA
HENKESI OIKEASTI.

Heijastin 12,90 € / jäsenhintaa 7,50 €

Tilaukset:

varainhankinta@invalidiliitto.fi tai 044 765 0510

**NYT ON AIKA HAKEA
TUETULLE LOMALLE!**

Nyt on aika hakea tämän vuoden tuetulle lomalle. Haku päättyy jo 25.3.2026!

Vertaisloma toimintarajoitteisille aikuisille

Paikka: Kunnonlähde Kankaanpää

Aika: 25.–30.5.2026

Haku päättyy 25.3.2026

Lisätietoja: lomajaterveys.fi

ja p. 010 2193 460 ma–pe klo 9–13 tai
info@lomajaterveys.fi

Kerubi on toiminut vanhassa Karjala-talossa yli 60 vuotta.

PALKINTO

Ravintola sai kiitosta esteettömyydestä

JOENSUUN kaupungin vammaisneuvosto on myöntänyt vuoden 2025 esteettömyyspalkinnon ravintola Kerubille.

Yli 60 vuotta vanhassa Karjalantalossa toimiva Kerubi koki laajan remontin talvella 2024–2025. Remontissa rakennettiin uusi esteetön sisäänkäynti Ilosaaren puolelle, asennettiin hissi kaikkiin kuuteen tasoon sekä lisättiin invavessoja. Muutosten ansiosta Kerubi on aiempaa saavutettavampi.

Kerubi on osoittanut toiminnallaan kaikkien olevan yhdenvertaisesti tervetulleita. Pohjois-Karjalan Tukipiiri ry ja Parafest ry ovat järjestäneet Kerubin Kellarissa kuukausittain Villiklubi-iltoja vuodesta 2019.

– Kiitos kuluu koko Kerubin henkilökunnalle hyvästä arvostavasta asenteesta ja yhteistyöstä. Te mahdollistatte yli sadalle villiklubilaiselle kuukausittain ihanan bileillan sekä pääsyn myös kaikkiin tapahtumiin tasa-arvoisella uudella kulkureitillä ja hissillä, Vammaisneuvoston puheenjohtaja **Ritva Silvennoinen** toteaa.

636,¹² euroa

on lääkekatto
vuodelle 2026.
Kun tämä summa täyttyy,
maksat loppuvuoden
reseptilääkkeistä
vain 2,50 euron
omavastuun.
Vuonna 2025 lääkekatto
oli 633,17 euroa.

Vuoden 2026 alussa
myös terveydenhuollon
maksukatto nousi.
Se tarkoittaa summaa,
jonka asiakas maksaa
terveyspalveluista
vuoden aikana itse.
Kun raja täyttyy,
loppuvuoden hoidot
ovat potilaalle ilmaisia.

Vuonna 2026
tämä raja on
815 euroa. Edellisenä
vuonna maksukatto
oli 762 euroa.

Ammattiopisto
SPESIA

www.spesia.fi @aospesia

LÖYDÄ OMA TAPA LOISTAA

Yhteishaku 17.2.–17.3.2026

Invalidiliiton sopeutumista tukevat kurssit

EVÄITÄ KOKONAISEEN ELÄMÄÄN

Kurssit, jotka on tarkoitettuja omatoimisesti ilman toistuvaa ulkopuolista apua arjen toiminnoistaan suoriutuville henkilöille

Elämää selkäydinvamman kanssa – sopeutumista tukeva kurssi

7.–10.4. ja 22.–25.6.2026
Kylpylähotelli Peurunka, Laukaa
Haku päättyy 22.2.2026

Verkosta voimaa – tukea toisilta!

Sopeutumista tukeva kurssi

16.–19.4.2026 Peurunka-kylpylähotelli
Verkkojakso Teams-yhteydellä 29.4.–3.6.2026
Haku päättyy 8.3.2026

Yksin kotona! – lievästi liikuntarajoitteisten sopeutumista tukeva kurssi

21.–24.4. ja 15.–18.6.2026
Kuntoutuskeskus Ruissalo, Turku
Haku päättyy 8.3.2026

Kivun kanssa – sopeutumista tukeva kurssi

27.–30.4. ja 10.–13.8.2026
Kylpylähotelli Kunnonpaikka, Siilinjärvi
Haku päättyy 15.3.2026

Tukea työssä jaksamiseen – sopeutumista tukeva kurssi

18.–21.8. ja 6.–9.10.2026
Kuntoutuskeskus Ruissalo, Turku
Haku päättyy 28.6.2026

Harvinaisena joukossa – sopeutumista tukeva kurssi

24.–27.8. ja 12.–15.10.2026
Kylpylähotelli Kunnonpaikka, Siilinjärvi
Haku päättyy 28.6.2026

Keinoja omaan hyvinvointiin – lievästi liikuntarajoitteisten sopeutumista tukeva kurssi

1.–4.9. ja 10.–13.11.2026
Kylpylähotelli Peurunka, Laukaa
Haku päättyy 28.6.2026

Hyvinvointia verkossa – tukea toisilta

Läsnäolotapaamiset 26.9. ja 21.11.2026 Invalidiliiton esteetön toimitalo, Helsinki
Etätapaamiset verkossa Teams-yhteydellä 5.10., 12.10., 19.10., 26.10., 2.11., 9.11.2026, klo 14.00–16.00
Haku päättyy 28.6.2026

Kurssit, jotka on tarkoitettuja toistuvaa ulkopuolista apua arjen toiminnoissaan tarvitseville henkilöille

Keinoja omaan hyvinvointiin – sopeutumista tukeva kurssi

30.3.–2.4. ja 15.–18.6.2026
Kylpylähotelli Peurunka Oy
Haku päättyy 15.2.2026

Kivun kanssa

– sopeutumista tukeva kurssi apua tarvitseville

12.–15.5. ja 25.–28.8.2026
Kruunupuisto Oy, Punkaharju, Savonlinna
Haku päättyy 29.3.2026

Alaraaja-amputoitujen kurssi

26.–29.5. ja 1.–4.9.2026
Kruunupuisto OY, Punkaharju, Savonlinna
Haku päättyy 6.4.2026

Yksin kotona! – fyysisesti vammaisten sopeutumista tukeva kurssi

15.–18.6. ja 25.–28.8.2026
Rokuan Kuntoutus OY, Rokua
Haku päättyy 3.5.2026

Verkosta voimaa – tukea toisilta! Sopeutumista tukeva kurssi

3.–6.9.2026 Peurunka-kylpylähotelli
Verkkojakso Teams-yhteydellä 16.9.–21.10.2026
Haku päättyy 28.6.2026

Tulossa myös kursseja perheille ja pariskunnille.

Näiden sekä kaikkien muiden kurssin tiedot ja hakulomakkeen löydät kotisivuiltamme:

www.invalidiliitto.fi/tukea/sopeutumista-tukevat-kurssit

VAIN HUOLTOHENKILÖKUNNALLE
JA LIIKUNTARAJOITTEISILLE
ONLY FOR MAINTENANCE PERSONNEL
AND PEOPLE WITH REDUCED
MOBILITY

Sofia Valkonen päätyi opiskelemaan Hämeenlinnaan puolivahingossa, vaikka pääsykoepisteet olisivat lopulta riittäneet opintoihin myös kotikaupungissa Tampereella.

Yhden- vertaisuuden asialla

Sosionomiksi opiskeleva ja pyörätuolikoripalloa maajoukkueetasolla harrastava Sofia Valkonen toimii mielellään esteettömyyden ja saavutettavuuden äänitorvena. "Ehlers-Danlosin syndrooma on vaikuttanut arkeeni, mutta en ole lannistut sairaudesta", hän sanoo.

oska lentää, kun **Sofia Valkonen** kela pyörätuoliaan ripein ottein Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun (HAMK) pihaan.

– Lähdin opiskelemaan sosionomiksi, koska pitkään järjestömaailmassa vapaaehtoisena toimineena se tuntuu eniten omalta jutulta, Valkonen kertoo.

Vähälumisen alkutalven jälkeen räntäsade tuntuu kirjaimellisesti möräältä rätiltä kasvoja vasten. Hymyilevää Valkosta tämä ei tunnu paljon häiritsevän.

– Aina en ole päässyt perille asti, kun lumiolosuhteet ovat olleet niin haastavat. Silloin olen todennut, että voimavarat eivät vain riitä lähtä edes yrittämään, Valkonen sanoo.

Lähiopintoihin Hämeenlinnaan Valkonen kulkee nykyisin omalla autollaan kotipaikkakunnaltaan Tampereelta. Hän ei luota siihen, että pääsee julkisilla perille. Bussipyssäkkien korkeudet vaihtelevat, pyörätuolirampit jäätyvät, eikä kuljettajien ja kanssamatkustajien apuun voi aina luottaa.

– Se ei vaan toimi. Kesällä on ihan eri juttu, kun rampitkin toimivat hyvin.

Valkosen kanssa jutellessa tulee nopeasti selväksi, että itse pärjääminen on tärkeä juttu. HAMKissa raskaiden palo-ovien avaaminen onnistuu helposti, vaikka usein joku ryntääkin apuun pyörätuolikulkijan nähdessään. Valkosta tällainen käytös hieman nyppii, vaikka hän ymmärtääkin hyvän tarkoituksen.

– Ei siinä ole mitään ihmeellistä, että avaan itse ovet, käyn kaupassa,

Itse pärjääminen on tärkeä juttu.

Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun kampuksilla on esteettömät pysäköintipaikat ja saattoliikennealueet.

imuroin ja pyyhin pölyt ja ruokin kisat, hän kuittaa hyvätuulisesti.

Hämeenlinnaan puolivahingossa

Sosionomiksi opiskeleva Valkonen olisi saanut opintopaikan myös kotipaikkakunnaltaan, mutta opintopaikkaa vastaanottaessa kävi möhläys.

– Oletin aluksi, että pisteeni eivät olleet riittäneet Tampereen ammattikorkeakouluun, Valkonen kertoo.

Valkonen oli ehtinyt ottaa opintopaikan vastaan Hämeenlinnasta, kun pääsykoetulokset tulivat Tampereelta. Pisteet olisivat riittäneet, mutta yhden opintopaikan vastaanottamisen jälkeen vaihtoa ei enää voinut tehdä.

Tapansa mukaan Valkonen näkee asiassa hopeareunuksen.

– Täällä on hyvä opetuksen taso ja paljon työelämäkumppaneita.

Muulla kuin omalla kotipaikka-

Pyörätuolikoripallon pelaaminen on auttanut Sofia Valkosta hallitsemaan omaa apuvälinettänsä myös arjen tilanteissa. Keuliminen käy nykyisin helposti.

kunnalla opiskellessa myös kallisarvoiset verkostot kasvavat, mikä on Valkosen mielestä hyvä juttu.

Diagnoosi vuonna 2020

29-vuotias Valkonen on aktiivinen järjestö- ja yhdistysvaikuttaja ja monessa mukana. Hän kuuluu esimerkiksi Suomen Ehlers-Danlos -yhdistyksen (SEDY) hallitukseen ja toimii kokemusasiantuntijana sekä vertais-tukijana vammais- ja harvinaissairaiden yhteisössä.

Valkosella diagnosoitiin Ehlers-Danlosin syndrooma vuonna 2020. Kyseessä on sidekudossairaus, jossa on 13 eri alatyyppiä.

– Minulla on ollut tämä lapsesta asti, mutta sitä lähdettiin tutkimaan vasta, kun 19-vuotiaana oireet alkoivat pahentua. Nykyisellään diagnoosini on hypermobiili EDS, mutta tutkimukset ovat päällä. Ei ole vielä ihan tarkkaa tietoa siitä, olisiko kyseessä sairauden klassinen muoto.

Pyörätuolia Valkonen on käyttänyt kolmisen vuotta.

– Menin pitkään kepeillä ja sitten vielä rollaattorin turvin. Olen saanut aika monta selkävammaa, jotka ovat vaurioittaneet hermoja. Se on haastanut kävelyä, hän kertoo.

Esteettömyys on huomioitu

Valkosen opiskelupaikassa esteettömyys on otettu hyvin huomioon.

– Täällä on toimivat hissit, joiden kanssa ei ole ollut mitään ongelmaa. Yleensä opintoni ovat kakkos- tai kolmoskerroksessa. Täällä on matalaa, eli ei ole vaikeaa ylittää kynnyksiä.

Pyörätuoliluiskat löytyvät sekä kirjastosta että ruokasalista.

– Kaikki opetukseni on tässä yhdessä rakennuksessa, joten minulla ei ole kokemusta muista rakennuksista. Mutta kampukselle on tehty iso esteettömyyskarttoitus muutama vuo-

si sitten, ja täällä on tehty tosi paljon hyviä muutoksia.

Pienenä miinuksena Valkonen mainitsee, että invavessojen WC-paperit oli sijoitettu seinille niin, että ne eivät olleet kaikkien saavutettavissa. Palautteen antamisen jälkeen vessojen lattioille laitettiin tornit, joihin WC-paperi nykyisin asetetaan.

Valkonen antaa pientä kritiikkiä myös invavessojen käsisuihkujen asettelusta, joskaan hänen itsensä ei ole tarvinnut niitä käyttä.

– Muuten WC-tilat kyllä täyttävät kaikki esteettömyyden kriteerit, hän sanoo.

Luokkahuoneissa Valkonen kertoo olevansa ”reipas etupenkin istuja”. Reippaan asenteen lisäksi syytä on se, että luokan takaosaa siirtyminen vaatisi joka kerta kalusteiden siirtelyä.

– Koen, että sekä minulle että muille on helpompaa, että istun edessä. Ja kun olen vielä turvallisuusnäkökul-

masta ajatteleva ihminen, tulipalotilanteessa minun olisi helpompi lähteä poistumaan luokan etuosasta kuin jos olisin perällä, Valkonen sanoo.

Paraurheilusta jaksamista arkeen

Opintojen ja työn vastapainona Valkonen on viimeiset pari vuotta harrastanut aktiivisesti pyörätuolikoripalloa seurajoukkue BC Nokian riveissä sekä syksystä 2025 lähtien maajoukkueeringissä.

Oman haasteensa tuo se, että Valkonen pelaa sekajoukkueissa.

– Miesten ja naisten fysiikkaerojen takia minun täytyy pitää itseni kovassa kunnossa, että pysyn miesten tahdissa. Mutta aina olen pysynyt, ja olen päässyt kehittymään!

Kovan kontaktin lajissa on läsnä loukkaantumisen vaara. Esimerkiksi sormet voivat jäädä pyörätuolien väliin. Rämäpäistä Valkosta tämä ei haittaa.

– Edut korvaavat haitat, ehdottomasti!

Valkosen sairaudelle tyypillistä on, että yliliikkuvat nivelet menevät helposti sijoiltaan ja iho rikkoutuu.

– Yritän välttää jättämästä sormia mihinkään väliin. Käytän paljon teippiä sellaisilla ihon alueilla, joista tietää jo valmiiksi, että ne menevät rikki. Itsepähän olen lajini valinnut, Valkonen naurahtaa.

Etuja onkin lukuisia:

– Ilman tätä harrastusta keskivartalon hallintani ja käsieni käyttö olisi todennäköisesti paljon huonompaa, ja olisi enemmän ongelmia toimintakyvyssä.

– Yleensä välineistöä löytyy seuroilta. Oma tuolia ei tarvitse kustantaa heti itse. Se on oikeasti tosi monen toimintakyvyn pelastus, Valkonen kannustaa.

Harrastuksessa on myös sosiaalinen puoli, joka on Valkoselle tärkeä.

– Paljon puhutaan vähemmistöstressistä. Minulle on iso henkireikä, että saan olla omieni parissa.

Suuri osa Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun aineistosta on sähköistä, ja käytettävissä missä ja milloin tahansa. Sofia Valkosen käyttämään kirjastoon on esteetön pääsy.

Harrastuksessa ei ole toimintakykynormatiivisuutta, johon törmää omassa arjessa enemmän. Meillä kaikilla on jokin liikuntavamma tai rajoite, mutta sen ei anneta haitata, Valkonen sanoo.

Oleellinen taito

Urheillessaan Valkonen oppi myös pyörätuolin käyttäjälle oleellisen taidon.

– Olin käyttänyt tuolia vuoden, mutta en osannut keulia ennen kuin harjoittelin pyörätuolikoripalloa. Keskivartalon hallinta ja ylipäätään tuolin käyttö paranivat harjoittellessa niin paljon, että aloin keulimaan. Siitä on paljon hyötyä arjessa, joten senkin takia suosittelen paralajeja.

Keuliminen auttaa kynnysten ylityksissä ja loivassa alamäessä. Kun keskivartaloa jännittää ja painopistettä hienovaraisesti siirtää, pääsee liikkumaan turvallisesti takapyörien varassa.

**Turvallisesti
kaatuminen on
tarpeellinen taito.**

– Hitaasti keuliessa on pienempi riski, että esimerkiksi epätasaisuuden vuoksi kaatuu rinteessä eteenpäin. Ehdin jarruttaa nopeammin ja hallitummin. Eli keulimisesta on muutakin hyötyä kuin että se on siistin näköistä. Kannattaa opetella!

Valkosen rämäpäisestä asenteesta kertoo myös se, että hän lähtee mukaan asioihin, jotka joku pyörätuolin käyttäjä saattaisi jättää tekemättä.

Kerran Valkonen kaatui melko ra-justi liikuntatunnilla. Käynnissä oli hyvinvoinnin edistämisen opintojakso, ja tunnilla pelattiin polttopalloa.

– Koska osaan kaatua oikein, vetää itseni etukenoon ja leuan rintaan, minulle ei sattunut mitään, Valkonen toteaa.

Turvallisesti kaatuminen onkin jokaiselle pyörätuolin käyttäjälle tarpeellinen taito.

Toinen esimerkki Valkosen luonteesta on uintireissu hänen kotikau-
punginosassaan Kaukajärvellä.

– Siellä on lähellä uimaranta, ja mäki uimarannalle on aika jyrkkä. Kerran vain päätin, että haluan mennä jyrkän mäen alas uimarannalle.

Puolisolta tuli kotona lempeät nuhtelut, koska yksin liikuneelle Valkoselle olisi voinut sattua jotain.

– Totesin vain, että halusin päästä rannalle. Kiersin kyllä sitten niin sanottua esteettömämpää reittiä takaisin kotiin.

Ei tarvetta tukitoimille opiskelussa

Samanlaisella päättäväisyydellä Valkonen tasapainoilee opintojen ja työelämän sekä oman kuntoutuksensa kanssa. Opintoihin liittyvistä mahdollisista tukitoimista Valkonen ei osaa sanoa.

– En itse asiassa tiedä, millaisia tukitoimia voisin saada. Olen opiskellut sillä asenteella, että jatkan näin niin kauan kuin pärjään opinnoissani. Itselläni on sellainen olo,

että jaksan, pysytyn ja arki pyörii. Jos asia tulisi ajankohtaiseksi, niin varmasti opinto-ohjaajan kanssa nämä asiat selviäisivät.

Arjessa auttaa myös säännöllinen fysioterapia.

– Se auttaa palautumaan. Fysioterapiassa tehdään harjoitteita, joita paraurheilu ei korvaa. Kuntoutuksen tavoite tulee ammattilaisilta ja on ammattilaisen ohjaamaa. Tarvitsen sitä säännöllisesti, jotta voin pysyä terveenä, hyvinvoivana ja toimintakykyisenä.

Valkonen joutuu pohtimaan harjoittelupaikan valinnassa esteettömyyttä.

– Edellinen harjoittelupaikka, jossa olin kolmisen viikkoa ikäihmisten kanssa, oli esteetön. En kokenut siellä mitään haasteita. Välillä vähän ärsyttää, että kaikki paikat eivät ole esteettömiä. Olen myös avoin antamaan rakentavia kehitysehdotuksia.

Valkonen korostaa, että esteettömyys ja saavutettavuus hyödyttävät joka ikistä ihmistä.

– Kuka tahansa voi joutua tilanteeseen, jossa esteettömyys ja saavutettavuus tulee tarpeeseen. Siksi se on kaikkien kannalta järkevää investointia.

Muille opiskelua harkitseville liikuntavammaisille Valkosella on selkeä viesti:

– Jos yhtään tuntuu siltä, että esimerkiksi sosionomia voisi olla oma ala, älä laita esteeksi sitä, että joudut käyttämään apuvälinettä. Älä kuuntele, mitä muut sanovat. Jos haluat tehdä ihmisten parissa töitä, pystyt siihen varmasti.

– Jos emme itse muuta yhteiskuntaa ja käsitystä siitä, että vammaisenkin ihminen voi olla oman elämänsä toimija, ei sitä tee meidän puolestamme kukaan, Valkonen sanoo.

Valkonen toivoo, että opintojen jälkeen hän työllistyy järjestökentälle.

– Nimenomaan ammattilaisena, hän lisää. ●

SOFIA VALKONEN

- 29-vuotias sosionomiopiskelija.
- Asuu Tampereella puolisonsa kanssa.
- Harrastaa pyörätuolikoripalloa BC Nokian joukkueessa sekä maajoukkueessa.
- Toimii aktiivisesti esteettömyyden ja saavutettavuuden puolesta puhujana sekä järjestö- ja vertaistukityössä, muun muassa Suomen Ehlers–Danlos -yhdistyksen hallituksessa.
- Lemmikkeinä kaksi kissaa, Hattivatti ja Tahmatassu

Monen tie töihin tyssää liian aikaisin

Aisti- ja liikuntavammaisen nuoren täytyy edelleen valita polku työelämäänsä tai eläkkeelle ilman työkyvyn arviointia, sanoo THL:n erikoistutkija Karoliina Ahonen.

Teksti Timo Kiiski **Kuvat** Heikki Saukkomaa / Työ- ja elinkeinoministeriö,
Karoliina Ahosen kotialbumi, Getty Images

Huom!

Täsmätyökykyisten tapahtuma

Oletko täsmätyökykyinen, joka etsii töitä?
Helsingissä Metropolia-ammattikoulussa
järjestetään 12.3.2026 täsmätyökykyisten
Kaikki töihin -rekrytointitapahtuma.
Siellä työnantajat ja -hakijat tapaavat toisiaan.
Tapahtuma järjestetään nyt neljännen kerran.
Se on täyttynyt usein jo hyvissä ajoin ja sinne
kannattaa ilmoittautua etukäteen.
Lisätietoa osoitteesta kaikkitoihin.fi.

Nuorella on oikeus opiskella kuntoutusrahan turvin 20-vuotiaaksi asti. Silti 16-vuotiaista vammaisista nuorista tehdään yhä lähes automaattisesti peruskoulun jälkeen työkyvyttömyyseläkepäätöksiä.

– Heille ei yleensä edes tehdä mitään työkyvyn arviointia, sanoo **Karoliina Ahonen**. Hän on erikoistutkija Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL:ssä.

Selvitysten mukaan myös ne nuoret, jotka saavat nuoren kuntoutusrahaa, näyttäisivät siirtyvän pysyväälle työkyvyttömyyseläkkeelle kuntoutusrahajakson päätyttyä.

Ahonen ja dosentti **Pauli Rautiainen** haastattelivat noin 60 vaikeasti vammaista nuorta heidän koulutus- ja työelämäkokemuksistaan. Ahosen ja Rautiaisen tutkimuksesta on julkaistu muun muassa artikkeli Nuorisotutkimuslehdessä.

Haastateltavat olivat syntyneet 1980-luvun jälkeen. He joutuivat kamppailemaan oikeudesta yleisopetukseen ja opiskeluympäristön esteettömyydestä. He kokivat myös oppimisympäristössä tapahtuvaa syrjintää ja jopa vammaisvihaa. Opin-
tojen jälkeen haasteena oli työelämään pääsy.

Laihoja tuloksia

Vammaispolitiikassa ja vammaisjärjestöissä on jo useamman vuosikymmenen ajan yritetty vauhdittaa vammaisten nuorten työllistymistä erilaisilla kampanjoilla ja ohjelmilla. Tulokset ovat Ahosen mukaan kuitenkin olleet laihoja.

– Tuntuu, että jäämme junnaamaan tämän ongelman kanssa niin kauan kuin käsittelemme vammaisia työelämän erityiskysymyksenä. Näemme normaalina, että vammaiset viettävät aikansa erillään vammattomista: käyvät koulunsa ja viettävät vapaa-aikansa erillään. Tämän takia ei ole ihme, että heitä ei nähdä työelämässäkään ei-vammaisten rinnalla, Ahonen sanoo.

KAROLIINA AHONEN KOTIALBUMI

THL:n erikoistutkija Karoliina Ahonen harmittelee yhteiskuntatutkimuksen vähäistä kiinnostusta aisti- ja liikuntavammaisia kohtaan. – Tämän takia jää huomaamatta heissä oleva potentiaali, vaikka Suomessa on osaajapula, hän sanoo.

Ahosen mukaan koko yhteiskunnan läpäisevän ajatusmallin on muututtava, jos haluamme oikeasti nähdä vammaisia nuoria nykyistä enemmän ja luontevammin työelämässä.

– Jos me ajattelisimme lähtökohtaisesti, että vammaisetkin kuuluvat työelämään, niin varmasti sen mahdollistamiseksi tehtäisiin paljon enemmän kuin nykyään. Monesti heidän rekrytoimisensa ei enää oikeasti ole kiinni työkyvystä tai osaamisesta, Ahonen sanoo.

Vammaisia ihmisiä koulutettiin Suomessa pitkään heille tarkoitetuissa erityisoppilaitoksissa.

Tilanne muuttui vasta 1990-luvulla, kun yhä useampi sellainen lapsi, joka olisi liikunta- tai aistivamman vuoksi aiemmin sijoitettu erityiskouluun tai -luokalle, saattoi opiskella yleisopetuksessa.

Jatkuu sivulla 18 >>

Miten edistää työllisyyttä?

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä huomasi, että työnantajille pitää tiedottaa paremmin siitä, millaisia tukia vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien rekrytointiin saa.

TYÖ- ja elinkeinoministeriö asetti maaliskuussa 2024 työryhmän selvittämään sitä, miten vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymistä voisi edistää. Työryhmän laatima toiminta-ohjelma julkaistaan lähiaikoina. Se on parhaillaan ministeriön kabinetin käsiteltävänä.

Työ- ja elinkeinoministeriön erityisasiantuntija **Marianne Keyriläinen** kertoo, mitä työryhmä teki ja huomasi.

– Työryhmä on tunnistanut selvitysten ja asiantuntijakuulemisten perusteella vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työttömien yleisimmät työllistymisen haasteet. Olemme tehneet ehdotuksia niiden ratkaisemiseksi, Keyriläinen sanoo.

Työryhmä huomasi, että yksi ongelma on työnantajien riittämätön tieto osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden rekrytoinnin tuista, palveluista, käytännöistä ja vaikutuksista.

Työryhmä suosittelee tehokkaampaa viestintää työnantajille lainsäädännöstä, palveluista työllistämisen tuista ja toimintamalleista. KEHA-keskukseen perustettiin osana ohjelmaa täsmätyökykyisten osaamiskeskittymä. Sen tavoite on tiedon lisääminen työnantajille ja täsmätyökykyisten yrittäjyyden edistäminen

Täsmätyökykyinen on henkilö, jolla on jäljellä osa työkyvystään.

Monessa kunnassa palkkatuen käyttöä on vähennetty, koska se ei enää ole kannustava ja houkutteleva vaihtoehto työllistämiseksi. Työryhmä ehdottaa, että selvitetään tukityöllistämisen vaihtoehtoisia kehittämismalleja.

– Tarkoituksena on nyt selvittää sitä, minkälaisia muita tukityöllistämisen keinoja kunnilla on ja miten tehokkaita ne ovat olleet. Liikuntarajoitteisten osalta tähän liittyy myös yhdenvertaisuusnäkökulma, työ- ja elinkeinoministeriön erityisasiantuntija Marianne Keyriläinen sanoo.

Esimerkiksi Jyväskylässä on otettu käyttöön henkilökohtainen työvalmennus osana vammaisten työllistämistä.

Kun palkkatuen käyttö on vähentynyt, kuntien omat työnantajille suunnatut palkkatuen kaltaiset tuet ovat yleistyneet, kertoo työ- ja elinkeinoministeriön erityisasiantuntija Marianne Keyriläinen.

Työryhmä suosittelee tehokkaampaa viestintää työnantajille.

Karoliina Ahosen ja Pauli Rautiaisen tutkimuksen haastatteluvastaava moni oli joutunut kamppailemaan opiskeluympäristön esteettömyydestä.

Jatkuu sivulta 16 >>

Ahosen ja Rautiaisen haastattelututkimuksen perusteella osa vammaisista nuorista on hyötynyt siitä, että he ovat päässeet mukaan yleisopetukseen. Se on avannut ovia myös työelämään.

Osa on kuitenkin kokenut, ettei ole saanut yleisopetuksessa tarvitsemaansa tukea ja heitä on kiusattu.

– Kokemus varmasti riippuu paljon koulun asenteesta; minkälaisia valmiuksia siellä on ollut ottaa vastaan vammaisia nuoria, Ahonen tietää.

Moni ”yliopiskelee”

Vammaisten nuorten vaikea tie työelämään selittyy niin työnantajien kuin työkyvyttömyyseläkepäätöksiä tekevien viranomaisten asenteilla.

– Kun viranomaiset tietävät, kuinka vaikeaa aisti- ja liikuntavammaisten on työllistyä, on ihan inhimillistä, että heitä tuetaan hakemaan työ-

kyvyttömyyseläkettä. Ei auta, vaikka selkäydinvammaisestikin saavat palkkatukea ja työpaikat tukea pyörätuolilla liikkumisen mahdollistaviin mukautuksiin, Ahonen sanoo.

Eri järjestöjen kautta Ahosella on tietoa vammaisista, jotka voivat opiskella montakin tutkintoa vain siksi, että he eivät pääse työelämään.

Ahosen mukaan lähiaikoina julkaistavassa tutkimuksessa on selvitetty työnantajien asenteita. Tutkimus osoittaa, että kaikista vähemmistöryhmistä he haluavat vähiten työllistää pyörätuolin käyttäjiä.

– Tämä on mielenkiintoista senkin takia, että tietotyön lisääntymisen ja digitalisoitumisen myötä työ perustuu yhä enemmän ajatteluun. Jos työpaikka on esteetön, niin eihän pyörätuoli vaikuta mitenkään työkykyyn. Kaikkeen ei tarvita nopeita käsiä ja jalkoja. Eihän sellaisia ole meillä vammattomillakaan koko aikaa, Ahonen muistuttaa.

Kaikkeen ei tarvita nopeita käsiä ja jalkoja.

Liikuntavammaisen koulupolun kannalta sattumalla ja vanhemmilla on vahva rooli.

– Vanhemmilta ja nuorilta itseltään vaatii paljon taistelua ja kykyä lukea palvelujärjestelmää ja ymmärrystä omista oikeuksista. Sattuma taas ratkaisee, onko lähellä mukautuksiin valmis koulu ja siellä vammaisen opiskelijan tervetulleeksi toivottava fiksi rehtori, Ahonen sanoo.

Etätyössä mahdollisuus

Ahosta häiritsee, että vastuu ja ongelma vammaisten työllistämiseksi nähdään vain työnantajilla.

– Jos työnantaja kohtaa ensimmäistä kertaa elämässään pyörätuolilla liikkuvan ihmisen vasta rekrytointitilanteessa, hänen palkkaamiseen saattaa olla liian korkea kynnyks. Kun vammaisia muuallakin yhteiskunnassa työnnetään pois, niin minkä takia yhtäkkiä ainoastaan työnantajan velvollisuus on poistaa syrjintä?

Aisti- ja liikuntavammaiset ylipäättään ovat ihmisryhmä, josta Ahosen mukaan ei olla kiinnostuneita suomalaisessa yhteiskuntapolitiikassa ja siihen kytkeytyvässä yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa.

– Tämän takia jää myös huomaamatta heissä oleva potentiaali, vaikka Suomessa on osaajapula.

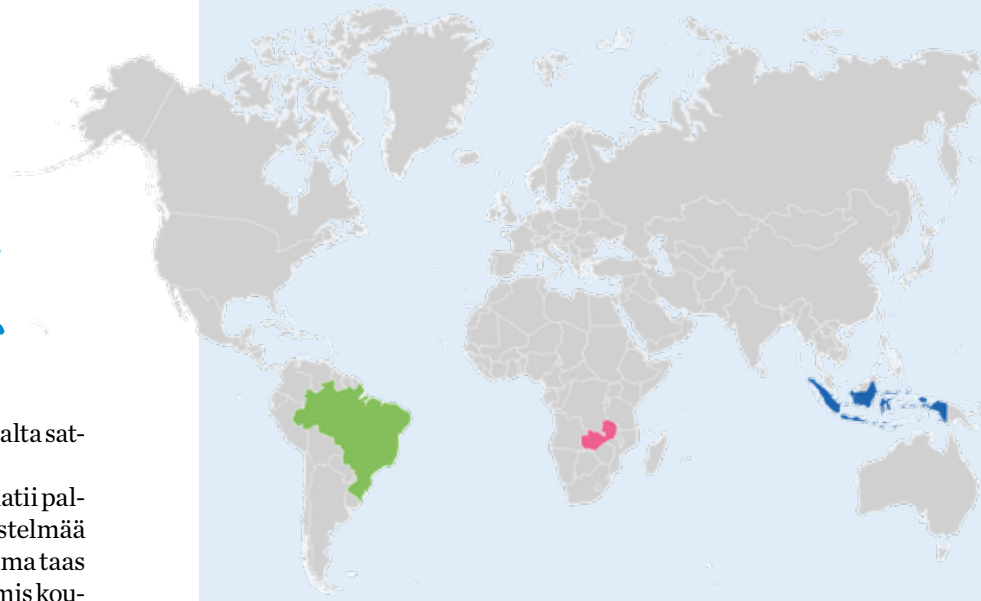
Ahosella itsellään on pitkä, jo yli 20 vuoden kokemus kuntoutus-, mielenterveys- ja vammaisalan järjestöjen kehittämistehtävistä.

Pieniä toivonpilkahduksiakin on nähty.

– Koronapandemian aikaan oivallettiin etätyön mahdollisuudet. Se herätti vammaisjärjestöissäkin innostusta. Enää ei tarvinnut etsiä esteettömiä työpaikkoja, vaan töitä saattoi tehdä kotoa käsin, missä vammaisella oli myös omat apuvälineet. En tiedä, jäikö hetken huumaksi lisätä vammaisten osallisuutta etätyökäytännöillä.

Myös paljon puhuttu digiloikka herättää Ahosessa toivoa.

– Tässä on matalalla roikkuvia hedelmiä, joihin voisi tarttua jo nyt. Jos vain olisi halua kehittää työelämää oikeasti sellaiseksi, että jokainen voi olla siinä mukana omien kykyjensä mukaan. ●

Näin Brasilia, Sambia ja Indonesia työllistävät vammasia

Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK selvitti, mitkä alat työllistävät kolmessa eri maassa vammaisia ihmisiä.

■ **Brasilia:** teollisuus, kauppa, tietotekniikkapalvelut, hallinto, siivous ja kiinteistöhuolto

■ **Sambia:** sosiaali- ja opetusala, rahoitus, apteekit, kauppa ja vammaisten palvelut.

■ **Indonesia:** teollisuus, kauppa ja tietotekniikkapalvelut.

Eniten vammaisia ihmisiä näissä maissa on kuitenkin epävirallisissa töissä, esimerkiksi käsityöläisinä tai katukauppiaina. Kaikissa kolmessa maassa vammaisilla ihmisillä todetaan myös olevan huonommat oltavat kuin vammattomilla.

LÄHDE: SASK.FI

Seuraava lähetys Tukholmasta

Niilo Turunen ajatteli teinipojasta asti, että hänestä tulee toimittaja. Kun kova työ ei johtanut pidempiin työsopimuksiin media-alalla, Turunen ajautui aallonpohjaan. Nyt unelma toimittajan urasta elää taas ja vie hänet Ruotsin radioaalloille.

Minulla on ollut aina pelottavan selkeät suunnitelmat elämässä, sanoo **Niilo Turunen**, 22-vuotias freelance-journalisti.

Kahdeksannen luokan tet-harjoittelu oli Turusen elämässä käänne-tekevä. Hän työskenteli viikon Yleisradion Turun aluetoimituksessa ja totesi, että tämä on parasta, mitä maailmassa on.

Turusen lapsuudenkodissa Salossa Ylen Radio Suomi pauhasi keittiön nurkassa aamusta iltaan. Yhtäkkiä Turunen oli itse lähetysstudioissa.

– Sitä tunnetta, kun on suorassa lähetyksessä, ei voita mikään. Tiesin, että haluan työskennellä radiossa ja tässä talossa, Turunen muistelee.

Suoraan syvään päätyyn

Turunen pohti lukion jälkeen medianomin opintoihin hakemista, mutta työelämä tulikin väliin. Yleisradiolta kysyttiin juuri lukion päättänyttä Turusta harjoitteluun.

– Olin onnekas, että pääsin niin nuorena tekemään näitä töitä. Olin Ylen historian kaikkein nuorin valtakunnallisten radiouutisten juontaja, Turunen kertoo.

*Sitä tunnetta,
kun on suorassa
lähetyksessä,
ei voita mikään.*

Hän työskenteli monissa eri toimituksissa, myös intohimojensa politiikan ja radion parissa.

– Oli 18-vuotiaalle nöösipojalle aika opettavaista, kun **Matti Rönkä** sanoo vieressä, että alapa poika tekemään. Se oli tosi sivistävä kokemus, hän jatkaa.

Turunen halusi näyttää kyntensä media-alalla ja toivoi, että kova työ poikii jatkosopimuksia.

– Poltin kynttilää molemmista päistä tehden ympäripyöreää päivää. Ajattelin, että kun teen kaiken niin hyvin kuin pystyn, minulle tarjotaan töitä.

Niin ei kuitenkaan käynyt. Puolen vuoden harjoittelun jälkeen häntä kii-tettiin, ja sitten näytettiin ovea.

Työttömyys oli vaikeaa

Turunen oli ollut niin kiinni töissä ja unelmassa toimittajuudesta, että katkos työuraan oli hänelle kova isku. Nuori mies oli vailla tekemistä, työtä ja opiskelupaikkaa.

– Olin ensimmäistä kertaa kunnolla hukassa elämässä. Aloin turruttaa pahaa oloani alkoholilla. Kolmen litran viinitonkka meni päivässä. Tästä on pakko puhua, koska kukaan muu ei puhu, Turunen avaa.

Onneksi jotkut entiset Ylen kollegat kyselivät, mitä Turuselle kuuluu. Hän sai myös arvostamaltaan kollegalta viisaan neuvon: hae Helsingin yliopistoon opiskelemaan politiikan ja viestinnän tutkimusta.

Turunen noudatti neuvoa ja haki ja pääsi yliopistoon. Ennen opintojen alkua hän hakeutui katkolle alkoholin käytön vuoksi.

– Nyt ajattelen, että piti sekin ajanjakso kokea ja lähdin siitä kokemuksesta rikkaampana ylöspäin. Kun aloitin valtiotieteellisessä, tuntui että olen taas ihan kotonani ja täällä on paljon maailmasta kiinnostuneita ihmisiä. Pääsin uudelleen elämään kiinni.

Yliopisto-opinnot ja freelance-työt ovat täyttäneet Turusen arjen jo muutaman vuoden ajan. Hän on muu-

Taustalla näkyy
Yleisradion rakennus
Pasilassa. Niilo Turunen
tekee Ylelle yhä
keikkatöitä. "Välillä
saatan olla juontamassa
yöradiota ja mennä
seuraavana aamuna
kouluun", hän kertoo.

tenkin mukana monessa, esimerkiksi vammaisyrittäjien hallituksessa ja ammattiyhdistystoiminnassa Ylen freelacereiden edustajana.

Ylelle Turunen tekee edelleen keikkatöitä.

– Suhteeni tähän taloon on risti-riitainen. Aluksi minulla oli suuret odotukset. Mutta harjoittelijoista otetaan kaikki irti ja heille maksetaan vähemmän kuin pikaruokalan hampurilaisen paistajille.

Kahden alan osaaja

Turusella on osaamista myös musiikin alalta. Se on ollut hänelle elämäntaitainen harrastus. Hän lähti myös

opiskelemaan avoimen yliopiston puolelle Taideyliopiston Sibelius-akatemiaan.

Turunen tekee freelancerina musiikin miksausta ja masterointia. Nykyään yhä suurempi osa hänen

Ei kannata jäädä kotiin makaamaan.

toimeentulostaan koostuu näistä töistä, sillä musiikin alalla töitä on riittänyt enemmän kuin journalismiin.

– Se on ollut osin journalistisen työn korvike. Mutta pohjalla käyminen opetti minulle sen, että ei kannata jäädä kotiin makaamaan. Täytyy tehdä niitä töitä, joita saa, Turunen toteaa.

Yrittäjyys on ollut Turuselle osin olosuhteiden sanelemaa, mutta siitä on tullut ajan myötä myös identiteettiä. Yrittäjänä työyhteisö ei kuitenkaan tule annettuna. Turunen muistuttaa, että on tärkeää rakentaa sitä itse.

– Vammaisyrittäjien tapaamiset ovat meille vähän kuin terapian korviketta. Jäseniä on vähän. Tapaamisissa kaikki kertovat omista tilanteistaan sen verran kuin haluavat. Talousvaikeudet ovat hyvin yleisiä, Turunen sanoo.

Myös hän itse on ollut usein huolissaan toimeentulostaan. Musiikki-alan yrittäjältä vaaditaan usein hintavia investointeja laitteisiin ja ohjelmistoihin.

– Välillä on vaikeaa saada viivan alle jäämään mitään.

Turunen pohtii sitä, että jotkut kokevat vammaisyrittäjä-termin leimavaksi, eivätkä halua siksi lähteä toimintaan mukaan.

– Se on vähän surullista. Kukaan ei meidän asioitamme meidän puolestamme aja.

Taistelua palveluista

Turusella itsellään on synnynäinen cp-vamma. Hän on käyttänyt vaihdellen keppejä ja pyörätuolia liikkumisen apuvälineinä.

– Kun aloitin työt Ylellä, käytin keppejä. Sitten aloin miettiä, kumpi on elämänlaadullisesti parempaa: se että taistelen kivun kanssa kävellen vai se, että istun ja energiaa jää myös muuhun tekemiseen. Mutta tuolissa olen kohdannut paljon enemmän vammaisuuteen liittyviä lieveilmiöitä, Turunen sanoo.

Turunen arki on tällä hetkellä hyvin liikkuva, koska hänen pysyvä osoitteensa on Salossa ja koulupaikka ja työkuviot Helsingissä. Hän jou-

Turunen mielestä vammaisten ihmisten ääni voisi kuulua mediassa paljon enemmän. "Olen huomannut, että ehkä kerran vuodessa nostetaan joku vammaisiin liittyvä asia esiin. Sitten keuhutaan, että oli tärkeä juttu ja unohdetaan se taas vuodeksi."

Turusen arki on liikkuvaista. Hän reissaa paljon Salon ja Helsingin väliä. Haastattelusta hän lähti junalla Turkuun ja sieltä Tukholmaan, missä odottaa uusi työpaikka.

"Varmaan kaikki pikkupojat haluavat poliisiksi tai palomieheksi. Aika nopeasti kirkastui, että minusta ei ole näihin hommiin", Turunen sanoo.

NIILO TURUNEN

- 22-vuotias journalisti, opiskelija ja musiikkiteknikko.
- Asuu Salossa, mutta työskentelee ja opiskelee Helsingissä.
- Aloittaa helmikuussa työt Sveriges Radio Finskassa.
- Vaikuttaa vammaisyrittäjien hallituksessa ja ammattiyhdistystoiminnassa Ylen freelancereiden edustajana.
- Intohimoja mm. politiikka, jazz-musiikki ja soolomatkailu.

tuu jatkuvasti taistelemaan oikeudestaan vammaispalveluihin, kuten kuljetuksiin.

– Viime syksynä tappelin siitä, onko välttämätöntä päästä kouluun lähiopintoihin viitenä päivänä viikossa. Väillä Suomessa tuntuu, että olen vain jonkun excel-tiedoston rivi.

Turunen osoittaa myös vammaisjärjestöjä kohti.

– Ne ovat mielestäni epäonnistuneet, koska niin moni ajattelee, että Suomessa on kaikki vammaisten asiat kunnossa. Se ei riitä, että me keskenämme supisemme nurkissa, että kaikki on rankkaa.

Työpaikoilla esteettömyyden tarve on ymmärretty Turusen mukaan hyvin.

– Ylessä on tehty urauurtavaa monimuotoisuustyötä. On mietitty paljon sitä, miten tiloista tehdään esteettömiä. Silti minun lisäksi täällä ei tietääkseni ole yhtään toimintarajoitteista toimittajaa.

Koska Turunen on itse toimintarajoitteinen, usein häntä pyydetään kirjoittamaan vammaisuuteen liittyvistä aiheista. Se on hänelle kaksi-piippuinen juttu.

– Tein Ylellä esimerkiksi seuranta vammaispalvelulaista. Ymmärrän hyvin, että olen ainoa, jolla on kokemus-

ta näistä aiheista. Ja pidän näitä aiheita tietysti tärkeinä. Mutta voisin kirjoittaa myös jostain muusta päivänpoliittisesta aiheesta.

Suunta Tukholmaan

Nyt Turusen katse on kääntynyt länteen. Hän on lähdössä alkuvuodesta korkeakouluharjoitteluun Tukholmaan, Sveriges Radio Finskaan. Se on suomenkielinen radiokanava Ruotsissa. Turunen on käynyt koulua ruotsiksi ja puhuu kieltä sujuvasti.

Työsopimus on aluksi kymmenen viikon mittainen, mutta Turunen toivoo, että Tukholmasta voisi tulla hänelle pysyvämpikin asuinpaikka.

– Tuntuu hyvältä muuttaa sinne, koska homma toimii. Kun hain sieltä paikallisia palveluita, minulle todettiin, että ilman muuta järjestetään: tässä on sinulle vuoden matkat ja saat apua kotiin.

Vaikka journalismin alalla työnäkymät ovat hankalat, Turunen toivoo, että oma paikka vielä löytyy. Hänen sydämensä sykkii yhä erityisesti politiikan journalismille.

– Tärkeintä elämässä on, että saa tehdä sitä, mistä tykkää. Koen, että olen siinä onnistunutkin, vaikka en ole vielä ihan siinä asemassa, jota toivon. ●

Puettavasta teknologiasta apua?

Fyysisesti avustava teknologia, kuten eksoskeletoinit, voi avata uusia ovia työelämään liikuntavammalaisille. Teknologian lisäksi tarvitaan kuitenkin työelämän muotoilua uudelleen.

Eksoskeletoinit mielletään usein raskaiksi, robottimaisiksi laitteiksi, jotka kuuluvat teollisuushalleihin tai tieteiselokuvien maailmaan. Todellisuus on kuitenkin muuttunut, ja moni teknologia on tullut tavallisen ihmisen ulottuville.

– Esimerkiksi Hypershell X on mielenkiintoinen tuote. Se on tehokas ja yllättävän hyvä, alakehon kävelyä avustava laite, jonka hinta on tuhannen euron kieppeillä, sanoo tutkijayliopettaja **Kimmo Vänni** Hämeenlinnan ammattikorkeakoulusta.

Vänni on keskittynyt lukuisissa tutkimuksissa avustavaan robotiikkaan sekä puettaviin teknologioihin ja eksoskeletoneihin.

Eksoskeleton tarkoittaa kirjaimellisesti ulkoista tukirankaa, joka laiteetaan päälle kuin robottipuku tai haarniska. Se auttaa ihmistä liikkumaan, kantamaan painavia tavaroita tai tekemään fyysisesti raskaita töitä.

Viime vuosina liikkumista avustava teknologia on keventynyt, halventunut ja monipuolistunut. Pienemmät ja tehokkaammat akut lisäävät käytännöllisyyttä.

Vännin mukaan jäykistä, moottoroiduista eksoskeletoneista ollaan siirtymässä yhä enemmän kohti eksopu-

kuja; pehmeitä, vaatemaisia ja kevyitä ratkaisuja.

– Kevyimmät eksopuvut painavat vain noin 1–1,5 kiloa ja tuntuvat päällä enemmän vaatteilta kuin laitteilta, Vänni kuvailee.

Puettava teknologia herättääkin yhä enemmän kiinnostusta myös osatyökykyisten työelämään palaamisen tukena.

Kevyempää ja halvempaa teknologiaa

Eksoskeletoinit jaetaan karkeasti kahteen ryhmään: passiivisiin ja aktiivisiin. Passiiviset laitteet hyödyntävät esimerkiksi jousia ja elastisia materiaaleja, jotka jakavat ja keventävät kuormitusta. Ne tukevat liikettä yleensä yhteen suuntaan, kuten nostettaessa tai kumarruttaessa.

Aktiiviset, moottoroidut laitteet puolestaan tuottavat voimaa molempiin suuntiin ja mahdollistavat portaattoman säädön.

Teknologinen kehitys on näkynyt myös hinnoissa. Vielä muutama vuosi sitten yläraajojen moottoroidut eksoskeletoinit saattoivat maksaa 20 000–30 000 euroa, ja koko kehoa tukevat laitteet jopa 100 000 euroa. Nyt markkinoilla on Vännin mukaan alaraajojen kävelyä avustavia eksoskeleto-

neja noin tuhannen euron hintaluokassa. Yläkehon keventimiä saa noin 2 000 eurolla.

– Muutos viidessä vuodessa on ollut raju. Olen itse testannut näitä laitteita, ja ne ovat aidosti toimivia, tutkija toteaa.

"Kannattaa kokeilla"

Tutkijaan on ottanut yhteyttä esimerkiksi MS-tautia sairastavia henkilöitä sekä lihas-hermosairauksista kärsiviä työntekijöitä, jotka pohtivat, voisiko

1–1,5 kg

Kevyimmät eksopuvut painavat vain noin 1–1,5 kiloa.

1 000 €

Alaraajojen kävelyä avustavia eksoskeletoneja saa noin 1 000 eurolla.

2 000 €

Yläkehon keventimiä saa noin 2 000 eurolla.

Ulkoisia tukirankoja on tutkittu ja testattu Suomessakin jo pitkään niin kuntoutustoiminnassa kuin työelämässä. Kuvan EksoNR-eksoskeleton on ohjattuun kuntoutuskäyttöön suunnattu laite. Sen jälleenmyyjänä toimii Fysioline.

puettava teknologia helpottaa liikku-
mista työpaikalla.

– Usein sanon, että laitetta kannat-
taa ainakin kokeilla. Monille se voi ol-
la ratkaiseva apu.

Kaikkia puettava teknologia ei saa
liikkeelle. Parhaiten eksoskeletonit ja
eksopuvut toimivat silloin, kun käyt-
täjällä on vielä jäljellä omaa lihasvoi-
maa ja liikehallintaa, jota laite voi tu-
kea tai keventää.

Myös ihmiskehon mittasuhteiden
vaihtelu on haaste.

– Sama laite ei sovi 150-senttiselle
naiselle ja kaksimetriselle miehel-
le. Jos esimerkiksi olkanivelen kohta
ei asetu oikein, laite ei kevennä kuor-
mitusta.

Tarvitaan siis joko räätälöityjä tai
helposti säädettäviä ratkaisuja. Tämän
vuoksi eksoskeletonien käyttöönot-
toon liittyy yhä enemmän fysiologis-
ta mittaamista, kuten lihasaktiivisuuden
EMG-mittauksia. Niiden avulla
voidaan varmistaa, että kuormitus to-
della vähenee eikä vain siirry.

Kuka maksaa?

Rahoitus on iso kysymys. Jos ekso-
skeleton auttaa työntekijää pysymään
työelämässä tai palaamaan sinne osa-
työkykyisenä, kuka vastaa kustannuk-
sista?

– Mahdollisia maksajia voisivat ol-
la työnantaja, vakuutusyhtiö – esimer-
kiksi työtapaturman jälkeen – tai jul-
kinen sektori, Vänni pohtii.

Esimerkkitapauksia on vielä har-
vassa, mutta tulevaisuudessa melko
varmasti yhä enemmän.

Tutkimusnäyttöä eksoskeletonien
hyödyistä on jo kertynyt. Muun muas-
sa autoteollisuudessa yläraajojen ke-
ventimet ovat jo vakiintuneet osaksi
teollisuustyöntekijän työkalupakkia.

– Tutkimusten mukaan eksoske-
letonit vähentävät lihaskuormitusta
ja sairauspoissaoloja erityisesti töis-
sä, joissa kädet ovat pitkään koholla,
Vänni sanoo.

Työtä ei pidä tehdä kuten ennen

Tutkijan kenties tärkein viesti kos-
kee kuitenkin itse työtä. Eksoskele-
ton ei ole laastari, joka liimataan van-
han työn päälle.

Vänni korostaa työn muotoilun
merkitystä. Jos osatyökykyinen hen-
kilö palaa työhön, on mietittävä, mi-
tä liikkeitä työssä oikeasti tarvitaan
ja voiko työtapoja sekä työympäris-
töä muuttaa.

Eräässä Vännin kuvaamassa ta-
pauksessa henkilö ei kyennyt ekso-
skeletonin avullakaan tekemään lat-

tiasossa tehtävää maalaustyötä ku-
ten ennen.

– Joku kuitenkin keksi, että työtä ei
tarvitsekaan tehdä lattiatasossa, vaan
sähköisen nostopöydän avulla maalat-
tavaa kohdetta voitaisiin nostaa kor-
keammalle.

Avainasemassa on siis paremman
työergonomian ja teknologian yhdis-
täminen. Moniin selkä- ja alaraajavai-
voihin on jo olemassa keventimiä, joi-
ta voi käyttää jopa työvaatteiden alla.

Erityisesti elintarvikealalla tämä on
tärkeää: laitteiden on oltava turvalli-
sia, puhtaita ja yhteensopivia työvaa-
tetuksen kanssa.

Vänni huomauttaa, että eksoskelo-
nien kehittyminen tuo mukanaan
myös perusteltuja huolia.

– Avustavan teknologian avulla voi-
daan hallita fyysistä kuormitusta. Ris-
kinä on kuitenkin se, että työnantaja
voi ehdottaa, että nyt työntekijä voisi
tehdä enemmän töitä, kun laitteiden
avulla jaksaa tehdä nopeammin ja pi-
dempää työpäivää.

Vännin mukaan tällaista huolta on
herännyt laitetestien yhteydessä työn-
tekijöiden kanssa.

– Eksoskeletonit koetaan tervetul-
leiksi, jos ne keventävät töitä ja estä-
vät uupumista, mutta eivät lisää työn
määrää.

Apua kuntoutukseen?

Puettava teknologia herättää kiinnos-
tusta myös kuntoutuksessa. Voisiko
eksoskeletonien avulla kuntoutua osit-
tain kotona ja palata töihin aiemmin?
Ajatus on houkutteleva, mutta sään-
tely hidastaa etenemistä. Kliinisessä
käytössä laitteiden tulee täyttää tiu-
kat lääkinnälliset vaatimukset.

Kimmo Vänni kuitenkin uskoo, että
jo lähivuosina nähdään puettavaa tek-
nologiaa niin työpaikoilla kuin vapaa-
ajallakin.

Hypershell X:n kaltaiset laitteet
mahdollistavat vaikkapa pitkät pa-
tikkaretket sellaisille henkilöille, jot-
ka eivät siihen ilman apuvälineitä pys-
tyisi. Kuka tietää, mihin ulkoiset tuki-
rangat ja eksopuvut vielä pystyvät? ●

Lukioon saa yhä enemmän tukea

Oppimisen tuen uudistus tuli voimaan syksyllä, ja lukioissa tuki on uutta. Opetusneuvos Jukka Vetoniemi uskoo, että se voi rohkaista aiempaa useamman liikuntavammaisen nuoren hakeutumaan lukioon.

Oppimisen tuen uudistus tuli lukioiden osalta voimaan elokuussa. Enää tuki ei ole satunnaista ja koulusta riippuvaa, vaan se on kirjattu lakiin ja myös opetussuunnitelman perusteisiin.

Opiskelija voi saada tukea esimerkiksi opiskelutekniikkaan ja ajanhallintaan. Opintomateriaaleja voidaan myös mukauttaa, ja kokeisiin voi saada tarvittaessa lisäajan.

Uudistus ei liity kuitenkaan suoraan esteettömyyteen.

– Jos ajatellaan pyörätuolilla liikkuva lukiolaista, esteettömyydestä pitäisi lähtökohtaisesti huolehtia. Luokkaan ei pitäisi olla portaita eikä muitakaan fyysisiä esteitä. Pyörätuoli ei saa olla este sille, että opiskelija voi osallistua esimerkiksi koulun harastustoimintaan, Vetoniemi sanoo.

Tuki kirjattu lakiin

Ennen uudistusta lukioiden tukitoimet saattoivat olla enemmän koulukohtaisia käytäntöjä. Nyt lakiin on kirjattu muun muassa se, että tarvittaessa opiskelijalle tehdään virallinen päätös erityisopetuksesta, jos muu tuki ei riitä.

– Erityisopetus ja myös oppimisen tuki ovat tulleet aika uusina asioina lukioihin. Jos opiskelija katsoo tarvitsevänsä lukiossa vähän enemmän vaikkapa oppimisen apuvälineitä tai avustajaa siirtymisiin, niin hänellä on mahdollisuus käynnistää tällaisen tuen arvioinnin prosessi. Hän voi miettiä yhdessä lukionsa henkilökunnan kanssa, miten tuki saadaan sovittua koulupäivään.

Lakiin kirjattu oppimisen tuen uudistus ja erityisopetus eivät kuitenkaan tarkoita lukiossa täysin samoja asioita kuin peruskoulussa.

– Lukiossa erityisopettajan työ painottuu enemmän opiskelun tukemiseen ja suunnitteluun. Hän muun

Opetushallituksen opintoneuvos Jukka Vetoniemi on tehnyt pitkän uran liikuntavammaisten opettajana Valterin koulussa Kuopion Mäntykankaalla.
– Vamma ei saa olla osallisuuden eikä koulunkäynnin este, vaan päinvastoin: se pitää nähdä kouluyhteisössä moninaisuutena ja vahvuutena, hän sanoo.

”

Koulujen pitää kertoa, miten ja milloin tukea voi hakea ja saada.

muassa kartoittaa opiskelijan oppimisen vahvuuksia ja haasteita. Hän toimii yhteistyössä opettajien, opinto-ohjaajan ja opiskeluhuollon kanssa. Lukiossa ei ole erityisluokkia, eikä opiskelija pysty muokkaamaan lukio-koulutuksen oppimäärän tavoitteita, Vetoniemi painottaa.

Velvoittaa kuntia

Liikuntavammaisia nuoria ohjataan usein ammattikouluun merkonomiopintoihin.

Monella olisi mahdollisuuksia myös lukioon, mutta liikuntavammaisten akateemista potentiaalia ei aina huomata.

– Opetushallituksessakin tunnustetaan tämä ongelma, joka pitää ratkaista jo perusopetuksen oppilaanohjauksen puolella. Jo perusopetuksessa pitää tunnistaa akateemiset kyvyt, joilla liikuntavammaisenkin oppilas pärjää lukiomaisessa opetuksessa. Uskon vahvasti siihen, että tuen uudistus auttaa

yhä useampaa liikuntavammaista jatkamaan opintojaan lukiossa, Vetoniemi sanoo.

Vetoniemi myöntää, että riittävän tuen järjestämisestä vastuu on ensisijaisesti oppilaitoksilla. Aloitteen tuen saamiseksi voi tehdä opiskelija itse tai hänen huoltajansa

– Lainsäätäjä säätää lait, ja me täällä opetushallituksessa kirjoitamme opetussuunnitelman perusteet. Kaikista suurin työ tapahtuu kouluissa. Niiden pitää olla tietoisia vaikkapa oppilaan koulupäivänä tarvitsemasta seisonatuestasta jo silloin, kun hän vasta tulee ensimmäiselle luokalle lukioon.

”Mahtava mahdollisuus”

Lukiokoulutusta koskevat uudistukset astuivat voimaan 1. elokuuta 2025. Tukea täytyy kuitenkin osata yhä vaatia.

Ero aiempaan on se, että nyt nuori ja vanhempi voivat viitata lakisääteiseen oikeuteen.

Tuen tarve kannattaa ottaa puheeksi opinto-ohjaajan tai eri-

tyisopettajan kanssa jo silloin, kun nuori vasta hakee lukioon.

– Tiedon jakaminen ja tiedon hankkiminen on tärkeää opetuksen järjestäjälle. Tämä pätee sekä perusopetuksen puolella että lukiossa. Koulun pitää pystyä viestimään huoltajille ja opiskelijoille siitä, mitä oppimisen tuki on juuri heidän koulussaan. Koulujen pitää kertoa myös, miten ja milloin tukea voi hakea ja saada. Tiedän, että moni lukio on valmistautunut tähän jo viime keväänä. Vetoniemi sanoo.

Vetoniemen mielestä lukiokoulutusta koskevat muutokset ovat mahdava mahdollisuus.

– Perinteisesti on ajateltu, että tukea tarvitsevat oppilaat eivät hakeudu lukioihin. Se mahdollisuus on kuitenkin olemassa. Nykyinen lainsäädäntö takaa kaikille avoimet opintopolut. Jos joku tarvitsee apua opiskeluun, niin sitä pitää myös saada: tämä on subjektiivinen oikeus oppilaalle. ●

Miten meni muutoksen vuosi?

Työllisyyspalvelut siirtyivät vuosi sitten valtiolta kunnille, mikä oli suuri mullistus. Kysymme Kuntaliitosta, miten vuosi sujui ja miten vammaisten henkilöiden työllistymistä on edistetty.

Työllisyyspalvelujen siirryttyä valtiolta kuntien vastuulle vuoden 2025 alussa

perustettiin 45 työllisyys-
aluetta. Mitä viime vuoden
aikana on tapahtunut,
kehittämispäällikkö
Erja Lindberg Kuntaliiton
Elinvoima ja talous
-yksiköstä?

Paljon on tapahtunut, ja melko lyhyessä ajassa. Vajaassa vuodessa kunnilla piti olla kaikki sopimukset tehtynä ja 4 400 työntekijää siirrettyä TE-toimistoista kuntien palkkalistoille.

Mitä haasteita on tullut vastaan?

Yksi tärkeimmistä tavoitteista koko uudistuksessa on ollut palveluiden kehittäminen. Viime syksynä totesimme kuitenkin, että kehittämisen aika koittaa myöhemmin. Silloin oli tärkeintä saada siirtyminen toteutettua niin, ettei asiakkaille koidu haittaa.

Viime keväänä alkoivat myös yhteistoimintaneuvottelut, kuten aina työtehtävien muuttuessa. Kesti aikansa, ennen kuin työntekijät löysivät paikkansa.

Haasteita oli myös rahoituksessa. ELY-keskukset sitoivat määräraho-

ja etukäteen, ja kunnille siirtyneet määrärahat olivat oletettua pienempiä. Monissa kunnissa jouduttiin tekemään lisäbudjetteja.

Miten summaisit ensimmäisen vuoden?

Se oli siirtymävuosi, ja tämä vuosi tulee olemaan erilainen. Toiminta on nyt kuntien käsissä, budjetit määritelty ja henkilöstö omilla paikoillaan. Nyt voimme keskittyä paremmin uudistuksen tavoitteisiin eli kehittää työllisyyspalveluita aidosti asiakaslähtöiseksi ja lähipalveluiksi.

Työnhakijat ja työpaikat sijaitsevat kunnissa. Kun ihminen jää työttömäksi, on tärkeää selvittää juuri hänen tilanteensa sekä millaista tukea hän tarvitsee työllistymiseen.

Pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut huolestuttavasti. Sen suhteen on tekeillä monenlaisia uudistuksia esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriössä sekä työ- ja elinkeinoministeriössä. Tällä hetkellä olemassa olevat palvelut eivät aina kohtaa asiakkaita, eivätkä ne vastaa asiakkaiden tarpeita. Nyt tarvitaan uudenlaista mietintää ja innovaatioita, joiden avulla saamme edistettyä asiakkaiden työllistymistä.

*Suhtaudumme
syrjintään
vakavasti.*

Onko työllisyys-
palveluiden henkilö-
kuntaa koulutettu
vammaisten
ihmisten kohtaamiseen?

Työllisyyspalveluissa on totuttu kohtaamaan erilaisia ihmisiä. Tässä uudistuksessa on painotettu erityisesti asiakkaiden kohtaamista ja sitä, että mahdollisimman monet pääsisivät työelämään. Nyt on tärkeää luoda uusia toimintatapoja. Monia ideoita on jo noussut esiin, esimerkiksi omavalmentajat kunnissa.

Aktiivinen työvoimapolitiikka keskittyy heihin, jotka saavat työttömyysetuutta. Jos henkilö saa esimerkiksi työkyvyttömyyseläkettä, hän voi jäädä työllisyyttä tukevien palveluiden ulkopuolelle.

Työnantajien asenteisiin vaikuttaminen ja tiedon jakaminen ovat nyt avainasemassa.

Työllisyyspalveluista säädetyn lain mukaan "julkisten työvoimapalveluiden

järjestämisessä on huolehdittava erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisestä". Liikuntavammaiset ihmiset ovat esimerkki tästä ihmisryhmästä. Miten heidän työllistymistään edistetään?

Tärkeintä on viedä työnantajille tarpeeksi tietoa erilaisista tuen muodoista, kuten esimerkiksi työolosuhteiden järjestelytuesta. Täsmätyökykyisille KEHA-keskus on rakentamassa tietoneuvontapalvelua.

Monet vammaiset henkilöt kohtaavat työelämässä syrjintää. Miten työllisyyspalveluissa ehkäistään sitä?

Suhtaudumme syrjintään vakavasti. Sen ehkäisy vaatii työtä ennen kaikkea asennepuolella. Osayrityksistä ja työnantajista ovat panostaneet erityisesti syrjinnän estämiseen. Heidän hyviä esimerkkejään kannattaa pitää esillä.

Järjestöillä on paljon osaamista haavoittuvassa asemassa olevien palveluista. Onko sitä hyödynnetty kuntien työllisyyspalveluissa?

Uudistuksen tarkoituksena on, että kaikkea osaamista pystyttäisiin hyödyntämään mahdollisimman paljon. Erityisen tärkeää on yhdistää työ ja koulutus. Järjestöillä on tärkeä tehtävä olla julkisen sektorin vieressä tukemassa ja täydentämässä osaamista ja yhteistyötä. Näin saadaan yhdessä aikaan asioita.

Palkkatuen avulla on voitu työllistää ihmisiä, joilla on esimerkiksi jokin sairaus tai jotka ovat olleet pitkään työttöminä. Miltä näyttää palkkatuen tilanne tulevina vuosina?

Palkkatuki on ollut erittäin hyvä keino auttaa heikommassa asemassa olevien työllistymistä. Sen avulla työkyky ja osaaminen kasvavat, ja se on myös työnantajalle tärkeä tuki. Odotamme sääntelyn purkua. Tällä hetkellä lainsäädännön mukaan ihmisiä pitää esimerkiksi haastatella tiettyinä ajankohtina, mutta se ei toimi yksilöiden kohdalla. Tässä hukataan resursseja, kun työtä ei voida tehdä niin asiakaslähtöisesti kuin pitäisi.

Miten kunnat voivat jatkossa auttaa työnhakijoita työllistymisessä?

Kuntien tehtävä on etsiä työ ja sille tekijä. Tämä tarkoittaa myös jalkautumista ja piilotyöpaikkojen etsimistä. Kaikille työnhakijoille on räätälöitävä mahdollisuuksia. Kun luottamus työnantajan ja työnvälittäjän välillä kasvaa, työnantajat uskaltavat ottaa huomioon myös erilaisia työnhakijoita.

Työllisyysalueet eri puolilla Suomea ovat erilaisia, samoin ovat työnhakijat ja työnantajat. Ei ole olemassa yhtä mallia, jonka voisi istuttaa joka puolelle. Kuntaliiton tehtävä onkin koota hyviä käytäntöjä, auttaa verkostoitumista ja jakaa tietoa niistä kaikkialle. ●

Erja Lindberg
työskentelee
Kuntaliiton
elinvoima ja talous-
yksikössä.

Elämänvaihelisäys tuli vammais- palvelulakiin

135 000 hlö

Vammaispalvelulain piiriin
kuuluu tällä hetkellä
noin 135 000 henkilöä
eri vammaryhmistä.

Uusi vammaispalvelulaki on ollut voimassa vuoden ajan. Joulukuussa eduskunta lisäsi siihen elämänvaiheita koskevan säännöksen, ja täydennetty laki tuli voimaan 1.1.2026.

Teksti Tapio Rusanen

Kuvat Lotta Åberg, Veera Henriksson, Getty Images

Vammaispalvelulakiin tuli vuoden alussa täydennys. Lain 2 §:n 4 momenttia täydennettiin elämänvaiheita koskevalla säännöksellä (StVM

26/2025 vp).

Uusi säännös tarkentaa eroa elämänvaiheen ja vamman aiheuttaman avun tarpeen välillä. Sen tarkoitus on selvittää, milloin avun ja tuen tarve liittyy tiettyyn elämänvaiheeseen ja milloin taas on kyse vammasta johtuvasta välttämättömästä avusta ja tuesta.

Jos siis avun ja tuen tarvetta pidetään tavanomaisena elämävaiheelle, ei vammaispalvelulakia sovelleta. Jos avun ja tuen tarve poikkeaa siitä, sovelletaan vammaispalvelulakia.

– Oikeus saada vammaispalveluita eri elämänvaiheissa ei voi perustua kategorisesti vain henkilön tiettyyn elämänvaiheeseen, eikä pelkästään henkilön ikä voi johtaa lain soveltamisalan ulkopuolelle rajautumiseen,

Invalidiliiton juristi **Henrik Gustafsson** täsmentää lain perusteluita.

Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 44/2025 vp) 6. marraskuuta vaikutti lain sanamuotoon. Valiokunnan mukaan palvelutarpeen arvioinnissa tulee ottaa huomioon palveluiden jatkuvuus, kun siirrytään elämänvaiheesta toiseen.

Vammaispalvelujen tarve arvioidaan jokaisessa elämänvaiheessa yksilöllisesti.

Koskee vain osaa vammaisväestöstä

Henrik Gustafsson muistuttaa, että kyse on niin sanotusti toissijaisesta laista ensisijaiseen lakiin nähden. Kuten aiemminkin, vammaisen henkilön palvelut järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain perusteella.

Vammaispalvelulaki koskee edelleen suhteellisen pientä ihmisjoukkoa. Gustafssonin mukaan on arvioitu, että vammaispalvelulain piiriin kuuluu tällä hetkellä noin 135 000 henkilöä eri vammaryhmistä. Lain soveltamisalan ulkopuolelle ei ole rajattu mitään ihmis- tai vammaryhmää diagnoosin perusteella.

Vammaispalvelulakia on Henrik Gustafssonin mukaan täydennetty näkin varsin haastavaa soveltaa ilman oikeudellista tutkintoa.

– Tarvitaan sosiaalityöntekijöiden ja muiden lakia soveltavien koulutusta, eikä sen noudattamisen resursseista voi tinkiä hyvinvointialueilla. Kyse on kuitenkin pääasiassa subjektiivisista oikeuksista. Ne ovat vahvoja oikeuksia, joita ei ole sidottu määrärahoihin.

Ammattilaiset saavat tietoa soveltamisalan muutoksista esimerkiksi Vammaispalvelujen käsikirjasta, jota ylläpitää THL.

Uusi vammaispalvelulaki on ollut voimassa nyt vuoden ja Invalidiliitto vaati, että sen toimeenpanoa seurataan huolellisesti. Myös eduskunta edellytti, että vammaispalvelulain soveltamista seurataan.

Tähän mennessä 1.1.2025 voimaan tulleen lain soveltamista ovat seuran-

– Invalidiliitto pitää hyvänä sitä, että vammaisen henkilön palveluiden jatkuvuus mainitaan laissa. Se luo ennakkollista oikeusturvaa, Invalidiliiton juristi Henrik Gustafsson tiivistää.

”

Vammaispalvelulain noudattamisen resursseista ei voi tinkiä hyvinvointialueilla.

neet vammaisjärjestöt. Myös THL on aloittanut lain seurannan.

– Uuden vammaispalvelulain seuranta on käynnistynyt. Sitä tehdään muun muassa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL:n hankkeena vuosina 2025–2027, kertoo sosiaali- ja terveysvalioministeriön neuvotteleva virkamies **Kirsi-Maria Malm-lund-Laakso**.

Paljon kritiikkiäkin

Monet vammaisjärjestöt ja osa Invalidiliiton jäsenyhdistyksistä kritisoivat elämänvaiheita koskevaa säännöstä.

Invalidiliitto ei vastustanut elämänvaihe-sanaa, mutta vaati sen rinnalle elämäntilanne-termiä. Liitto katsoo, että täydennetty laki turvaa pääsääntöisesti sen, että vammaiset henkilöt voivat saada vammaispalveluja myös ikääntyessään.

Selkäydinvammaiset Akson ry:n toiminnanjohtaja **Alicia Perho** sanoo, että esimerkiksi Vammaisfoorumin kautta yritettiin vaikuttaa elämänvaihe-termin poistamiseen ennen lain hyväksymistä.

VEERA HENRIKSSON / AKSON

Selkäydinvammaiset Akson ry:n toiminnanjohtaja Alicia Perho kritisoi sitä, että päätöksenteko palveluista on siirtynyt sosiaalityön ammattilaisilta epämääräisille asiakasohjausryhmille.

VAMMAISPALVELULAKI

- Uusi vammaispalvelulaki tuli voimaan 1.1.2025. Se korvasi vuodelta 1987 hyväksytyn edellisen vammaispalvelulain.
- Vammaispalvelulaki täydennettynä elämänvaiheita koskevalla säännöksellä tuli voimaan 1.1.2026.
- Vammaispalvelulain perusteella vammaisella henkilöllä tarkoitetaan ihmistä, jolla on vamman tai sairauden vuoksi pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.
- Vammaispalvelulaissa on säädetty erikseen ns. vammaluettelosta eli henkilöistä, jotka kuuluvat lain piiriin: fyysinen, henkinen, kognitiivinen, sosiaalinen ja aisteihin liittyvä vamma.
- Vammaispalveluita järjestetään tavanomaisiin elämän toimintoihin kuten asumiseen, työssä käymiseen, opiskeluun, liikkumiseen ja vapaa-ajan viettoon.
- Vammaispalvelujen ja tukitoimien järjestäminen ei perustu diagnoosiin, vaan henkilön vammasta tai sairaudesta aiheutuvaan tarpeeseen. Palveluiden tarve arvioidaan yksilöllisesti ja samalla tehdään asiakassuunnitelma.

1.1.2026

Vammaispalvelulaki
täydennettynä
elämänvaiheita koskevalla
säännöksellä tuli voimaan
1.1.2026.

– Mikä on tyypillinen elämänvaihe? Minkä ikäisenä alkaa tavallinen vanhuus? Määritelläänkö 65-vuotiaan vammaisen ihmisen palvelut kategorisesti iän perusteella, vaikka tämä olisi yhä hyvin kykenevä osallisuuteen ja aktiiviseen elämään?

– Seuraamme tarkasti, miten laki lisäyksineen toimii jatkossa, Perho toteaa.

Alicia Perho ei usko THL:n seurantakäytäntöön, koska THL ei kysele vammaisilta itseltään näiden kokemuksista. He kysyvät sosiaaliviranomaisten ja järjestöjen näkemyksiä ja palautteita.

Huolta jatkuvuudesta

Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys Rusetti totesi jo kesäkuussa, että lakimuutos antaa enemmän mahdollisuuksia olla myöntämättä vammaispalveluja, vaikka ne olisivat vammaisille henkilöille välttämättömiä.

Rusettia huolettaa juuri se, että säännösmuutos ei takaa palveluiden jatkuvuutta vammaisen henkilön ikääntyessä. Monissa elämän-

mittaisissa vammoissa ja pitkäaikaissairauksissa on myöhäisoireita, jotka alkavat aikuisiällä. Niitä ei tule sekoittaa vanhuudesta johtuvaan toimintakyvyn heikentymiseen ja evätä palveluja sillä perusteella.

Iäkäs henkilö voi myös vammautua tai sairastua pitkäaikaisesti, jolloin pääsy vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin on taattava.

Säännöksen perusteluissa on mainittu, että palvelutarpeen ja palveluiden määrittelyn työkaluna käytetään RAI-arviointimenetelmää. Se on vanhuspalveluiden lakisääteinen arviointimenetelmä.

Rusetti toteaa, ettei RAI sovellu käytettäväksi, koska se ei huomioi riittävästi vammaisen itsemääräämisoikeutta ja itsenäistä elämää.

Rusetti katsoi, että elämänvaihe on käsitteenä yleistävä, epätäsmällinen ja tulkinnanvarainen. Se on erityisesti ikään liittyvä käsite. Vammaisuus puolestaan on kaikki elämänvaiheet läpäisevä erityinen ja pitkäaikainen, koko elämän tai vuosia jatkuva elämäntilanne, johon liittyviä tarpeita ei saa häivyttää elämänvaiheen käsitteen alle.

”

*Invalidiliitto
halusi, että
elämänvaihe-
termin rinnalle
lisättäisiin
elämäntilanne-
käsite.*

Elämänvaihe-termi epäilyttää

YK:n vammaisoikeuksien komitea katsoi syyskuussa, että elämänvaihesäännöksen lisääminen vammaispalvelulakiin on iän perusteella syrjivää ja ristiriidassa vammaisyleis-sopimuksen 1 artiklan kanssa.

Invalidiliitto halusi, että elämänvaihe-termin rinnalle lisättäisiin elämäntilanne-käsite, koska yksilöllinen palveluntarve ei katso pelkästään elämänvaihetta, vaan myös elämäntilannetta. Lakiesitys ei kuitenkaan muuttunut.

Invalidiliiton ehdottamaa elämäntilannetta ei kirjoitettu lakiin. Sen sijaan lakiin kirjoitettiin oma momentti yksilöllisestä palvelutarpeen arvioinnista osana elämänvaihepunnintaa. Lain muotoilu edellyttää, että palveluntarpeen arvioinnissa otetaan huomioon palveluiden jatkuvuus, kun elämänvaihe vaihtuu toiseen.

Lain muotoilun lisäksi vammaisille ihmisille tärkeää on se, miten lakia sovelletaan hyvinvointialueilla. Heidän tulisi saada tasapuolisesti ne palvelut, jotka heille lain mukaan kuuluvat. ●

Vuoden verran vaikeuksia

VAMMAISPALVELULAKI

on vaikuttanut vammaisten ihmisten elämään vuoden verran.

Vammaisfoorumi, johon kuuluu 29 vammaisjärjestöä, kysyi alkukesästä hyvinvointialueiden vammaispalveluiden ammattilaisilta heidän kokemuksistaan vammaispalvelulain soveltamisesta ja vaikutuksista palveluihin.

LOTTA ABERG / STUDIO PIENI

Maija Aatelo on Vammaisfoorumin uusi puheenjohtaja.

– Tulokset olivat äärimmäisen huolestuttavia, Vammaisfoorumin uusi puheenjohtaja **Maija Aatelo** kertoo. Vastausten perusteella ihmisiä siirretään vammaispalvelulain piiristä sosiaalihuoltolain palvelujen piiriin.

– Pohjoismainen vammaispalvelu on käytännössä purettu. Nykykäytäntö on paluuta 50-luvulle, Aatelo laukoo.

Vammaisfoorumin mukaan hyvinvointialueilla ei ole riittävästi resursseja palvelujen toteuttamiseen kummankaan lain puitteissa. Subjektivisina oikeuksina myönnettyjä palveluita ja taloudellisia tukitoimia on heikennetty. Palveluihin liittyviä toimintatapoja on myös muutettu ilman keskustelua asiakkaan kanssa.

Yhdenvertainen oikeus elää yhteisössä niin kuin muutkin on merkittävästi vaarantunut. Se johtuu monesta tekijästä: niukoista resursseista, hyvinvointialueiden soveltamishojeista sekä alan työvoimapulasta. Palveluntarpeen arviointia ovat tehneet henkilöt, joilla ei ole vammais-sosiaalityön osaamista tai koulutusta. Henkilökohtaista apua tarvitsevalle on kerrottu vain työnantajamallista eikä muista avun toteuttamisen malleista.

Myös Aksonin Alicia Perhon mielestä on nähty, miten ontuen vammaispalvelulaki on toiminut vuoden ajan.

– Hyvinvointialueet ovat säästöpainettaan rajanneet vammaisia pois palveluiden piiristä. Esimerkiksi 65 vuotta täyttäneitä vammaisia on siirretty pois henkilökohtaisen avun piiristä ja siirretty maksullisiin hoidollisiin palveluihin, kuten kotihoitoon.

– Lisäksi päätöksenteko on siirtynyt sosiaalityön ammattilaisilta epämääräisille asiakasohjausryhmille. Miten vammaisen ihminen pääsee enää harrastamaan kodin ulkopuolelle, pitämään kuntoa yllä ja niin edelleen, kun tarjolla on enää lyhytaikaista kotihoitopalvelua?

Maija Aatelo löytää kuitenkin laista yhden hyvän asian: nyt palvelutarvetta eivät määrää enää diagnoosit vaan toimintarajoitteet. Diagnoosin saaminen saattaa kestää pitkään, ja siksi palvelujen saaminen viivästyi aiemmin tarpeettomasti.

Invalidiliitossa tehdään niin valtakunnallista, alueellista kuin paikallistakin vaikuttamistyötä aktiivisessa vuoropuhelussa vammaisten ihmisten, järjestöjen, yritysten, päättäjien, viranhaltijoiden, mielipidevaikuttajien ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tässä katsaus muutamiin ajankohtaisiin aiheisiin, joiden parissa työskentelemme Invalidiliiton vision "Yhdenvertainen ja esteetön Suomi" toteutumiseksi.

Invalidiliitto vaikuttaa

Vammaisten ihmisten kuljetuspalveluissa räikeitä puutteita

INVALIDILIITTO liittohallitus vaati kannanotossaan, että hyvinvointialueet ryhtyvät viipymättä toimiin vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen ongelmien korjaamiseksi ja varmistavat, että Suomi noudattaa YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteita. Liittohallitus esitti myös ratkaisuehdotuksia kuljetuspalveluiden ongelmiin.

Avustajakoira on vaikuttava ja kustannustehokas apuväline

INVALIDILIITTO tarjoaa hyvinvointialueille maksutta pitkäaikaista osaamistaan avustajakoiratoiminnasta esimerkiksi konsultoimalla avustajakoiran luovutusprosessiin sekä luovutuskriteerien täyttymiseen liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi liitto myöntää 10 000 euron suuruisia lahjoituksia hyvinvointialueille, jotka ovat luovuttaneet avustajakoiran fyysisesti vammaiselle henkilölle lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä. Näin Invalidiliitto kannustaa hyvinvointialueita ottamaan avustajakoirat aktiivisesti käyttöön osana yksilön kuntoutumista ja arjessa selviytymisen tukipalveluja.

Esteettömyyskoulutusta tapahtumajärjestäjille Etelä-Karjalassa

INVALIDILIITTO ja paikallinen yhdistysaktiivi kouluttivat tapahtumajärjestäjiä esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvissä kysymyksissä. Koulutus sai hyvän vastaanoton, ja moni osallistuja koki saaneensa konkreettisia ja hyödyllisiä vinkkejä tapahtumien suunnitteluun. Esteettömiä ratkaisuja koskevaa tietoa päätettiin tuottaa ja jakaa tapahtumajärjestäjien kesken myös tulevaisuudessa.

Invalidiliitto kommentoi Päijät-Hämeen osallisuus- ja tasa-arvo-ohjelmaa

INVALIDILIITTO korosti erityisesti vammaisten naisten näkökulmaa, kuten esteettömiä terveydenhuollon palveluita, mammografiaseulontojen saavutettavuutta ja mahdollisuutta korvata ne tarvittaessa ultraäänitutkimuksella sekä neuvolavaakojen soveltuvuutta pyörätuolin käyttäjille. Lisäksi kannustettiin hyödyntämään naispoliittisten ohjelmien mittareita. Liitto pitää tärkeänä kehittää myös turvakotien esteettömyyttä ja vammaisten naisten näkyvyyttä turvakotitilastoissa.

Henkilökohtaisen avun osaamisalan kuvausta tarkennettava

INVALIDILIITTO antoi lausunnon sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnon 2027 perusteista. Liitto korostaa erityisesti henkilökohtaisen avun osaamisalan täsmenämistä, opiskelijoiden soveltuvuuden arvioimista sekä vammaisten henkilöiden ja järjestöjen osallistamisen vahvistamista valmistelussa.

Lue lisää verkkosivuiltamme:

➤ invalidiliitto.fi/ajankohtaista

Tilaa Invalidiliiton uutiskirjeitä:

➤ invalidiliitto.fi/invalidiliiton-uutiskirjeet

Vammaispalvelulakiin esitetään lisättäväksi elämänvaiheita koskeva säännös

EDUSKUNTA on hyväksynyt vammaispalvelulain muuttamista koskevan lakiehdotuksen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mietinnön mukaisena. Invalidiliitto esitti lakiin ja lain yksityiskohtaisiin perusteluihin lisättäväksi elämäntilanteen käsitteen, mikä toisi kaivattua joustoa ja huomioisi paremmin eri-ikäiset vammaiset ihmiset. Liitto toisti myös vaatimuksensa vammaispalvelulain toimeenpanon huolellisesta seurannasta ja vahvasta resursoinnista.

Invalidiliitto otti kantaa maksuttoman pysäköinnin puolesta Kuopiossa

KUOPION kaupungin pysäköintitalojen esteettömän pysäköinnin muuttaminen maksulliseksi eteni rakennelautakunnan esityslistalle asti, ennen kuin se Invalidiliiton vaikuttamistyön avulla vedettiin listalta pois ja palautettiin uudelleevalmisteluun. Perusteluna oli erityisesti kaupunkiympäristön haastavuus liikuntarajoitteisille. Kuopiossa kerätään kansalaisadressia maksuttomuuden säilyttämisen puolesta.

Vammaisneuvostokoulutus tuki paikallista vaikuttamistyötä

INVALIDILIITTO ja Neuroliitto järjestivät marraskuussa vammaisneuvostokoulutuksen Seinäjoen kaupungin vammaisneuvostolle. Koulutuksen tavoitteena oli perehtyä vammaisneuvoston tehtäviin, rooliin, vaikutusmahdollisuuksiin ja yhteistyöhön. Koulutuksella vahvistettiin vammaisneuvoston vaikuttamisen tietoperustaa sekä edistettiin hyvien toimintakäytäntöjen jakamista. Palautteiden mukaan koulutus antoi hyviä eväitä niin uusille kuin pidempään vammaisneuvostossa mukana olleille.

Invalidiliitto vastusti asumisyksiköiden vuokrankorotuksia Pohjois-Savossa

INVALIDILIITON toimijat olivat aktiivisesti vaikuttamassa Pohjois-Savon hyvinvointialueen päätöksentekoon asumisyksiköiden vuokrankorotuksissa. Hyvinvointialue lykkäsi aiemmin tekemäänsä päätöstä, joka olisi kohdistunut erityisesti vammaisiin henkilöihin ja johtanut pahimmillaan jopa 100 prosentin vuokrankorotuksiin. Korotusprosessissa havaittiin useita virheitä, muun muassa asukkaita ei informoitu valitusajan puitteissa, mikä esti muutoksenhaun määrääjässä.

Vaikuttamisosaamista nuorille vaikuttajille

INVALIDILIITTO järjesti nuorille vaikuttajille kolme verkkotapaamista. Poliitikka tarvitsee nuoria -tilaisuudessa **Selinä Nera** kertoi omasta polustaan poliittiseksi päätöksentekijäksi. Toisessa tapaamisessa osallistuttiin **Pinja Eskolan** ja **Marja Puustisen** luotsaamaan Sinustako somevaikuttaja -työpajaan. Viimeisessä tapaamisessa ideoitiin nuorten vaikuttajien toimintaa vuodelle 2026. Toiminta on avointa kaikille vaikuttamistoiminnasta sekä yhdenvertaisen ja esteettömän Suomen edistämisestä kiinnostuneille nuorille ja nuorille aikuisille.

Esteettömyyden merkitys kasvaa Ukrainassa

Ukrainassa noin 300 000 ihmistä on saanut vammoja Venäjän hyökkäyssodan takia. Kuntoutuksesta on kuitenkin pulaa ja jopa terveydenhuollon tilat ovat usein esteellisiä. "Esteetön ympäristö on ensimmäinen askel pois masennuksesta", sanoo pyörätuolia käyttävä Olena Akopian.

Jurij Pastušenko nostaa kätensä osoittaakseen vammojaan. 37-vuotiaan miehen toisesta kädestä puuttuu kaksi sormea ja toisesta yksi. Hän ei tunne jäljellä olevia sormiaan.

– Olen kuuro toisesta korvasta ja täysin sokea vasemmasta silmästä, mutta oikeassa silmässäni on 8–10 prosenttia näköä. Kärsin myös sirpaleiden aiheuttamista kroonisista kivuista, Pastušenko kertoo.

Olemme Ukrainan pääkaupungin Kiovan laidalla kerrostalossa. Pastušenko on yksi noin 300 000 ukrainalaisesta, jotka ovat vammautuneet Venäjän hyökkäyksen seurauksena helmikuun 2022 jälkeen.

Heistä jopa 40 000 on saanut silmävamman. Jo vuonna 2023 UNDP varoitti, että tämä ryhmä kärsii vakavasta kuntoutuspulasta.

Pastušenko työskenteli aiemmin huoltoteknikkona Kiovassa. Kun sota alkoi, hänet lähetettiin rintamalle Itä-Ukrainaan.

– 18. lokakuuta 2023 istuin juoksuhaudan vieressä puhdistamassa asettani, kun kuulin droonin surinan, hän muistelee.

Hetkeä myöhemmin kranaatti räjähti hänen vieressään. Sirpaleita osui hänen kehoonsa. Hän vietti useita kuukausia valtion sairaalassa.

– Lääkärit sanoivat, etteivät he voineet pelastaa näköäni. Isoäitini ei suostunut hyväksymään sitä. Hän järjesti minut yksityissairaalaan silmäleikkaukseen, mutta silloin oli jo liian myöhäistä, Pastušenko sanoo.

Kuntoutus ei ollut yksilöllistä

Sairaalasta päästyään Pastušenko vietti aikaa kuntoutuskeskuksessa. Hän oppi käyttämään valkoista kep-

37-vuotias Jurij Pastušenko on yksi noin 300 000 ukrainalaisesta, jotka ovat saaneet vamman sodan seurauksena. Hän menetti näön toisesta silmästään ja toisessa silmässä näkö heikkeni vakavasti. Hän on myös menettänyt useita sormia, kuuroutunut toisesta korvasta ja kärsii kroonisesta kivusta kehossa olevien sirpaleiden vuoksi.

Olena Akopian on pyörätuolin käyttäjä, kahden lapsen äiti, moninkertainen paralympiamitalisti ja esteettömyysneuvonantaja Brovaryn kaupunginhallituksessa.

piä ja yritti sopeutua uuteen elämäänsä vammojensa kanssa.

– Minulla oli myös pistekirjoitus-opetusta, mutta siitä ei ollut mitään hyötyä, koska en voi käyttää sormiani. Kuntoutus oli vähän sinne päin: hyvin yleistä eikä yksilöllistä, hän kertoo.

Nyt Pastušenko on työtön. Hänelle ei ole tarjottu uutta ammatillista koulutusta. Hän saa eläkettä ja asuu vaimonsa kanssa kerrostaloasunnossa. Hän poistuu harvoin asuinalueeltaan.

– Pystyn liikkumaan täällä, koska olen asunut täällä pitkään, mutta vieraammilla alueilla tarvitsen opastusta. Joko ystäväni tai vaimoni opastaa, hän sanoo.

Kiovan alueella esteettömyys on parempaa kuin monissa muissa paikoissa Ukrainassa. Silti sielläkin liikkuminen pyörätuolilla tai valkoisen kepin kanssa on suuri haaste. Jopa sairaalaan sisään pääseminen on vaikeaa.

Tämän vahvistaa 56-vuotias **Olena Akopian**, jonka tapaamme yhteisökeskuksessa Brovaryssa, Kiovan ulkopuolella. Hän käyttää pyörätuolia.

– Joissakin sairaaloissa ei ole luiskaa sisäänkäynnillä. Ja sisällä liikkuminen on vaikeaa, hän kertoo.

Terveydenhuollon esteettömyys sakkaa

Akopian työskentelee Brovaryn kunnallishallinnossa vammaisten

Olena Akopian on vammaisoikeusasioiden neuvonantaja Brovaryn kaupungissa. Sodasta huolimatta hän työskentelee väsymättömästi varmistaakseen, että sairaalat ja muut julkiset rakennukset olisivat esteettömiä.

Kuvassa näkyy äskettäin Kiovassa avatun Trinity Hubin sisäänkäynti. Se on yksi harvoista keskuksista, jotka tarjoavat erikoistunutta kuntoutusta sodassa näkövammautuneille.

Esteetön ympäristö on ensimmäinen askel pois masennuksesta.

oikeuksien ja esteettömyyden neuvonantajana.

– Minulle on joskus sanottu, ettei nyt ole oikea aika puhua esteettömyydestä. Se on järkyttävää, kun niin monet veteraanit palaavat kotiin vammautuneina. Esteetön ympäristö on ensimmäinen askel pois masennuksesta. Tiedän sen omasta kokemuksestani, hän sanoo.

Akopian joutui 15-vuotiaana väkivaltaisen ryöstön uhriksi. Häntä puukotettiin ja sen seurauksena hänen jalkansa halvaantuivat.

Nykyään hän on kahden lapsen äiti ja moninkertainen paralympiatalisti uinnissa ja eri hiihtolajeissa.

Akopian kertoo, että etenkin pienemmissä kaupungeissa sairaaloista puuttuu hissejä, ramppeja sekä esteettömiä wc- ja pesutiloja. Myös vammaisten naisten lisääntymisterveyspalveluissa on suuria puutteita.

– Tärkeintä olisi, että sairaaloissa olisi mukautetut gynekologiset ja synnytystuolit. Niitä puuttuu monista paikoista, Akopian sanoo.

Ukrainan vammaisten kansallinen liitto (NAPD) on käynnistänyt hankkeen terveydenhuollon esteettömyyden parantamiseksi. Kyse ei ole vain fyysisestä esteettömyydestä, vaan myös terveydenhuollon henkilöstön asenteiden muuttamisesta.

– Esimerkiksi on ollut tapauksia, joissa lääkärit ovat sanoneet vammai-

Kiovan Itsenäisyyden aukiolla on lippujen, banderollien ja valokuvien metsä muistona yli 12 600 siviilistä ja 60 000–100 000 sotilaasta, jotka ovat saaneet surmansa Ukrainan sodassa. Moni muu on loukkaantunut ja saanut vammoja.

sille naisille, etteivät he saisi hankkia lapsia, Akopian kertoo.

Toinen suuri ongelma on se, että monet sairaalat on tuhottu tai vahingoittuneet sodassa. Tämä tarkoittaa pidempiä matkoja lähimpään hoitopaikkaan. Se on erityisen raskasta vammaisille varsinkin maaseudulla, missä julkinen liikenne on harvoin esteetöntä.

– Ja perhelääkäreiden kotikäyntijärjestelmä ei enää toimi monin paikoin, Akopian selittää.

Sisäisiä pakolaisia on paljon

Erikoistuneesta hoitohenkilökunnasta on myös vakava pula. Monet lääkärit työskentelevät rintamalla. Toiset ovat paenneet ulkomaille tai Ukrainan sisällä toiseen kaupunkiin.

Tällä hetkellä Ukrainassa on 3,6 miljoonaa sisäistä pakolaista. He asuvat pääasiassa Kiovan alueella ja maan länsiosissa. Tämä on ylikuor-

73-vuotias Olga Grishkan on Ukrainan sisäinen pakolainen. Hän asuu Brovaryn kaupungissa.

Oleksandra Perkova (vasemmalla) ja Larysa Bayda (oikealla) ovat NAPD:n viestintäpäällikkö ja ohjelmajohtaja.

Jo vuonna 2023 UNDP varoitti, että erikoistunutta kuntoutusta ei ole tarpeeksi ukrainalaisille, jotka ovat menettäneet näkönsä sodassa. Kuvassa sotilas, joka on äskettäin sokeutunut, keskustele psykologin Natalia Medvedevan kanssa Trinity Hub -kuntoutuskeskuksessa.

mittanut alueiden terveydenhuoltojärjestelmän.

Sota on myös aiheuttanut korkean inflaation, mutta etuudet ja eläkkeet eivät ole pysyneet mukana. Tästä kärsivät muun muassa ikääntyneet vammaiset pakolaiset.

73-vuotias **Olga Grishkan** pakeni venäläispommituksia kotikaupungistaan Pokrovskista, jossa hänen perheellään oli kolme asuntoa. Nyt ne ovat kaikki täysin tuhoutuneet.

Nyt Grishkan asuu vuokrahuoneessa Brovaryssa, Kiovan alueella. Saman huoneen jakavat hänen sydänsairas miehensä, aivohalvauksesta kärsivä poikansa ja pojanpoikansa, jolla on skitsofrenia.

Grishkanilla on nivelkipuja eikä hän pysty kävelemään ilman keppiä. Koska Grishkan ja hänen perheensä ovat sisäisiä pakolaisia, valtio kattaa 30 prosenttia heidän lääkekustannuksistaan.

– Siitä huolimatta yli puolet noin 10 000 hryvnian (noin 204 euron)

kuukausieläkkeestämme menee lääkkeisiin. Lopulla pitäisi maksaa ruoka, vuokra, liikkuminen, terveydenhoito, eli ihan kaikki, hän huokaa.

Sota on suurin haaste

Ukrainan vammaisten kansallinen liitto (NAPD) on perustettu vuonna 2002, ja se on siitä lähtien keskittynyt julkisten tilojen ja liikenteen esteettömyyteen.

Sodan myötä näistä asioista on tullut elintärkeitä. Monet vammaiset ukrainalaiset eivät pääse suojaan ilmahälytysten aikana, koska suojat ovat kaukana eikä niihin pääse esteettömästi.

NAPD:n työ on tuottanut joitakin tuloksia, mutta paljon on vielä tehtävää.

– Pyrimme kestävyYTEEN. Sitten kun sairaala saa rampit, esteettömät wc-tilat ja muut mukautukset, ne kestävät vuosia. Sama koskee mukautettuja ajoneuvoja. Myös terveyden-

huollon työntekijöiden kouluttaminen vammaisten oikeuksista on pitkäaikainen sijoitus, NAPD:n ohjelmajohtaja **Larysa Baydan** sanoo.

Hän lisää, että tilanne käy yhä kriittisemmäksi.

– Sodan vuoksi vammautuneiden miesten ja naisten määrä kasvaa jatkuvasti. Siksi on elintärkeää, että sairaalat muutetaan esteettömiksi mahdollisimman pian. Meidän täytyy perustaa lisää kuntoutuskeskuksia näille ihmisille. Tähän asti painopiste on ollut pyörätuolia käyttävissä ja amputaation kokeneissa, mutta näkövammaiset on unohdettu, hän sanoo.

NAPD tekee yhteistyötä monien ulkomaisten järjestöjen kanssa. Sota on yhä suurin haaste.

– Ukrainassa ei ole enää turvallisia paikkoja. Milloin tahansa venäläinen kranaatti voi iskeä sairaalaan, jonka olemme juuri tehneet – tai tekemässä – esteettömäksi, Baydan päättää. ●

Niko Halminen (vasemmalla) tutustui parasulkaapalloon Lahdessa pidetyllä leirillä Pajulahden Liikuntakeskuksessa. Verkon toisella puolella Heidi Manninen ja Pekka Rantanen.

Sulka lentoon ja pyörät rullaamaan!

Sulkaapallo on laji, jossa vammaiset ja vammattomat voivat pelata sovelletusti myös samalla kentällä. VALANOS-hanke haluaa tuoda sulkaapallon entistä paremmin kaikkien harrastajien ulottuville.

Mailat viuhuvat ja sulat lentävät parasulkaapal-
leirillä Liikuntakes-
kus Pajulahdessa.
Meneillään on ensim-
mäinen päivä leiristä, jossa on muka-

na lajin konkareita, mutta myös ensi-
kertalainen **Niko Halminen**, jos laji-
taustaksi ei otetaan huomioon mök-
kisulkaapallon pelailua lapsuudessa.
– Tämä on kyllä ihan eri laji, hän
toteaa.

Sulkaapallon pariin Halminen on
päätenyt, koska hän aloitti loka-
kuussa 2025 Suomen Sulkaapallo-
liiton hankekoordinaattorina. Hal-
minen tunnetaan soveltavan liikun-
nan asiantuntijana ja apuväline-

Niko Halminen aloitti viime lokakuussa Suomen Sulkapalloliiton hankekoordinaattorina.

Pekka Rantanen fiidaa eli heittää palloa Heidi Manniselle.

tekniikkona sekä soveltavan retkeilyn edistäjänä.

– Aikuisena en ole aktiivisesti pelannut pallopelejä ennen tätä. Oma lajitausta on karate ja luontoliikunta.

Halmisella on synnynnäinen CP-vamma ja hän pystyy kävelemään lyhyitä matkoja, mutta käyttää arjessa pyörätuolia. Niinpä nytkin lajimuotona on pyörätuolisulkapallo.

– Kyllähän se hauskalta tuntuu, Halminen toteaa hymyillen ensimmäisen päivän päätteeksi.

– Tämä laji voisi hyvin olla yksi lisäpalikka myös omaan liikkumiseen.

Parasulkapallon perusidea on tuttu kaikille sulkapallon ystäville: kaksi pelaajaa tai paria lyövät sulkaa verkon yli vastustajan kenttäpuoliskolle. Tavoitteena on saada sulka osumaan

maahan vastustajan alueella tai pakottaa vastustaja virheeseen.

Pelissäännöt noudattavat pitkälti tavallisen sulkapallon lakeja, mutta lajiin on tehty mukautuksia reiluuden varmistamiseksi.

– Ensimmäinen asia, joka parasulkapallossa tulee vastaan, on rajat. Pyörätuolien kanssa pelaaminen tapahtuu puolikkaalla kentällä, ja verkkopeliä ei pelata, kertoo parasulkapalloa 12 vuotta harrastanut **Heidi Manninen**.

Verkkopelin puuttuminen tarkoittaa käytännössä sitä, että kentän etuosa on pelialueen ulkopuolella. Sallittu pelialue, jonne sulkaa voi lyödä, alkaa standardien mukaisen sulkapallokentän etummaisesta syöttörajasta. Se sijaitsee tarkalleen 198 senttimetriä verkosta.

Kuusi eri vammaluokkaa

Parasulkapallossa pelaajat luokitellaan kuuteen eri vammaluokkaan. Pyörätuoliluokkia on kaksi. Lisäksi on neljä eri luokkaa pystypelaajille, joista yksi on lyhytkasvuisille. Kaikissa vammaluokissa sekä normaalisissa sulkapallossa verkon korkeus on sama.

Mailatkin ovat samanlaisia kuin tavallisessa sulkapallossa. Sulkien nopeus tuo jokaiselle samanlaista haastetta pelaamiseen.

Manninen kertoo, että pyörätuolilla pelattavassa sulkapallossa korostuu liikkuminen etu- ja takasuuntiin.

– Vaikka kentän koko on rajatumpi, kiire tulee, hän vakuuttaa.

Ratsastusonnettomuudessa vuonna 2012 selkäydinvamman saanut

Hallissa oikeilla välineillä pelattavaa sulkapalloa ja mökkisulkapalloa ei voi edes verrata keskenään, Niko Halminen tuumaa.

Heidi Manninen on harrastanut parasulkapalloa 12 vuotta.

Manninen löysi sulkapallon pariin vuonna 2013. Hän pääsi silloin Jyväskylässä mukaan palloiluryhmään.

– Porukka tarvitsi nelinpeliin neljän, ja sain mahdollisuuden pelata lainatuolilla.

Tuota pikaa kuvioihin tuli mukaan kilpailu ensin kotimaassa, sitten kansainvälisillä kentillä. Naisten nelinpeleistä Mannisella on EM-pronsit vuosilta 2018 ja 2025. On perusteltua sanoa, että laji on vienyt hänet mukanaan.

– Ensimmäisissä kisoissa yritin lähinnä osua palloon. Ensimmäisistä kisoista sisuuntuneena päätin opetella liikkumisen, Manninen kertoo.

Kuten tavallisessa sulkapallossa, myös pyörätuolisulkapallossa tärkeintä on ehtiä pallon luo ajoissa.

Jos palloon ei ylety, sitä ei voi lyödä.

Siinä missä pystyssä pelaavat sulkapalloilijat voivat hyödyntää hyvinkin jyrkästi lattiaan putoavia smash- ja drop-lyöntejä, pyörätuolipelaajilla vaihtoehtoja on vähemmän. Kärsivällisyys ja taktiset valinnat korostuvat.

– Me pelaamme pitkää pallorallia ja yritämme erilaisilla lyönneillä käyttää kenttätilaa mahdollisimman järkevästi, että vastustajan saa jallitettua pinteeseen, Manninen kuvailee.

Pyörätuolisulkapallossa tarvitaan liikeratoja, jotka tukevat ja ylläpitävät lihaksistoa monin tavoin.

– Tässä joutuu jatkuvasti vetämään, ojentamaan ja koukistamaan omaa kroppaa. Kurotellessa löytää itsensä todella monista eri asennoista, Manninen sanoo.

Kuten pystyssä pelattavissa pelimuodoissa, myös pyörätuolissa istuen voidaan pelata joko kaksin- tai nelinpeliä.

– Itse tykkään eniten nelinpeleistä siinä mielessä, että voi pelata kaverin kanssa ja pelitilanteet ovat monipuolisempia, Manninen kertoo.

Tasa-arvoista ja yhdenvertaista seuratoimintaa

Sulkapalloliito aloitti hiljattain Vammaisten lasten ja nuorten osallisuus sulkapallon seuratoiminnassa (VALANOS) -hankkeen, jonka hankekoordinaattorina Niko Halminen toimii.

Hanke toteutetaan tiiviissä yhteistyössä suomalaisten sulkapalloseurojen sekä Vammaissulkapallo ry VaSu-

Info

Sulka­pal­los­sa kil­pai­llaan kuudessa eri vammaluokassa:

- › pyörätuoliluokat WH1-2
- › pystyluokat SL3-4 (alaraajavamma)
- › pystyluokka SU5 (yläraajavamma)
- › lyhytkasvuisten luokka SS6

Sulka­pal­loa voi pelata sovelletusti niinkin, että pysty- ja tuolipelaajat ovat samalla kentällä.

Pan kanssa, jonka puheenjohtaja Heidi Manninen on.

Hankkeen tavoitteena on saada parasulka­pallo osaksi seurojen normaalia avointa toimintaa, jolloin vammaiset lapset ja nuoret voivat harrastaa sulka­palloa luontevasti saman katon alla muiden kanssa. Tänä vuonna luvassa on useita eri lajikokeiluja ympäri Suomen.

Sulka­pal­loliiton paratoiminnan päävalmentaja **Pekka Rantanen** kuvailee sulka­palloa lajiksi, jossa vammaiset ihmiset pääsevät helposti vammattomien mukaan.

Rantasen oma sulka­palloseura Mansen Sulka on tehnyt jo pitkään yhteistyötä Tampereen Seudun Invalidit ry:n kanssa ja pyörittänyt kaupungin tukemana jo kolme vuot-

ta kouluille soveltavan sulka­pal­lon ryhmiä.

– Meillä on seurassa sellainen ajatus, että kaikki voivat tulla mukaan perustreeneihin.

Mansen Sulalla ja joillakin muilla suomalaisilla sulka­palloseuroilla on lainakäyttöön tarkoitettuja pelituoleja.

– Pelituoleja löytyy myös Paralympiakomitean apuväline- ja pelivälinevuokraamosta paravälineet.fi, Heidi Manninen vinkkaa.

Myös muihin lajeihin soveltuvia pelituoleja voi Mannisen mukaan paremman puutteessa käyttää, mutta erityisen tärkeää on, että tuoli on takaa ja edestä tuettu sekä tasapainotettu. Etenkin taaksepäin kurottaessa tuoli voi muuten helposti kaatua.

– Omalla aktiivituolilla voi kyllä hyvin esimerkiksi harjoitella syöttämistä, mutta liikkuminen ja kurottelu nopeissa suunnanmuutoksissa kentällä on jo riskimpää Manninen sanoo.

Pekka Rantanen arvioi, että Suomessa on tällä hetkellä noin 50 valmentajaa, joilla on perusosaaminen parasulka­palloilusta. Valmentamisen kautta Rantanen on itsekin tutustunut pyörätuolin kanssa pelaamisen erityispiirteisiin.

– Lyöntien kohdalla pärjään ihan hyvin, mutta liikkumisessa tahdon kylä jäädä toiseksi, Rantanen naurahtaa.

Rantasen mukaan pyörätuolisulka­pallo on vähintään yhtä hauskaa kuin tavallinen sulka­pallo.

– Se sisältää myös paljon vauhtia ja vaarallisia tilanteita. ●

Esteettömyys nyt!

Vammaisaktivistit kyllästyivät epämääräiseen esteettömyyslainsäädäntöön. Esteettömyys NYT -kansalaisaloite kirjittää Suomen lainsäädäntöä kohti YK:n vammaisyleissopimuksen vaatimuksia. Samoja asioita on vaatinut myös Invalidiliitto.

Finlandia-palkittu kirjailija **Riikka Leinonen** tuli syrjityksi itsenäisyyspäivänä Linnan juhlissa. Vartija esti CP-vammaiselta Leinoselta pääsyn hissiin vedoten siihen, että se "on heille, jotka sitä tarvitsevat, eli eivät kävele."

Toinen juhluvieras, pyörätuolilla liikkuva **Katariina Räikkönen**, oli saanut käyttää hissiä juhlissa, mutta kävelevä Leinonen ei edes kerrottuaan vartijalle vammastaan. Kaksikko kirjoitti tapahtuneesta julkaisun Instagramiin. Toimittajat tarttuivat aiheeseen, ja syrjintätapauksesta kirjoitettiin useissa medioissa.

Leinonen huomauttaa, että monilta vammaisilta ihmisiltä evätään esteetön kulku ja kohtuulliset mukautukset päivittäin. Poikkeukselliseksi hänen tilanteensa teki vain sen saama julkisuus ja tapahtumapaikka.

Ajankohtakin oli erityinen: vain pari päivää aiemmin, 3.12. kansainvälisenä vammaisten päivänä, Leinonen oli julkistamassa Esteettömyys NYT! -kansalaisaloitetta, jonka tarkoituksena on puuttua esteettömyyden laiminlyöntiin.

Leinosen mukaan on tavallista, etteivät tapahtumajärjestäjät tiedä, et-

tä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on katsonut esteettömyyden laiminlyönnin olevan välillistä syrjintää.

Jotta syrjintään osaa itse tarttua, pitää olla tietoa syrjintään liittyvästä lainsäädännöstä ja oikeuskäytännöistä.

– En olisi edes lähtenyt puhumaan tästä julkisuudessa, jos minulla ei olisi ollut ymmärrystä siitä, että minulta evättiin tuossa tilanteessa jo olemassa oleva esteettömyysratkaisu ja myös lainmukaiset kohtuulliset mukautukset, Leinonen sanoo.

Ongelma on kuitenkin ihmisten laintuntemusta syvemmällä. Esteettömyyttä koskeva lainsäädäntö on itsessään puutteellista, eikä esteettömyyden laiminlyömistä ole kirjattu yhdenvertaisuuslakiin selkeästi syrjinnäksi.

Esteettömyyden laiminlyönnistä ei myöskään ole määrätty sanktioita. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi parhaimmillaankin vain jälkikäteen suosittaa hyvityksiä.

– Järjestelmässämme on sellainen valuvika, että syrjintää kokeneen pitää itse 'asetautua uhriksi' ja tehdä henkilökohtaisesti syrjintähakemus yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan, jotta hän saa oikeutta. Vasta sen myötä meille tulee lisää oikeuskäytäntöä asiasta lain ollessa epäselvä, Leinonen sanoo.

Taustalla vuosien vaikuttamistyö

Riikka Leinonen kävi viime vuonna keskustelua ihmisoikeusaktivistina ja poliitikkona toimivan **Selinä Neran** kanssa. He olivat yhtä mieltä siitä, että esteettömyyttä koskevaa lainsäädäntöä tulisi selkiyttää, ja keinoksi keskusteluissa nousi kansalaisaloitteen tekeminen.

Keskustelu ei sinänsä ollut poikkeuksellinen, sillä useat henkilöt ovat vammaisyhteisön sisällä vuosien saatossa puhuneet kansalaisaloitteesta. Tällä kertaa ajatus vietiin käytäntöön.

Leinonen ja Nera esittelivät idean eräässä Whatsapp-ryhmässä, josta lähti ihmisiä mukaan. Yksi heistä oli dosentti, perus- ja ihmisoikeusasiantuntija **Pauli Rautiainen**. Rautiainen muotoili kansalaisaloitteen yhdenvertaisuusvaltuutettu **Rainer Hiltusen** aiemman ehdotuksen pohjalta.

Myös Invalidiliitto on työskennellyt vuosia korjatakseen esteettömyyslainsäädäntöön liittyviä epäkohtia. Invalidiliitto vaati hallitusohjelmataavoitteissaan vuonna 2023 monia samoja asioita, joita lakialoite nyt tavoittelee.

Myös muutama vuosi sitten yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta valmisteltaessa liitto vaati, että esteettö-

Huom!

Aloitteen
voi allekirjoittaa
osoitteessa
[kansalaisaloite.fi/fi/
aloite/16301](https://kansalaisaloite.fi/fi/aloite/16301)

Riikka Leinonen
toteaa, että
esteettömyyttä
koskeva
lainsäädäntö on
puutteellista.

myyden laiminlyönti pitäisi kirjata lakiin syrjintänä.

Invalidiliitto yritti myös vuonna 2018 vaikuttaa siihen, että valtioneuvoston asetukseen rakennuksen esteettömyydestä sisällytettäisiin mahdollisuus sanktioihin, jos esteettömyys laiminlyödään rakentamisessa. Invalidiliiton esteettömyysasiantuntija **Johanna Hätönen** kertoo, että se osoittautui hankalaksi. Oli vaikeaa kirjata lakiin sanktioita rakentamislain alaisen esteettömyysasetuksen kautta.

Hätönen pitää rikoslakiin ja yhdenvertaisuuslakiin keskittyvää kansalaisaloitetta tervetulleena pyrkimyksenä vaikuttaa esteettömyyden toteutumiseen.

Hätönen ajattelee, että kansalaisaloitteen mukainen esitys kohdistaisi sanktiot oikeille tahoille. Lisäksi se loisi painetta rakentajille ja tilojen vuokraajille siihen, että niiden täytyy rakentaa ja kunnostaa rakennukset esteettömiksi.

Allekirjoitus on helppo ja konkreettinen teko

Alkuvuodesta kansalaisaloitteen tekijät aikovat etsiä lisää tukiorganisaatioita, järjestää tapahtumia sekä käydä keskusteluita poliitikkojen kanssa. Kansalaisaloite on saanut jo tähän mennessä paljon tukijoita. In-

validiliitto ilmoittautui tukijaksi heti alkumetreillä.

–Itsenäinen elämä on jokaisen ihmisen perusoikeus. Sen edellytyksenä on, että yhteiskunta on toimiva ja saavutettava kaikille. Jokainen voi antaa oman panoksensa yhdenvertaisemman Suomen puolesta allekirjoittamalla Esteettömyys NYT! -kansalaisaloitteen, Invalidiliiton toimitusjohtaja **Janne Juvakka** kannustaa.

Leinonen kertoo, että mukaan on lähtenyt myös ylioppilaskuntia, Ihmisoikeusliitto ja Seta. Tämä on hänen mielestään osoitus siitä, että on mahdollisuus laajaan solidaarisuuteen.

Esteettömyys NYT! -Instagram-tili on tavoittanut yli miljoona katselukertaa tilin avaamisen jälkeen. Somenäkyvyyttä on kuitenkin vaikea saada konkretisoitumaan ison yleisön allekirjoituksiksi, Leinonen harmittelee.

Tarvitaan aktiivisuutta.

– Täytyy oikeasti toimia ja tehdä asioita. Ihmisoikeusasiat eivät ole sellaisia, että voi vaan sanoa, että kiva asia ja periaatteessa kannatan, mutta sitten ei käytännössä tee mitään. Se vaatii konkreettista panostusta, ja tämä on pieni, vain muutaman minuutin mittainen panostus, Leinonen huomauttaa. ●

MIKÄ ESTEETTÖMYYS NYT! -KANSALAISSALOITE?

- › Esteettömyys NYT! -kansalaisaloitteessa vaaditaan yhdenvertaisuuslain ja rikoslain muuttamista siten, että esteettömyyden tai saavutettavuuden laiminlyönti kirjataan niihin itsenäiseksi syrjinnän muodoksi, jotta se tulee tehokkaasti ja selkeästi sanktioituksi.
- › Suomen lainsäädäntö ei täytä YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteita. Suomen vuonna 2016 ratifioima sopimus velvoittaa jäsenmaita määrittelemään kansallisessa lainsäädännössään esteettömyyden tai saavutettavuuden laiminlyönnit syrjinnäksi ja puuttumaan syrjintään tehokkain sanktioin.
- › Kansalaisaloitteen eteneminen eduskunnan käsiteltäväksi vaatii vähintään 50 000 kannatusilmoitusta, jotka tulee saada täyteen määräaikaan eli 3.6. mennessä.
- › Aloitteen voi allekirjoittaa osoitteessa <https://kansalaisaloite.fi/fi/aloite/16301>

Vaikuttavaa tietoa

Invalidiliiton Sinikka Hiekkala kertoo, että tutkimuksissa ei kerätä tietoa liikkumisrajoitteisista ihmisistä etäältä, vaan yhdessä heidän kanssaan.

Invalidiliitto on tuottanut tutkittua tietoa vammaisten ihmisten elämästä kymmenen vuoden ajan.

Invalidiliiton tiedon tuotannon ja ennakkoinnin johtaja **Sinikka Hiekkala** kertoo, että usein tutkimukset saavat alkunsa siitä havainnosta, että jostain aiheesta puuttuu tietoa.

Esimerkiksi LYHTY-tutkimuksen sysäsi alulle keskustelu lyhytkasvuisten 30-vuotisjuhlassa.

– Istuin pöydässä kahden juhlapuhujan kanssa. Puhuimme siitä, että lyhytkasvuisia tutkitaan paljon lihasbiopsioiden ja geenitutkimuksen kautta. Mutta mikä on heidän toimintakykynsä? Totesimme, että tähän pitäisi tutkia, Hiekkala sanoo.

LYHTY oli ensimmäinen Invalidiliiton toteuttama tutkimus. Hiekkalalle oli tärkeää, että tutkimusprosessissa on mukana myös ihmisiä, joita asia koskee.

– Nothing from us without us -periaate oli minulle itsestäänselvyys alusta asti.

Tutkimusryhmään kutsutaan tutkittavaa ryhmää edustava henkilö täysivaltaiseksi tutkimusryhmän jäseneksi.

– Hän ottaa esimerkiksi kantaa eettiselle toimikunnalle lähetettäviin asiakirjoihin. Hän myös tulkitsee tuloksia. Hänellä on arvokkaita ajatuksia siitä, mitä jokin asia voi tarkoittaa. Ihmisen ei tarvitse olla neurologi tai fysiatri vaan riittää, että hän tuntee itsensä.

Invalidiliitto on tässä asiassa tehnyt pioneerityötä.

– Olen joskus joutunut perustelemaan ammatilliselle, että kokemusasiantuntijalla on tärkeä ja oma rooli tutkimusryhmässä.

Vaikuttavaa tietoa

Tutkitun tiedon avulla on ollut tarkoitus vaikuttaa, ja siinä on onnistuttukin.

Esimerkiksi LYHTY-tutkimuksen tuloksia on julkaistu kansainvälisissä tiedelehdissä ja tuloksia saatiin mukaan EU-tason suositukseen, jota esiteltiin mepeille Brysselissä.

– Tarvitsemme tutkittua tietoa palveluiden suunnitteluun. Esimerkiksi tutkimustuloksemme, että ikääntyminen raihnauttaa selkäydinvammaisia ihmisiä ennenaikaisesti, tulee huomioida niin, että ikääntyneiden palvelui-

INVALIDILIITTO

Tutkimusryhmässä on aina tutkittavaa ryhmää edustava henkilö täysivaltaisena jäsenenä.

Sinikka Hiekkala

Invalidiliiton tutkimuksia

FinSCI

Selvitti laajasti selkäydinvammaisten hyvinvointia.

Tutkimuksesta on tähän mennessä tehty yksi ja valmisteilla toinen väitöskirja ja siitä on valmistunut 5 maisteritutkielmaa.

Poiminta tuloksista:

Vain 26,5 prosenttia selkäydinvammaisista henkilöistä oli osa- tai kokoaikatyössä. Työssäkäyvien terveydentila oli kaikilla osa-alueilla parempi kuin ei-työssä käyvillä.

26,5 %

selkäydinvammaisista
oli osa- tai
kokoaikatyössä

Asevelvollisena vammautuneet

Selvitti vuoden 1990 jälkeen asevelvollisena vammautuneiden terveyttä, työtilannetta ja osallisuutta.

Poiminta tuloksista:

Vammautumisen jälkeen viidennes vastanneista ei ollut pystynyt palaamaan entiseen työhönsä, ammattiin tai opintoihinsa.

~1/5

vastanneista ei pystynyt
palaamaan entiseen
työhönsä, ammattiin tai
opintoihinsa

85 %

lyhytkasvuisista

35 %

verrokkiryhmästä

on kärsinyt kivuista
edeltävän seitsemän
päivän aikana

LYHTY-tutkimus

Selvitti lyhytkasvuisten toimintakykyä sekä heidän kohtaamiaan esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden haasteita.

Poiminta tuloksista:

Kyselyn mukaan 85 prosenttia lyhytkasvuisista oli kärsinyt kivuista edeltävän seitsemän päivän aikana, kun verrokkiryhmässä vastaava osuus oli 35 prosenttia.

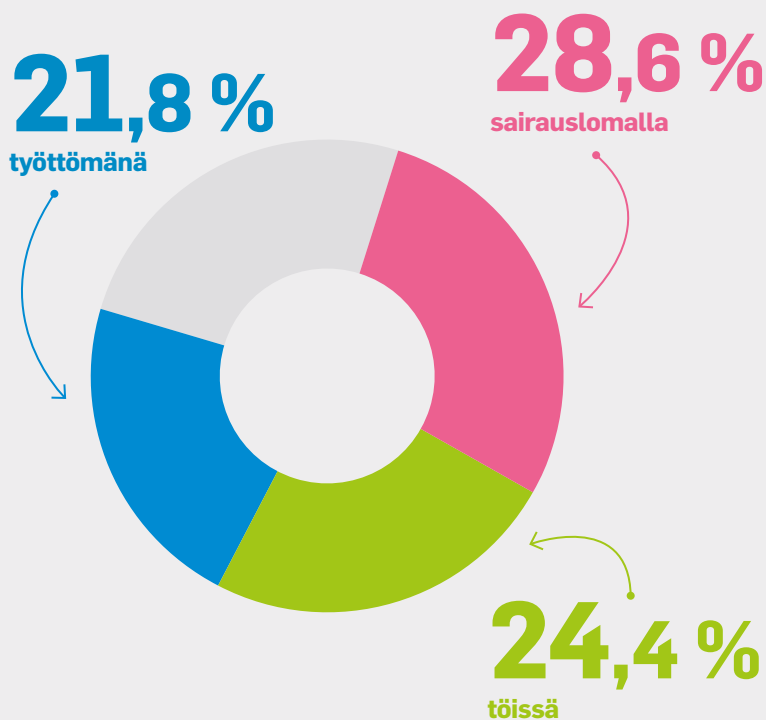
ME/CFS

Selvitti kroonista väsymysoireyhtymää sairastavien henkilöiden terveyttä, toimintakykyä ja esteettömyyttä.

Poiminta tuloksista:

ME/CFS-kyselyyn vastanneista 28,6 prosenttia oli sairauslomalla, töissä kävi 24,4 prosenttia ja työttömänä oli 21,8 prosenttia.

Kroonista väsymysoireyhtymää sairastavista:

Miten tutkimus voisi tuottaa tietoa laajemmalle joukolle, eikä vain tietyn diagnoosin saaneille?

ta ei suunnitella samanlaisina kaikille. Ikääntyvät vammaiset henkilöt pitää erityishuomioida.

Hiekkala viittaa FinSCI-tutkimukseen. Siinä tutkittiin laajasti selkäydinvammaisten henkilöiden hyvinvointia. Yksi tärkeä huomio oli juuri se, että selkäydinvammaiset henkilöt tulisi huomioida paremmin ikääntyneiden palveluissa.

Invalidiliiton johtama FinSCI-tutkimus sai myös jatkoa ja liittyi toisella kierroksellaan osaksi kansainvälistä tutkimusta, johon osallistui yhteensä 31 maata.

Selkäydinvammaisten ja lyhytkasvuisten ihmisten lisäksi Invalidiliitto on kymmenen vuoden aikana tutkinut myös esimerkiksi asevelvollisena vammautuneita sekä ME/CFS:ää sairastavien terveyttä ja toimintakykyä.

Laaja kirjo jäseniä

Hiekkala on miettinyt myös sitä, miten tutkimus voi hyödyttää koko Invalidiliiton laajaa jäsenten kirjoa.

– Paikallisyhdistyksissä on monilla eri tavoilla vammautuneita ja pitkäaikaissairaita. Pohdimme, miten tutkimus voisi tuottaa tietoa laajemmalle joukolle, eikä vain tietyn diagnoosin saaneille.

Pohdinta johti selvitykseen, jossa tarkasteltiin sitä, kuinka suuri osa nuorista on liikkumisrajoitteisia. Samalla haastateltiin nuoria siitä, mikä heille on mielekästä tekemistä.

– Se palveli nuoria yli diagnoosi- ja sairausryhmärajojen, Hiekkala toteaa.

Osallisuusbarometri on tärkeä

Tällä hetkellä Invalidiliitolle tärkeä tiedon tuottamisen väline on Osallisuusbarometri. Se ei ole tieteellistä tutkimusta, mutta silti tietoa, joka on arvokasta liitolle ja sen jäsenille.

Barometrin vastausaika oli vuoden 2025 lopussa, ja tuloksia työstetään parhaillaan.

– Reilut 1 600 henkeä vastasi uuteen osallisuusbarometriin. Sen tar-

koitus on palvella kaikkia liikkumisrajoitteisia ja toimintaesteisiä, myös muita kuin jäseniämme.

Hiekkala vastaa nykyään myös Invalidiliiton neuvontapalveluista.

– Tontilleni kuuluu kokemustieto ja se, että tiedosta tehdään vaikuttamisen väline. Välillä tarvitaan myös nopeaa tietoa. Tieteellisen tiedon tuottaminen on aika hidasta.

Tällä hetkellä nopeaa tietoa tarvittaisiin esimerkiksi siitä, miten kuljetuspalvelut ovat toteutuneet uuden vammaispalvelulain aikana. Neuvontapalveluissa kuullaan iikunta-

vammaisilta ihmisiltä karuja tarinoita siitä, kuinka palveluita on evätty.

– Huomataan, mitä ajassa liikkuu ja mihin asioihin pitäisi vaikuttaa.

Tärkeää on jatkossakin se, että vammaiset ihmiset itse ovat mukana tuottamassa tietoa.

– Kun puhutaan tutkimuksesta, sitä ei kannata pelästyä. Tämä on käytännönläheistä tutkimusta vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden arjesta. Iso kiitos kaikille, jotka ovat kymmenen vuoden aikana osallistuneet tutkimuksiimme, Hiekkala päättää. ●

Tällä hetkellä Invalidiliitolle tärkeä tiedon tuottamisen muoto on osallisuusbarometri.

Liittouutiset

52 Liittouutiset | 54 Lakia ja oikeutta | 55 Koulutukset | 56 Henkilöuutiset

Pysy pystyssä talven liukkailla

INVALIDILIITTO on ollut tammikuussa mukana SPR:n koodinimassa Pysy Pystyssä -kampanjassa. Tavoitteena oli herätellä sekä yksittäisiä ihmisiä että työnantajia huomioimaan talven liukkaat ja pysymään pystyssä, sillä liukastumisten ja kaatumisten aiheuttamat kustannukset nousevat suuriksi.

Invalidiliitto haluaa myös muistuttaa oikea-aikaisen ja ammattimaisesti toteutetun talvikunnossapidon merkityksestä liikkumisen kannalta. Jokaisen on päästävä liikkumaan turvallisesti ja yhdenvertaisesti myös talvella.

Työnantajan velvollisuuksiin kuuluu työmatkaturvallisuuden osalta esimerkiksi työpaikan piha-alueesta huolehtiminen, muistuttaa Invalidiliiton esteettömyysasiantuntija **Johanna Hätönen**.

Työnantajan tulee arvioida työpaikan alueella olevia riskejä ja varmistaa esimerkiksi, että talvikunnossapito on riittävää ja että se vastaa muuttuvia sääolosuhteita.

– Tähän liittyy mm. kunnollinen hiekoitus, auraus, valaistus, taserojen huomiointi ja merkinnät. Työnantajan tulee myös varmistaa, että kaikilla on tiedossa, mihin työpaikan piha-alueiden kunnossapidosta annetaan palautetta.

Myös esteettömän autopaikan saavutettavuus on varmistettava talviaikaan, jotta vammaisen työntekijän työelämäosallisuus toteutuu käytännössä. Tämä on vammaisten ihmisten yhdenvertaisuuskysymys työelämässä.

Myös omalla toiminnallaan voi ehkäistä tapaturmia ja tähän kuuluu olennaisesti omasta kunnostaan huolehtiminen ympäri vuoden. Seitsemän kohdan vinkkilista auttaa pienentämään liukastumisen riskiä.

Pystyssä pysymisen vinkkilista!

1. Tarkista jalankulkusää.
2. Valitse kengät kelin mukaan.
3. Käytä liukuesteitä.
4. Varaa aikaa matkoihin.
5. Keskity kävelemiseen.
6. Anna palautetta kunnossapidolle.
7. Huolehdi kunnostasi ja vireystilastasi.

Ryhdy kuukausilahjoittajaksi ja tue kotimaista vammaistyötä

Lahjoittamalla säännöllisesti varmistat, että fyysisesti vammainen ihminen ja hänen perheensä saavat apua silloin, kun sitä tarvitsevat.

NÄIN LAHJOITAT:

- Ryhdy kuukausilahjoittajaksi osoitteessa www.invalidiliitto.fi/lahjoita tai soittamalla **044 765 0510** (arkisin klo 8–16).

MUUT TAVAT LAHJOITTAA:

- Soita 0600 100 300, lahjoitat 10,18 €/puhelu +pvm
- Tekstaa TUKI5 tai TUKI10 tai TUKI20 numeroon 16301, lahjoitat 5/10/20 € /viesti
- MobilePay: Invalidiliitto ry, #15134

Keräyslupa <https://www.invalidiliitto.fi/keraysluvut>

Teksti Hanna Lahti ja Markus Pitkänen **Kuvat** Hanna Lahti

Esteetön luontotapahtuma tarjosi elämyksiä ja avasi ovia uusille yhteistyökumppaneille

Viime syksynä Seinäjoella koettiin jotakin erityistä, kun joukko innokkaita osallistujia kokoontui Invalidiliiton Länsi-Suomen aluetapahtumaan. Tavoitteena oli tarjota esteetön luontokokemus, jossa jokainen sai kokea retkeilyn riemun omista lähtökohdistaan.

Vuonna 2025 Invalidiliiton jäsenyhdistykset heittäytyivät rohkeasti uusiin kokeiluihin eri puolilla Suomea. Tavoitteena oli aluetoiminnan kehittäminen uudella yhdesä tekemisellä.

Invalidiliiton valtakunnallisilla Järjestöpäivillä syyskuussa palkittiin osallistujien äänestämästä parhaaksi matalan kynnyksen kokeiluksi Länsi-Suomen yhdistysten Esteetön luontotapahtuma / Nuku yö ulkona.

Ideasta toteutukseen – yhdessä tekemällä saadaan aikaan enemmän

Tapahtumasuunnittelu sai alkunsa keväällä alueen jäsenyhdistysten suunnittelupäivässä. Ideointia jatkoi pienempi innokas työryhmä. Tapahtuma toteutettiin elokuulla monialaisena yhteistyönä. Suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistui Invalidiliiton lisäksi edustajat neljästä alueen jäsenyhdistyksestä: Kauhavan Invalidit ry, Kurikan Invalidit ry, Seinäjoen Seudun Invalidit ry sekä Suomenselän Invalidit ry.

Pian suunnitelmien tarkentuessa yhteistyöhön kutsuttiin myös Suomen Ladun paikallinen jäsenyhdistys Lakeuden Elämysliikunta ry sekä Lakeuden Eräpartio ry. Tällä kokoonpanolla löydettiin nopeasti yhteinen sävel. Seinäjoki valikoitui tapahtumapaikaksi, koska kaupungista löytyi sekä esteettömiä reittejä että sopivia yhteistyökumppaneita. Tapahtuma toteutettiin Lakeuden Elämysliikunta ry:n hallinnoimissa esteettömissä luontokohdeissa ja elämysliikuntareiteillä.

– Parasta meidän luontopäivässämme olivat innostuneet yhteistyökumppanit sekä yhdessä tekeminen ja tutustuminen eri yhdistyksien porukoihin. Yhteinen ponnistus toi mukavalla tavalla ihmiset yhteen – yhdessä me ollaan vaan enemmän, sanoittaa kokemuksiaan Kurikan Invalidien järjestösihteeri **Sirpa Passi**.

Päivä täynnä elämyksiä

30. elokuuta oli mitä mainioin ajankohta tapahtumalle. Silloin vietettiin Suomen luonnon päivää sekä Suomen Ladun valtakunnallista Nuku yö ulkona -kampanjaa.

Tapahtuma aloitettiin puolenpäivän aikaan yhteisellä avauksella sekä lounaalla Kyrkösjärven liikuntapuistossa, jonka jälkeen osallistujat jakaantuivat ryhmiin. Päivän aikana oli mahdollista valita itselleen sopivat luontoliikunnan ja yhdessäolon aktiviteetit. Tapahtumassa liikuttiin luonnossa ohjatusti eri pituisilla esteettömillä reiteillä, tutustuttiin metsämieliharjoituksiin, pelailtiin porukalla pihapelejä, nautittiin luontoteemaisesta musiikista ja yhteislaulusta sekä tietenkin herkuteltiin kunnon eväillä luonnon helmassa.

Tapahtumassa oli mahdollista kokeilla myös telttasaunan löylyjä sekä tutustua Paralympiakomitean liikunta-apuvälineiden lainauspalveluun, jonka yksi lainauspiste löytyy Seinäjoelta Pohjanmaan liikunta- ja urheilu ry:n tiloista. Rohkeimmilla oli mahdollisuus yöpyä esteettömän elämysliikuntareitin varrella sijaitsevassa Tukikohta Vuoren Korsussa ”Nuku yö ulkona” -tapah-

OIKAISU

Vuoden 2025 viimeisessä It-lehdessä liittoäänestyksen nuorten äänestysalueen äänestysprosentti oli virheellisesti 14,4 %.

Oikea äänestysprosentti oli 3 %.

Nuorten, alle 29-vuotiaiden äänestysaktiivisuus kokonaisuudessaan oli kuitenkin 12,6 % eli nuoret ovat äänestäneet muilla äänestysalueilla aktiivisemmin.

Kiitos!

Kiitos liittoäänestyksessä äänestäneille! Kaikkien äänestäneiden kesken on arvottu varainhankinnan tuotteita ja ne on postitettu voittajille.

tuman hengessä yhdessä Lakeuden Eräpartion kanssa. Päivätapahtumassa oli mukana 65 osallistujaa, joista yöpymään uskaltautui neljä invalidiyhdistysten edustajaa sekä 12 partiolaista.

Luonto kuuluu kaikille

– Kaikkien tulee päästä luontoon. Esteettömyys lisää tutkitusti liikuntaa ja luo tasavertaiset mahdollisuudet kokea luonnon hoitavan voiman. Esteettömyys mahdollistaa myös lapsiperheiden pääsyn luontoon lastenrattaila tai muilla liikkumisvälineillä, sanoo pitkään alueella konkreettista luontoesteettömyystyötä tehnyt Lakeuden Elämysliikunta ry:n toiminnanjohtaja **Hannu Salo**.

– Jokainen voi löytää oman tavan nauttia luonnosta ja sen voimasta. Pienikin oleilu luonnossa virkistää, vahvistaa ja tuo hyvän mielen, muistuttaa Lakeuden Elämysliikunta ry:n hankekoordinaattori **Katrin Tiittanen**.

– Tapahtuma sai erittäin myönteisen vastaanoton ja toiveen vastaaviin myös jatkossa. Kiitän lämpimästi kaikkia tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa mukana olleita. Yhteistyössä mukana olleiden panos oli korvaamaton – ilman heidän innostustaan, osaamistaan ja vapaaehtoistyötään tapahtumaa olisi ollut mahdoton järjestää, summaa tapahtuman jälkeisiä tunnelmia Länsi-Suomen järjestöasiantuntija **Hanna Lahti**.

Invalidiliitto jatkaa uusien kokeilujen toteuttamista alueilla myös tulevalla vuonna. ●

Saako vastaanottokeskustelun tallentaa?

Juristilta kysytään aika ajoin, saako lääkärin vastaanotolla tai sosiaalihuollon asiakastilanteessa käydyn keskustelun tallentaa? Ja pitääkö siihen pyytää lupa? Entä onko tallenteesta mitään hyötyä, jos asia myöhemmin riitautuu?

Kysymys on ymmärrettävä. Vastaanotto- ja palvelutilanteet voivat olla kuormittavia, ja niissä käsitellään usein oman elämän kannalta merkittäviä asioita. Kaikkea kuultua ei aina muista jälkikäteen – varsinkaan silloin, kun kyse on terveydestä, toimintakyvystä tai välttämättömistä palveluista.

Lähtökohta on selkeä. Keskustelun osapuoli saa tallentaa oman keskustelunsa ilman toisen osapuolen lupaa; rikoslain säännökset salakatselusta ja salakuuntelusta soveltuvat vain tilanteisiin, joissa tallentaja ei itse ole keskustelun osapuolella. Kun henkilö itse osallistuu keskusteluun, tallentaminen ei ole lain tarkoittamaa salaa tapahtuvaa kuuntelua tai katselua.

Tallentaminen on kuitenkin eri asia kuin tallenteen käyttäminen tai levittäminen. Tallennetta saa käyttää omaan oikeusturvaan liittyvissä tilanteissa ja muistin tukena, mutta sen asianton julkaiseminen tai jakaminen sivullisille voi loukata toisen yksityisyyttä ja johtaa oikeudellisiin seuraamuksiin.

Terveydenhuollon osalta asiaa on tarkasteltu myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa (EOAK/5424/2024), joka annettiin joulukuussa 2025. Ratkaisussa käsiteltiin potilaan oikeutta kuvata ja tallentaa vastaanottotilanteessa. Apulaisoikeusasiamies korosti potilaan oikeusturvaa ja tiedonsaantia: pelkkä tallentaminen ei lähtökohtaisesti ole kiellettyä eikä se saa automaattisesti vaikuttaa potilaan saamaan hoitoon.

On hyvä muistaa, että terveydenhuoltolain mukaisesti hoitoratkaisuihin ei voi hakea muutosta

valittamalla. Tallenteella voi silti olla merkitystä, jos kyse on huonosta kohtelusta, puutteellisesta vuorovaikutuksesta tai epäasiallisesta käytöksestä. Tällaisissa tilanteissa potilas voi tehdä muistutuksen terveydenhuollon toimintayksiköön ja tarvittaessa kantelun laillisuusvalvontaviranomaiselle, kuten Lupa- ja valvontavirastolle tai eduskunnan oikeusasiamiehelle. Tallenne voi tukea potilaan kertomusta tapahtumista.

Sosiaalihuollossa tallenteella voi olla vielä konkreettisempi merkitys. Sosiaalihuoltoa, kuten vammaispalvelua, koskevasta päätöksestä voi ensin tehdä oikaisuvaatimuksen ja tarvittaessa valittaa edelleen hallinto-oikeuteen. Tallenne ei korvaa viranomaisen tekemiä asiakirjoja tai kirjauksia, mutta se voi tukea asiakkaan näkemystä esimerkiksi siitä, mitä palveluja on sovittu järjestettävän ja millä tavoin, mitä tietoja on annettu tai miten asiakasta on kohdeltu.

On tärkeää ymmärtää, että tallenne ei ole automaattisesti ratkaiseva todiste ja sen merkitys arvioidaan tapauskohtaisesti. Viranomaismenettelyssä asiaa arvioidaan kokonaisuutena: asiakirjojen, selvitysten ja osapuolten kertomusten perusteella. Tallenne voi kuitenkin vahvistaa asiakkaan kertomuksen uskottavuutta ja auttaa osoittamaan ristiriitoja kirjausten ja todellisen keskustelun välillä.

Vaikka lupaa tallentamiseen ei tarvitse pyytää, avoimuus on usein viisasta. Etukäteen kysyminen on kohteliasta ja kertominen tallentamisesta voi helpottaa vuorovaikutusta ja ehkäistä turhaa epäluuloa. Tallentamisen tarkoituksena ei ole vastakkainasettelu, vaan oman asian ymmärtäminen ja tarvittaessa oikeuksien puolustaminen.

Oikeus tallentaa keskustelu on osa asiakkaan ja potilaan oikeusturvaa. Se voi parhaimmillaan edistää yhdenvertaista kohtelua ja vahvistaa luottamusta siihen, että omat asiat tulevat asianmukaisesti käsitellyiksi. ●

Invalidiliitto kouluttaa

Invalidiliiton koulutuksen tavoitteena on edistää jäsenistön ja muiden fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten oikeuksien toteutumista arjessa, lisätä tietoisuutta vammaisuudesta sekä tukea yhdistysten toimintaa.

Koulutuksissa noudatamme turvallisen tilan periaatteita, jossa kaikki omalla toiminnallaan rakentavat yhdenvertaista, kunnioittavaa ja avointa ilmapiiriä.

ILMOITTAUTUMINEN JA KURSSIOHJELMAT

www.invalidiliitto.fi/koulutuksia

Opintokeskus Sivis

Saamme tukea koulutusten järjestämiseen Opintokeskus Sivikseltä.

ALUEELLISTEN VAIKUTTAJIEN JA VAMMAISNEUVOSTOJEN JÄSENTEN VALTAKUNNALLISET TAPAAMISET

Aika: 4.2. ja 9.4.2026 klo 17–18.30
Paikka: Teams.
Kohderyhmä: Alueiden vaikuttajat ja vammaisneuvostojen jäsenet
Tavoite: Keskustella eri alueilla nousseista vaikuttamistoiminnan teemoista, jakaa kokemuksia ja hyviä käytäntöjä, verkostoitua ja saada vertaistukea. Teemana ajankohtainen alueilla puhuttava asia, jota voi myös itse ehdottaa etukäteen.
Hinta: Maksuton.
Ilmoittautuminen: Pari päivää ennen tilaisuutta.

VAIKUTA VAMMAISNEUVOSTOSSA

Aika: 18.2.–29.3.2026 itseopiskelu ja tehtävät Howspaceissa.
Paikka: Webinaarit: 25.2., 4.3., 11.3. ja 18.3.
Kohderyhmä: Howspace-verkkoalusta ja Teams.
Tavoite: Invalidiliiton jäsenyhdistysten kunnallisten ja hyvinvointialueiden vammaisneuvostojen jäsenet.
Hinta: Perehtyä kunnan ja hyvinvointialueiden vammaisneuvostojen tehtäviin, rooliin, vaikutusmahdollisuuksiin ja yhteistyöhön.
Ilmoittautuminen: Maksuton.
Ilmoittautuminen: 4.2. mennessä.

KANSAINVÄLISEN NAISTENPÄIVÄN WEBINAARI

Aika: Sunnuntai 8.3.2026 klo 13–14.15
Paikka: Teams. Lisäksi yhdistykset eri puolella Suomea järjestävät omia tapahtumiaan.
Kohderyhmä: Invalidiliiton jäsenyhdistysten naiset ja itsensä naiseksi kokevat.
Tavoite: Viettää yhdessä kansainvälistä naistenpäivää.
Hinta: Maksuton.
Ilmoittautuminen: 5.3. mennessä webinaariin.

EDISTÄ ESTEETTÖMYYYTTÄ -VERKKOKOULUTUS

Aika: 9.3.–5.4.2026
Paikka: Verkkokoulutus.
Kohderyhmä: Kaikki esteettömyydestä kiinnostuneet ja esteettömyystietoa tarvitsevat.
Tavoite: Osaat tunnistaa mitä vaatimuksia eri tavoin liikkumis- ja toimimisesteisillä ihmisillä on esteettömyydelle. Osaat kuvata mitä esteettömyys tarkoittaa julkisessa rakentamisessa ja asuinrakentamisessa. Osaat soveltaa rakentamisen esteettömyyttä koskevia määräyksiä ja ohjeita omassa toiminnassa. Osaat edistää esteettömyyttä uudis- ja korjausrakentamisessa. Osaat löytää rakennetun ympäristön esteettömyyteen liittyvää oleellista ja ajantasaista tietoa.
Hinta: Maksuton Invalidiliiton jäsenyhdistysten jäsenille, vammaisneuvoston ja esteettömyysverkoston jäsenet 40 €, muut 80 €.
Ilmoittautuminen: 27.2. mennessä.
Lisätietoja: Esteettömyysasiantuntija Ari Kurppa, ari.kurppa@invalidiliitto.fi, p. 050 430 7268.

ONNEA

HYVINKÄÄ

95 Aarre Sormunen 12.3.

70 Päivi Kärnä 27.2.

Korjaus: Edellisessä lehdessä ilmoitettiin Raija Lepistön 80 v. merkkipäiväksi virheellisesti 1.1. Oikea päivä on 26.3. Pahoittelut.

HÄMEENLINNA

80 Eila Niemi 28.1.

70 Ilse Lindqvist 14.1.

KOUVOLA

75 Markku Nupponen 16.2.

Paula Pajari 18.2.

70 Simo Korpela 12.2.

55 Kirsi Sorvo 15.2.

50 Markus Erkkilä 16.2.

KUOPIO

90 Pentti Lipponen 13.3.

85 Marja Leena Karppinen 17.2.

75 Hannu Anttila 6.2.

60 Ari Juutilainen 22.2.

50 Jani Kovanen 17.2.

KURIKKA

80 Jouko Muotio 7.12.

75 Kerttu Mattila 23.11.

70 Sirkka Vuolle 13.11.

65 Tuomo Anttila 10.12.

KUUSANKOSKI

90 Seppo Pajari 6.2.

80 Raimo Salminen 7.3.

75 Raija Toivonen 9.2.

Pentti Virtanen 8.3.

70 Arja Sjöblom 10.3.

MASALA

60 Maria Juvonen 23.1.

PORI

80 Tuulikki Jokinen 17.2.

PORVOO

80 Erik Grönqvist 1.1.

RAUMA

85 Soili Peräntie 9.3.

80 Jorma Tikkanen 7.3.

75 Seppo Lempainen 7.2.

Esa Myllymaa 5.3.

70 Sirpa Ruponen 13.2.

RIIHIMÄKI

60 Ari And 20.1.

SAVOLINNA

75 Kaija Kokkonen 25.1.

VAASA

90 Kalevi Mattila 2.3.

VANTAA

85 Rita Hanhila 23.2.

80 Leena Aune Marjatta Lauren 4.2.

Sisko Osolanus 16.2.

65 Risto Luukkonen 7.2.

KUOLLEET

Anna Greta Keski-Vinkka

Järvisseudun Invalidit ry

Laila Kivihaka

Vaasanseudun Invalidit – Vasanejdens Invalider ry

Ari Haapaniemi Elvi Oinonen

Vantaan Invalidit VANIN ry

Liisa Konola

Ylivieskan Invalidit ry

HENKILÖKOHTAISTA

Etsin itselleni pystytanssipartneria ja minulla on kolme toivetta:

- nainen
 - mielellään 20–25-vuotias
 - ei tarvitse olla tanssitaitoa entuudestaan, opetellaan yhdessä
- Minä olen pyörätuolissa. Vaikka on vaikea vamma, niin toivon, että ette katso mua ulkoapäin vaan sisältä eli henkistä minääni. Tällä hetkellä harrastan tanssia kerran viikossa, mutta voimme yhdessä miettiä lisäkertoja. Toivon yhteydenottoa mahdollisimman pian. Yhteydenotot sähköpostilla osoitteeseen pasi.e.kauranne@gmail.com. Yhteydenotot puhelimitse numeroon 044 5505 673. Toivon yhteydenottoa arkisin klo 10–15, silloin apunani on puhevammaisten tulkki. Jos ei vastata niin laita sähköpostia.

Terveisin Pasi Kauranne

**Lähetä
aineistot
vuoden 2026
toiseen
numeroon 11.2.
mennessä.**

Henkilöuutiset ja toimintakalenteri:

Riitta Lehto

puh. **044 7650 659** (ma klo 13–15)

it-lehti@invalidiliitto.fi

OIKAISU

It-lehdessä 8/2025 oli toimituksen virheestä johtuen jo aiemmin julkaistun **Risto Laineen** muistokirjoituksen yhteyteen liitetty vahingossa **Seppo Hakasuon** kuva. Pahoittelemme tapahtunutta. Tässä oikea teksti ja kuva.

IN MEMORIAM

Seppo Hakasuo 22.5.1938–1.9.2025

Seppo Einari

Hakasuo syntyi Suttilassa maanviljelijöiden Anni ja Uno Hakasuon viisi lapsisen perheen esikoiseksi 22.5.1938. Syn-tyessään hänen oikea kätensä oli vammautunut.

Seppo kävi kansakoulunsa Suttilassa. Kansakoulun jälkeen Sepon setä ohjasi hänet Helsinkiin Ruskeasuon invalidien ammattikouluun. Koulu kesti 3 vuotta ja Seppo valmistui sieltä puusepäksi erinomaisin arvosanoin. Valmistuttuaan Seppo työskenteli useita vuosia puusepänteollisuudessa ja autokoritehtaassa.

Vaimo Arja löytyi Huittisten Leppäkoskelta ja yhteinen koti Löysälään valmistui 1967, jolloin myös esikoinen Sanna syntyi. Tämän jälkeen Seppo aloitti oman verstaan rakentamisen kotipihaan ja sen valmistuttua perusti keittiökaappeja ja komeroita valmistavan yrityksensä. Poika Jarkko syntyi 1970. Hän on jatkanut yrittäjänä isänsä jalan jäljillä vuodesta 1994, jolloin Seppo siirtyi sairaseläkkeelle.

Vapaa-ajalla Seppo viihtyi kotitilansa metsään rakentamallaan lisäkki-mökillä ja toimi aktiivisesti Huittisten Seudun Invalideissa, yli neljänkymmenen vuoden ajan. Hän osallistui mielellään yhdistyksen tal-koisiin ja myyjäisiin, joihin hän valmisti tuotteita myyntiin. Vuosien varrella Seppo valmisti muun muassa yhdistyksen toimitiloihin kalusteita. Yhdistysläiset muistavat Sepon iloisena, ystävällisenä keskustelijana, joka toimi myös yhdistyksen varapuheenjohtajana.

Seppo nukkui pois 1.9.2025. Häntä jäivät kaipaamaan vaimo, lapset, 9 lastenlasta sekä 7 lastenlastenlasta.

Huittisten Seudun Invalidit

ETELÄ-SUOMI

ESPIN

ESPINin toimisto, puhelinneuvonta, jäsenasiat sekä lisätietoja tapahtumista ym. Anne Virtanen 041 548 0638, espinry.toimisto@gmail.com. **ÄIJÄkahvit** keväällä 2026 ma 2.2., ma 2.3., ma 13.4., ma 4.5. ja ma 1.6. klo 13.00 alkaen Kauppakeskus Sello Fresko kahvio, lisät. ja ilm. Jarmo Nurmi 0400 873 877. **Lounastapaamiset** klo 12.30 alkaen pe 6.3. Palvelutalo Hopeakotka, Kotkapolku 2, Espoo ja pe 10.4. paikka ilmoitetaan myöhemmin, lisät. ja ilm. pe 27.2. ja pe 27.3. mennessä, Tuovi Nykänen 045 131 4455, tuovi.nykanen@gmail.com. **Kirjapiiri etänä** klo 17 alkaen, ma 23.2. luetaan John Steinbeck: Hiiriä ja ihmisiä, ma 30.3. luetaan Valérie Perrin: Vettä kukille, ma 27.4. luetaan Hannu Salmi: Frans Leijon – Kuurosokean ihmeellinen elämä ja ma 25.5. luettava kirja sovitaan myöhemmin, lisät. ja ilm. Ritva Viljanen, 041 319 9877 (tekstiviestillä), ritva.viljanen64@gmail.com. **Luovan toiminnan tapaamiset** klo 12–14, ke 11.2. ja ke 11.3. Iso Omenan Chapple'ssa, os. Suomenlahdentie 1, ke 15.4., ke 13.5. ja ke 10.6. Lipulaivan kirjastolla, os. Espoonlahdenkatu 8. lisät. Ritva Viljanen. **Jäsentapaamiset** ma 16.2., ma 16.3., ma 13.4., ma 11.5. ja ma 15.6. klo 17–19, Karaportissa os. Karaportti 5, lisät. ja ilm. viikkoa ennen ESPINin toimisto. **Asahi live-etänä** joka ma 2.2.–11.5., klo 13.00–13.45, lisät. ja ilm. ESPINin toimisto. **Tuolilattarit** joka to 21.5. asti klo 16.50–18.00 Kuitinmäen koulu os. Kuitinkuja 4, Espoo, lisät. ja ilm. Kristina Bjugg 040 577 3398, kitti.bjugg@hotmail.fi. **Ystävänäpäivä-kahvilatapaaminen** la 14.2. klo 14–18 Ravintola Hills, os. Klovinpelontie 1–3, torni 1, 02180 Espoo, omavastuu 5 € myös avustajalta, lisät. ja ilm. to 5.2. mennessä, Aija Tarkiainen, 0400 900 657 tai aija.tarkiainen@gmail.com. **Yhdistyksen sääntömääräinen kevätkokous ja kevätiuhla** la 18.4.2026 klo 14 alkaen, lisät. Aija Tarkiainen. Lisää tapahtumia ja tarkemmat tiedot tapahtumista jäsentiedotteessa. Jäsentiedote 1/2026 ilmestyi joulukuun aikana. Katso myös www.espin.fi.

HELSINGIN INVALIDIEN YHDISTYS

Yhteystiedot Toimiston osoite: Voudintie 6, 00600 Helsinki. Internet-sivut: www.hiy.fi. Toimisto auki ma, ti, to 9–16, ke 9–19 ja perjantaisin toimintakeskus on suljettu,

palvelemme klo 9–15 vain puhelimitse puh. 09 7206 240, s-posti: toimisto@hiy.fi. Sähkö-posti muotoa etunimi.sukunimi@hiy.fi. Puheenjohtaja Kristiina Karhos, puh. 050 463 5732, s-posti: pj.hiy@hiy.fi. Toiminnanjohtaja Pirjo Virtaintorppa, puh. 09 7206 2415. **HIY:n ajankohtaista Voudintiellä:** 9.2. klo 17–19. **Lukupiiri** Ilm: Riitta Jolanki, riitta.sjolanki@gmail.com, 040 5147 526. **Torstaikehon luento ja keskustelu** klo 13.15–14.30. 12.2. Itsetunto. 12.3. Yksinäisyys. Esteetön työ EMPPA kehittäjä Pirkko Justander, Sininauha-liitto. 19.2. klo 13.15–14.15. **Digikoulutus:** yleisimpiä huijauksia ja miten niiltä vältetään, 19.3. klo 13.15–14.15. **Digikoulutus:** digitaalinen sukututkimus, 16.2. klo 17–19. **Ystävänäpäivätapahtuma**, eläinaiheinen COSPLAY-ilta, ilm. viimeistään 9.2. toimisto@hiy.fi tai 09 720 6240. 4.3. **Toivekahvila.** Vammaisneuvonnan esittely. Helsingin kaupungin vammaispalvelujen asiantuntija. Ilm: viimeistään 2.3. toimisto@hiy.fi tai 09 720 6240. Kaikkiin HIY:n ryhmiin on pakollinen ennakkoilmoittautuminen. **Voudintiellä kokoontuvat kerhot ja liikuntaryhmät:** **Boccia** ti 13.1. alkaen klo 12–15. Yht. Paula Talpia 040 5143 395. **Tuolijooga** ke 14.1. alkaen klo 15–16 (myös etänä). Ilm. toimisto@hiy.fi, 09 720 6240. **Tuolijumppa** to 8.1. alkaen klo 11.45–12.45. Ei ilmoittautumisia tai sitoutumisia, maksuton ryhmä. **Canasta** ke 14.1. alkaen klo 12–19. Yht. Seija Suominen, 040 744 3209. **Kaiken kerho** Teams-ohjelmalla. Tapaamiset kuukauden 1. tai 2. perjantaina klo 18–20. Yht. Heikki Aulio, heikki.aulio@gmail.com. **Kädentaidoista lautapeleihin -kerho** tapaamiset joka toinen ti klo 15.15–17.30 (parittomat viikot 13.1. alkaen). Maksuton ryhmä. Ilm. toimisto@hiy.fi tai puh. 09 720 6240. **Torstaikeho** to 8.1. alkaen klo 12.45–14.15. Lisätiedot: toimisto@hiy.fi, 09 720 6240. **Hyväikäiset vammaiset naiset**, vertaistukiryhmä, ke klo 17.30–19 (joka toinen keskiviikko 14.1.–3.6.). Ilm. toimisto@rusetiry.fi, Riitta Jolanki, p. 040 514 7526. **Yhteislauluillat**, erityistä osaamista ei tarvita. Ei ilmoittautumisia. Aika: tiistai 3.2., 3.3., 7.4. ja 5.5. klo 15–16.30. **Mualla kokoontuvat liikuntaryhmät:** **Lasten ja nuorten sulkapallokerho** (10–22 v.) la 10.1.–25.4. (tuntia ei ole 24.1., 1.2., 21.2., 4.4.) klo 10–12 Ruskeasuon liikuntahalli, Ratsastie 10. Ilm: Anja Kima, anja.kima@welho.com, 041 440 5315. Ryhmä on maksuton. **Vammaissulkapallo** la 10.1.–25.4. (tuntia ei ole 24.1., 1.2., 21.2., 4.4.)

klo 10–12 Ruskeasuon liikuntahalli, Ratsastie 10. Yht. Anja Kima, anja.kima@welho.com, 041 440 5315. Kausimaksu HIY:n jäsenille 33 € ja muille 66 €. **Istumalentopallo**, Siltakyläntie 7–9, to 8.1.–30.4. klo 18–20 ilm: hiyhelsinki.nimenhuuto.com. **Kuntosali** to 15.1.–23.4. klo 18–20 Nordenskiöldinkatu 18 B. Ilm. toimisto@hiy.fi, 09 720 6240. **Pyörätuolikoripallo** to 15.1.–23.4. klo 18–20 (Nordenskiöldinkatu 18 B), yht: Jarmo Leppänen jarmo.leppanen@live.com, 040 838 9479. **Pyörätuolirugby** ke 14.1.–22.4. klo 18.30–20.30 (Nordenskiöldinkatu 18 B). Yht. Anna Pasanen pasanenanna@gmail.com, 0400 648 620. **Pyörätuolisalibandy** (Nordenskiöldinkatu 18 B) 12.1.–27.4. (tuntia ei ole 6.4.) klo 19–20.30. Kausimaksu HIY:n jäsenille 41 €, muille 82 €. Olli Palonen, opalonen@gmail.com, 040 718 7577. Istumalentopallo, lasten ja nuorten sulkapallokerho, tuolijumppa ja tuolijooga järjestetään yhteistyössä Helsingin kaupungin liikuntapalvelujen kanssa. Lisätietoja www.hiy.fi.

HYVINKÄÄN INVALIDIT

Kesäkodin (Vuorenniityntie 88, Hyvinkää) kesän vuokramökkien haku aika on 2.3.–31.3. Hakemukset ja lisätietoja mökeistä Päiviltä p. 044 290 3963 tai paivikarna60@gmail.com. Hakemukset mieluiten tekstiviestillä tai sähköpostitse. Lisätietoja www.hyvinva/kesakoti. **Asahi** ma klo 15–16, palvelukoti Lepovilla, Torikatu 10. **Boccia** ja **sisäcurling** la klo 10–12, Hyria B-talo, Kauppalamkatu 18, Hyvinkää. **Harvinaisia sairauksia sairastavien henkilöiden vertaistukiryhmä** ma 9.2. ja 9.3. klo 15–17, Onnensilta. Yhteyshenkilö Sanna-Kaisa Patjas, harvinaiset.hyvinva@gmail.com. **Kuntosali**, palvelukoti Lepovilla, ti klo 14–15 ja pe klo 16–17. **Kuntosali**, palvelukoti Mäntykoto, ti klo 15–17 ja to klo 17.30–19, Sähkökatu 28. **Kässäkerho** to klo 13–15.30, Onnensilta. Huom! Kerhoa ei 19.3. **Senioribio** ke 1.4. ja 6.5. ip, Biorex. Elokuva ja tarkka aika selviävät n. 2 viikkoa ennen esitystä. Seuraathan ilmoittelua. Lisätietoja Aamupostin Yhdistykset-palsta, www.hyvinva.fi, Facebook, Instagram, p. 046 6446 121 / Kirsi.

HÄMEENLINNA

Hattelmalantie 9, 13130 Hämeenlinna, puh. 050 912 9704 (torstaisin), s-posti: toimisto@haseinva.fi, kotisivut: www.haseinva.fi. Olemme myös Facebookissa – liity ryhmään! Toimiston päivystys torstaisin klo 15–17.30. (Toimisto suljettu heinäkuussa ja arkipyhinä). **Maanantai-**

kerho joka ma klo 13–15 (Hattelmalantie 9), **Boccia** torstaisin klo 13.30–16 Loimua-areenalla, **Tuolijumppa** torstaisin klo 13–14 (Hattelmalantie 9). Yhdistys myy suruadresseja toimistolla, hinta jäsenille 5 €/kpl ja ei jäsenet 7€/kpl.

JÄRVENPÄÄN SEUDUN INVALIDIT

Hallitus vuonna 2026: Tomi Pasi pj., Reija Lummemäki varapj., Jouni Kaukonen, Markku Leskinen, Anu Mäkelä, Ria Mäntty, Antero Vainikainen, Marja Vainikainen ja Sala Vesanto. **Levyraati** ti 20.1. klo 15–17. **Vaate-esittely** ti 10.2. klo 15–17. Heli Vähäsiltä esittelee ErgoModen helposti puettavia vaatteita, jotka sopivat hyvin varsinkin pyörätuolia käyttäville henkilöille. **Jäseniltapäivä** ti 17.3. klo 15–17. **Em. tilaisuudet** ovat JÄRVENPÄÄSSÄ, Myllytien toimintakeskus, Myllytie 11, tilana Luokka, käynti sisäpihalta, ovi C, tilaisuudessa kahvitarjoilu. **Boccia** ti 24.2. ja 24.3. klo 13–14.30 JÄRVENPÄÄN ev.lut.seurakunnan liikuntasali, Kirkkotie 1 C. Lisät. Markku p. 040 968 9449. JÄRJESTÖJEN YHTEISTYÖNÄ TUUSULASSA: **Asahi**, rauhallinen terveysliikunta (seisten/istuen) ma 12.1.–13.4. (ei 16.2., 6.4.) klo 16–17, 20 €, Rykmentinpuiston koulun liikuntasali, Rykmentin puistotie 19. Käynti liikuntasaliin Rykmentin puistotien puolelta P-ovesta, ohjaajana Ritva Tervala. **Tuolijooga** ke 14.1.–1.4. (ei 4.2., 18.2.) klo 16.45–17.45, 22 €, Martta Augusta-koti, sali, Kievarinkaari 1, ohjaajana Satu Tuominen. **Tuolitanssi** to 22.1.–9.4. (ei 5.2., 19.2.) klo 16.15–17, 30 €, Martta Augusta-koti, sali, Kievarinkaari 1, ohjaajana Taina Kanerva. **Ilmoittautuminen** asahiin, tuolijoogaan ja tuolitanssiin Tuusulanjärven Reuma ry:n kotisivujen kautta (liikuntaryhmät), siellä olevasta linkistä, vahvistusviestissä tulee ryhmän tiedot maksuohjeineen tai Heidi Vatka p. 050 384 1063 klo 10–16. **Lisät. toiminnasta** Keski-Uusimaa-lehden järjestöpalsta, js-inva.fi, Facebook, p. 050 434 9166 / Saila.

LOVIISAN INVALIDIT

Jäsenillat jatkuvat vuonna 2026 joka kuun ensimmäinen maanantai klo 17.00, Kumpu-uustalo KULMASSA, Sibeliuksenkatu 3, Loviisa. Tarjolla ajankohtaisia asioita, mielenkiintoisia aiheita ja esittelyjä sekä mukavaa jutustelua kahvitarjoilun kera. Kaikista tapahtumista sekä retkistä tiedotetaan jäsentiedotteilla, tekstiviesteillä, sähköposteilla sekä Facebookissa os. Loviisan Invalidit. Tarjolla on mukavasti jäsenetuja, tapahtumia ja vertaistukea, tervetuloa mukaan!

Lisätietoja sihteeri Eija Salmelalta puh. 045 77319 275 tai 050 5306 634, email: eija.salmela@loviisaninvalidit.fi. Kotisivut: www.loviisaninvalidit.fi.

VANTAAN INVALIDIT

TAMMIKUU: Ma 12.1. klo 17.00–20.00 **Länsi-vantaan kerho**. Ti 13.1. klo 17.30–19.30 **Istumalentopallo & sisäboccia**. Ke 14.1. klo 14.00–15.00 **Tuolijumppa**. To 15.1. klo 10.00–15.00 **Hieronta**. Ti 20.1. klo 17.30–19.30 **Istumalentopallo & sisäboccia**. Ke 21.1. klo 12.00–14.00 **Keskiviikkokerho Bingo**. Ti 27.1. klo 17.30–19.30 **Istumalentopallo & sisäboccia**. Ke 28.1. klo 14.30–15.30 **Tuolijumppa**. Ke 28.1. klo 13.00–14.30 **Hengellinen piiri**. HELMIKUU: Ti 3.2. klo 17.30–19.30 **Istumalentopallo & sisäboccia**. Ke 4.2. klo 10.00–15.00 **Hieronta**. Ma 9.2. klo 14.00–16.00 **Länsi-vantaan kerho**. Ma 9.2. klo 17.00–20.00 **ATK-kerho**. Ti 10.2. klo 17.30–19.30 **Istumalentopallo & sisäboccia**. Ke 11.2. klo 14.00–15.00 **Tuolijumppa**. Ke 18.2. klo 13 **Naistenpiiri**, tapaaminen ja ruokailu Jumbossa Fonda Del Solissa. Oma-kustanteinen. Ilmoittautumiset Minnalle 11.2. mennessä. Ke 25.2. klo 13.00–14.30 **Hengellinen piiri**. Ke 25.2. klo 14.30–15.30 **Tuolijumppa**. MAALISKUU: Ma 9.3. klo 14.00–16.00 **Länsi-vantaan kerho**. Ma 9.3. klo 17.00–20.00 **ATK-kerho**. Ke 11.3. klo 14.00–15.00 **Tuolijumppa**. Ke 18.3. klo 12.00–15.00 **Keskiviikkokerho**, Anin hauskat pelit. Ke 25.3. klo 13.00–14.30 **Hengellinen piiri**. Ke 25.3. klo 14.30–15.30 **Tuolijumppa**. HUHTIKUU: Ke 8.4. klo 14.00–15.00 **Tuolijumppa**. Ma 13.4. klo 14.00–16.00 **Länsi-vantaan kerho**. Ma 13.4. klo 17.00–20.00 **ATK-kerho**. Ke 15.4. klo 12–15 **Naistenpiiri**, paperikukka-askartelua. Materiaalimaksu 6 € Minnalle paikan päällä. Ilmoittautumiset Minnalle 8.4. mennessä. Ke 29.4. klo 13.00–14.30 **Hengellinen piiri**. Ke 29.4. klo 14.30–15.30 **Tuolijumppa**. TOUKOKUU: Ke 6.5. klo 12.00–15.00 **Keskiviikkokerho Skipbo** ja muut mahdolliset pelit. Ota omat skipbo-kortit mukaan, jos mahdollista. Ma 11.5. klo 14.00–16.00 **Länsi-vantaan kerho kevätjuhlat**. Ma 11.5. klo 17.00–20.00 **ATK-kerho**. Ke 13.5. klo 12.00–14.00 **Keskiviikkokerhon & naistenpiirin yhteinen grillipäivä**. Omat eväät mukaan. Sateen sattuessa olemme sisällä. Ke 13.5. klo 14.00–15.00 **Tuolijumppa**. Ke 27.5. klo 13.00–14.30 **Hengellinen piiri**. Ke 27.5. klo 14.30–15.30 **Tuolijumppa**. KESÄKUU: Ke 3.6. **Naistenpiirin kesäretki**. Ilmoittautumiset Minnalle 27.5. mennessä. **Invalidiliiton**

ton jäsenetuna kaikki Invalidiliiton jäsenet on vakuutettu liiton ja yhdistysten järjestämissä tapahtumissa sekä retkillä. Tämä koskee siis myös osallistumisia Vantaan Invalidien järjestämiin kerhoihin ja muihin tapahtumiin. Lisätietoa Invalidiliiton sivulta.

ITÄ-SUOMI

IISALMEN INVALIDIT

Invatalo, Joukolankatu 6, 74120 Iisalmi. puh. 0440 824 455. Puheenjohtaja Eila Koistinen p. 044 0817 350. s-posti: puheenjohtaja@iisalmeninvalidit.fi. Toimisto auki ma-ke klo 10–12. s-posti: toimisto@iisalmeninvalidit.fi. 80-vuotisjuhlavuosi on alkanut, tule mukaan tapahtumiin! **Vakiot jatkuvat: Keilaus** torstaisin klo 13–14 Keilahallilla (Untamonk. 8). **Vesivoimistelu** maanantaisin klo 14.15–14.45 Iisalmen Saukko-uimahallissa (Joukolank. 15). **Lauluilat** joka torstai klo 17–18.30 Invatalolla (Joukolank. 6). Aurinkokellossa (Auringonkehrä 10) maksuton **omatoiminen kuntosal** ti klo 15.30–16.30 ja to klo 10–11. **Tehdään käsin -kerho** joka toinen maanantai. **Jäsenilta** ma 2.2. klo 17, Helena Karhu esittelee Iisalmen Invalidit ry:n 80-vuotishistoriikin. **Jäsenilta** ma 16.2. klo 17, Pertti Laajalahti kertoo ja näyttää kuvia Kiihan matkastaan. **Jäsenilta** ma 16.3. klo 17, Eira Hätinen kertoo digiturvallisuudesta, ja miten omaa digiturvallisuutta voi parantaa. **Iisalmen Invalidien 80-vuotisjuhlajumalanpalvelus** Pyhän Ristin kirkossa su 22.3. klo 12, messun jälkeen kirkkokahvit srk-talolla. **Tulossa: Lohipilkki Sataman rannassa maaliskuu-huhtikuu**. Seuraa ilmoituksia Iisalmen Sanomien järjestöpalstalta, Facebookista ja kotisivuilta.

JOENSUUN SEUDUN INVALIDIT

Koulukatu 24 B 23, 80100 Joensuu. p. 0400 123 156 (puhelinpäivystys ma–pe klo 10–16). Tapaamisen voit sopia puhelimitse, s-posti: joeninva@gmail.com, www.joeninva.fi. Neuvontapisteessä palvelevat yhdistyksen kokeneet vapaaehtoiset. Voit kysyä neuvoa vammaisuuteen liittyvissä asioissa, esim. vammaispalvelujen hakemiseen, hakemusten täyttämiseen ja avustamista oikaisupyyntöjen tekemiseen. Soita tai lähetä s-postia toimistollemme ja varaa aika asiasi käsittelyyn. Jos haluat merkkipäiväsi It-lehteen, ilmoita siitä 3 kk ennen Jaana Tolvaselle p. 0400 123 156 tai joe-

ninva@gmail.com. Muussa tapauksessa sitä ei ilmoiteta. **Peli-illat** Kuntokeitaalla joka kk:n 1. ke klo 16–18. Seuraavat kokoontumiset Kuntokeitaalla ke 4.2. ja 4.3. klo 16–18 (boccia/keilaus), muu 5 €/kerta. **Kontakti-ryhmä** kokoontuu joka kk:n 2. to klo 17–20, Koulukatu 24 B 23, Joensuu. Seuraavat kokoontumiset to 12.2. ja 12.3. klo 17–20. Iiris Karvinen, p. 0400 649 677, iiris_karvinen@hotmail.com, Mauri Pietilä, p. 050 359 7713, pietilamauri@gmail.com. **Kirjoittaja- ja kulttuuripiiri** kokoontuu seuraavan kerran ke 18.2. klo 14–16, Koulukatu 24 B 23, Joensuu. Ohjaajana Paula-Helena Moller, p. 044 0511 111. Kokoontuminen Tukipisteellä 20.2. klo 12.30–14.30, Asema-aukio 2, 81700 Lieksa. Ohjaaja Mari Aho, p. 045 3444176. **Tuoli-jumppa** jatkuu keväällä rahoituksen järjestyessä. Seuraa ilmoittelua. **Kävely- ja kelausvuorot** Joensuu Areenalla ti klo 10–12, to klo 13–15 ja la 12.30–14.30. Vuorot ovat ilmaisia, kävijöillä pitää olla joko EU:n vammaisliikuntakortti tai Joensuun kaupungin vammaisliikuntakortti.

KUOPION INVALIDIT

Vaikuttamisryhmä kokoontuminen ti 27.1. klo 10.00 toimistolla. Tule toteuttamaan kanssamme yhdenvertaista ja saavutettavaa Kuopiota, jossa toteutuvat vammaisten henkilöiden oikeudet YK:n yleissopimuksen hengessä. Lisätietoja saa toimistolta sekä ryhmän vetäjältä Virpiltä puh. 045 121 0339. **Toimistolla kiireettömät kohtaukset:** Ma 19.1., 16.2., 13.4. ja 11.5. klo 13. Ma 16.3. vietämme **ulkoilupäivän merkeissä. Pelipäivä** ti 27.1. klo 17.30 lauantai korttipelien merkeissä. **Ystävänäpäivänä** la 14.2. Mäntylän ruokalassa klo 13–15 **bingo ja elävää musiikkia** päiväkahvien merkeissä. **Automuseo** ke 25.2. klo 12.00, hinta 10 €/hlö sis. keittolounaan ja pääsymaksun. **Kirkkopyhä** su 1.3.2026 klo 11.00 Puijon kirkossa. Jumalanpalveluksen jälkeen kirkkokahvit srk-salissa. **Hengitys- ja harjoituksia**, tule kokeilemaan maksettua ma 9.3. klo 14.00 toimistolle. **Ulkoulupäivä Vehmasmäen Eläinpuistossa** ma 16.3. klo 13.30–16. 5 €/hlö kyydit omakustanteisesti. **Kevätkokous** pe 20.3. klo 14 Kuntolaakson uimahallin 2. krs kokoustilassa. (Hannes Kolehmainenkatu 4). Kahvit klo 13.30. **Kuopion Kaupunginteatteri** ke 22.4. klo 12.00 IDÄN PIKAJUNAN ARVOITUS – Legendaarinen Murhamysteeri. Agatha Christie, Ken Ludwig, Laura Raatikainen. Lippu 20 €/jäsen, henkilökohdattaisat avustajat maksutta. Ilmoittaudu 16.3. mennessä. **Vappubileet/naamiaiset** to

30.4. klo 13–15 toimistolla. **Helppo liikkua -tapahtuma** viikko 21. 18.–24.5. mm. Palomuseon merkeissä. **Maaningan Korkeakosken retki** ke 27.5. klo 13.00 lähtö. **Keilataan keväällä** Suokadun toimintakeskuksen liikuntavuorot alkavat viikolla 3. **Kuntosalit** to 15.30–16.30, Pe 15.30–16.30 ja **Vesijumppa** ti klo 16–17. **Tuoli-jumppa** ke klo 10.30–11.15. **AVUSTUS VIRKISTYSTOIMINTAAN** Aatu Olavi Mietisen testamentista on mahdollisuus hakea loma- ja virkistystoimintaan avustusta. Avustuksen hakemiseen on jatkuva haku. Testamentti on tarkoitettu vaikeavammaisille ja omavastuu on vähintään 30 % toteutuneista kuluista. **Tulevia ja suunnitteilla olevia: Vehmersalmen kerhon vierailu** Kuopiossa. **Lounasristeily** 8.7. M/S Queenilla. **Kulttuuria ja kesäteatteria.** Tapahtumat löytyvät yhdistyksen nettisivuilta www.kuopioninvalidit.fi, It-lehdestä ja www.lahella.fi sivulta. Toimisto on avoinna ma-to 8.30–15.30 ja pe 8.30–14.00.

MIKKELIN SEUDUN INVALIDIT

Toimisto avoinna klo 9–14, Ristimäenkatu 18, 50100 Mikkeli, puh. 0400 849 224. Sähköposti: mikkelin.seudun.invalidit.ry@gmail.com. **Yhdistyksen esteetön Lahdenpohja:** Päärakennusta voi vuokrata talven juhliin, saunailtoihin, kokouksiin, yms. Lisätietoja vpj. Sari Pesonen, puh. 050 552 6031. **Ammuntavuorot** jatkuvat vuonna 2026 joka kuukauden ensimmäisenä tiistaina, tarkemmat ajankohdat ilmoitetaan myöhemmin yhdistyksen kotisivuilla ja Facebookissa. Tiedustelut vpj. Sari Pesonen, puh. 050 552 6031. Launialan koululla on **vammaissulkapalloa** perjantaisin klo 16.30–18, lisätietoja Seppo Sariola, puh. 050 3600 046. Ilmoitathan toimistolle, jos yhteystiedoissasi tapahtuu muutoksia (sähköposti, postiosoite, puhelinnumero). Seuratkaa ilmoittelua yhdistyksen koti- ja Facebook- sivuilta. Tervetuloa mukaan toimintaan!

PIEKSAMÄEN INVALIDIT

Kuntosaliryhmä alkaa 13.1. klo 16.30–17.30, 12x. Omavastuu 40 €. Ilmoittautumiset Merja Hellberg, p. 040 5440 216, meiju@vipbussi.com. **Allasjumppa** alkaa 15.1. klo 16.15–17, 11x. Omavastuu 30 €. Ilmoittautumiset Eija Hiltunen p. 0400 476 154, eija.hiltunen@gmail.com. **Lattia-curling** alkaa 15.1 klo 15–16, 10x. Ilmoittautumiset Sari Sorvali, p. 040 7300 900, [sori65@gmail.com](mailto:sorvali65@gmail.com). **Naistenryhmä** kokoontuu 12.1. klo 15–16. **Teatteriretki Varkauteen** "Katson sineen taivaan" klo

16 alkavaa esitystä katsomaan 28.3. Oma-vastuu 35 €, sisältää linja-autokuljetukset, teatterilipun ja väliaikakahvit. ilmoittautuminen Sari Sorvalille 23.3. mennessä (yhteyshetimit yllä). Lippuja 40 kpl.

SAVONLINNAN SEUDUN INVALIDIT

Boccia-pelipäivät keskiviikkoisin klo 10–12, Linnalan seniorikeskus (esteetön), Pappilankatu 6, 57100 Savonlinna. Kesä-, heinä- ja elokuussa bocciaa Heikinpohjan kentällä tiistaisin klo 10–12. Mahdollisuus harrastaa **ilmakiväärillä tarkkuussammuntaa**. Kysy tarkemmin p. 044 051 4093 tai s-posti: inva.savonlinna@gmail.com. **Invakerhot** 2026 1 krt/kk, kuukauden 2. keskiviikko klo 12–14, paikka Savonlinnan Seudun Kolomonen, Pappilankatu 3, 57100 Savonlinna. 13.5.2026. Invakerho Hirvaslahden kodalla, Kesäkodinkatu 16, 57230 Savonlinna. Kesäkuukausina (kesä-, heinä- ja elokuu) invakerhoa ei pidetä. **Joukon keskustelukerho** vuonna 2026 1 krt/kk. Ajat ja paikat ilmoitetaan tekstiviestein. **Naistenpäivä** su 8.3.2026. **Invalidiliiton webinaari** 13–14.30 Kolumosella, kahvitarjoilu. Osallistumme huhtikuussa Savonlinnan liikuntahallissa järjestettävälle **Hyvinvointimessuille. Sääntö-määräinen kevätkokous** ti 21.4.2026 klo 16–18, Savonlinnan Seudun Kolomonen ry, kokoussali, Pappilankatu 3, 57100 Savonlinna. **Helppo liikkua -tapahtuma** on toukokuussa. Tarkemmin myöhemmin. **Rantakala** kesäkuussa, paikka ja aika tarkennetaan myöhemmin. Muista yhdistyksen tapahtumista ilmoitetaan myöhemmin. Mahdollisuuksien mukaan järjestetään teatteri- ja konsertti- ym. käyntejä ja tapahtumia. Seuraa lehti-ilmoituksia yhdistyspalstoilla Itä-Savo ja Savonmaa. Tapahtumista ja muutoksista ilmoitetaan myös tekstiviestein. Ilmoitathan jos puhelinnumerosi tai sähköpostiosoitteesi on muuttunut. Yhdistys myy suruvalittelu- ja onnitteluaadresseja A4 10 €/kpl ja osanotto- ja onnittelukortteja 5 €/kpl. Tilaukset sähköpostitse tai puhelimitse tai kysy paikan päällä tapahtumissa. Ilmoittautumiset, yhteydenotot, tiedustelut ja kyselyt ma–pe klo 9–15, p. 044 051 4093, sähköposti inva.savonlinna@gmail.com. Kotisivut www.saseinva.fi.

SUONENJOEN SEUDUN INVALIDIT

Syyskokouksen päätöksiä. Pj. Pirjo Ainasoja, vpj. Raija Helminen, sihteeri Eila Kukkonen. Hallituksessa Leena Jalkanen, Tuula Kornilow, Anja Lankinen, Mirja Siipola, Raija Särkkä, Johanna Tapaninen ja Tapani Täh-

käpää. Sihteeri-taloudenhoitajana jatkaa Eila Kukkonen. Jäsenmaksut: varsinainen jäsen 20 €, kannattajajäsen 20 €. Kilta-rekisterinhoitajana jatkavat Johanna Tapaninen ja Eila Kukkonen. Matka- ja retkivastaviksi Eila Kukkonen ja Pirjo Ainasoja. Varainhankinnasta vastaa koko hallitus. **Kerho** ke klo 12 Vanhainkodin Väestösuoja, Sairaapolku 6. Kerhossa **tuolijumpan** lisäksi erilaista ohjelmaa esim. **boccia, puhallustikka, muistipelejä, bingo, laulanta** ym. tietenkään muistamatta iloista seurustelua kahvittelun lomassa. Suruadresseja 10 €, -kortteja 5 € ja onnittelukortteja 3 €/kpl myy Eila Kukkonen, puh. 050 575 8650. **Kokouksista ilmoitetaan** Sisä-Savon paikallislehdessä sekä toiminnasta Facebookissa ja ilmaisjakelulehdissä sekä hallituksen jäseniltä. **Saarenmaan kylpylämatka** 26.4.–2.5. Lisätietoja ja ilm. 050 575 8650 / Eila. Hyvää Vuotta 2026!

KAAKKOIS-SUOMI

IMATRAN INVALIDIT

Keilaus ma 2.2., 16.2., 2.3. ja 16.3. klo 14–15 Imatran Keilahallilla. **Miesten kerho** ti 17.2. klo 13–15. **Peli-iltapäivä** ke 25.2. klo 14–16. **Laskiaissunnuntai** su 15.2. klo 13. Tapahtumat järjestetään Kesä-koti Hakalassa, Hakalantie 10.

KOUVOLAN SEUDUN INVALIDIT

Toimiston aukioloaikoihin on tulossa muutoksia kevään aikana ja niistä tiedotetaan erikseen. Seuraa ajankohtaisia tapahtumia yhdistyksen kotisivuilta osoitteesta: <https://ksiry.net>, Kouvolaan sanomien, Keskiviikko lehden järjestöpalstalta sekä Facebookista. **Liikuntavuorot** ovat varattuna vielä kevätkauden 2026 ajan. Syyskauden liikuntavuorojen jatkuvuudesta ei ole vielä varmuutta. **Boccia** ma klo 10.00–11.00, Lehdokin nuorisotalo, Madekuja 1. **Kuntosalivuoro** to klo 16.00–17.00, Kouvolaan Lyseon lukion kuntosali, Palomäenkatu 33. **Kuntosalivuoro** ei ole yo-kirjoitusten aikana. **Lentopallo** pe klo 16.00–17.00 Kaunisnurmen koulun liikuntasali, Pajaraitti 10.

LOUNAIS-SUOMI

EURAN SEUDUN INVALIDIT

Kuukausikerho ma 9.2.2026 klo 13.00 Laskiaisen hernekeitto/pannari 13 €/hlö.

Sääntömääräinen kevätkokous ma 9.3.2026 klo 13.00. Kerho ja kokous pidetään Anttilantien Tuvalla. **Harrastustointiminta:** ti klo 12.00 **Boccia** ja klo 14.00 **Skipbo-korttipeli**. To klo 12.00 **vesijumppa** ja to klo 13.00 **Seiska-korttipeli**. **Erjan toimintaryhmä** kokoontuu keski-koisin kahden/kolmen viikon välein klo 13.00. Kokoon-tumispäivät ilmoitetaan Tuvan ilmoitustaululla tai niistä voi tiedustella Ollilta p. 050 439 1666. Vesijumppa Euran Urheilutalolla ja muut ryhmät Anttilantien Tuvalla.

HARJAVALLAN SEUDUN INVALIDIT

Yhdistyksen toimisto Yhteisötilassa, Satakunnantie 110, Harjavalta, on avoinna maanantaisin klo 9.00–13.30 p. 0440 877 020. Puheenjohtaja Tellervo Mansikkamäki, p. 040 511 3280, sihteeri Anneli Mannelin-Pelkonen, p. 040 835 4120. **Hallitus 2026:** puheenjohtaja Tellervo Mansikkamäki, varapuheenjohtaja Päivi Lindholm, jäsenet Aila Hartikka, Raija Kulmala, Ulla Mäntynen, Raija Parkkali, Nina Välimäki ja Tiina Ylisuvanto. **Pelikerho** kuukauden parillisena maanantaina klo 12–16 toimistolla. **Kerhot** kuukauden pariton maanantai klo 15 koulukeskuksessa, ruokasalin vieressä kabinetissa, Myllykatu 3 A, Harjavalta. **Askartelukerho** tiistaisin klo 12–15 toimistolla. Bocciaa pelataan Vinnassa tiistaisin klo 13.30–15.30. **Vesijumppa** Hopeakeitaassa Fysio SimMar keski-koisin klo 10, hinta 8 €/krt. Mukaan mahtuu 10 henkilöä. Toimistolla myynnissä **adresseja** (10 €), **kortteja** (3 €) ja **sukkia** vauvasta vaariin. **Kerhossa maanantaina** 9.2. projektisuunnittelija Tero Wallin luennoi aiheesta Myötätunto ja myötänto itselle ja keholle. **Yhdistyksen jäsentiedote 1/2026** toimitetaan jäsenille tammi-helmikuun vaihteessa. Kevään kerhojen ohjelmat löytyvät sieltä. Hyvää alkanutta vuotta 2026 ja tervetuloa mukaan toimintaamme! Katso kotisivuiltamme lisätietoa tapahtumista.

NOORMARKUN SEUDUN INVALIDIT

Iltapäiväkerho kokoontuu Noormarkun seurakuntatalolla. Kahvi klo 16.00 ja kerho 16.30. Nämä ajat edelleen voimassa, mikäli ei toisin mainita. **Kerho** 13.1. paikalla kaatumisesta ja sen seurauksista kertomassa Tiina Tervo. **Kerho** 10.2. paikalla seurakunnan edustaja, hätävara 28 h, esittely. **Vesijumppa** diakonissalaitoksella maanantaisin klo 10.30. Oma vastuu 7 €. Maksuton **Boccia** Noormarkun urheilutalolla perjantaisin 14.30–16 huhtikuun loppuun. Mikäli

et heti pääse sisälle, odottele ja kopistele, niin tullaan avaamaan. Syyskokous päätti jäsenmaksun, joka on 15 €. Tiedotukset edelleen IT-lehdessä, jäsenmaksun ohessa olevassa kirjeessä sekä nettisivulla: noormarkunseuduninvalidityhdistysavain.fi

PORIN SEUDUN INVALIDIT

Toimisto on avoinna joka kuukauden ensimmäinen tiistai klo 11–13. Vuoden 2026 ensimmäinen kerta on 13.1. Pohjoispuisto 1, Pori puh. 02 6334024. Sähköposti toimii koko ajan: info@porinseuduninvalidit.fi. **Vesivoimistelu** jatkuu torstaisin klo 12.00 Diakonialaitoksella. **Jäsenpäivät** ovat 9.2., jolloin **pelaillaan**, 23.2. on **laskiaistapahtuma** sekä 16.3., jonka ohjelma on vielä avoin. Jos ilmenee kysyttävää, voi ottaa yhteyttä puh. 040 7569 877 / Oili Grönroos. Lisätietoja saa myös osoitteesta porinseuduninvalidityhdistysavain.fi.

RAUMAN INVALIDIT

Yhdistyksemme uusi puhelinnumero on 044 974 1445, tallennathan tämän. **Lauluviihteen juhlaa** pe 10.4. klo 16 Rauma-salissa. Esiintyjinä Angelika Klas, Hannu Lehtonen ja Seppo Hovi. Hinta jäseniltä ja henkilökohtaisilta avustajilta 30 €/hlö. Ilm. viim. 6.3. Marja-Leenalle p. 050 321 8995. Toimistolla kokoontuvat ryhmät: **Invan Mimmit** ma 9.2., 23.2. ja 9.3. klo 13–15 sekä **Äijäpiiri** aina ke klo 10–12, os. Aittakarinkatu 1. Liikunta: **Keilaus** ma 2.2., 16.2. ja 2.3. klo 13–14 keilahallilla. **Curling** ma 9.2., 23.2. ja 9.3. klo 17–18 Kaunisjärven hyvinvointikeskuksen juhlasalissa os. Steniuksenkatu 4. **Kuntosali** to klo 11.30–12.30 Fysio-Rauma, os. Pakkahuoneenkatu 4, Potkurin kattotasanne. Omavastuu-hinta 3 €/kerta. **Boccia harjoituksista** lisät. Marko Ylikleemola p. 045 126 5974. Toiminnoista lisää Raumalaisen Kokoukset-palstalla sekä blogissa <https://raumaninvalidit.blogspot.com/>

RAISION SEUDUN INVALIDIT

Tapaamme taas tänäkin vuonna **kerhojen merkeissä** Hulvelassa kuukauden toinen maanantai klo 15.30 ja neljäs maanantai SRK-talolla klo 13.00, kerhokahvit juomme ennen alkua ja myynnissä on arpoja ja bingo kuponkeja. Hulvelan **kuntosali** käytössä vapaavuorolla torstaisin 9–10. Perjantaisin Iso-Tokkilassa kokoontuu **käsityö ja keskustelu kerho** klo 14–17 **bocciaa ja pöytäcurlingia** pelataan 15–16. **Kerhoissa käytetään asiantuntijoita** saatuvuuden mukaan. 12.1. Hulvelassa Suomi-fiestit tutuiksi **Markku Toivola**. SRK-talolla 26.1. edunvalvontavaltuutus asian-

ajaja **Hannele Lehto-Laurila** (mahdollisuus kahdenkeskiselä keskustelulle). 23.2. SRK-talolla Suomen presidenttien rouvat Naantalın oppaiden kertomana.

SALON INVALIDIT

Kerhot tiistaisin klo 15.30–18 Piritassa Kauppiaankatu 4 Salo. Kerhossa pelataan **bingoa ja seurapelejä**. Nautitaan kahvista, kahvileivistä ja yhdessäolosta. Vierailija kerran kuukaudessa. Vuoden ensimmäisessä kerhossa 13.1.2026 vieraana kokomusasiantuntija Nelli Spännäri. **Liikunta:** Keskiviikkoisin klo 11–13 Salon Urheilutalolla, pelataan **curlingia ja bocciaa**. Perjantaisin klo 13–14 **kuntosali** Näkkärissä Ylhäistenkatu 2 Salo. Tarkemmat tiedot yhdistyksen tapahtumista Salonjokilaaksolehdessä ja yhdistyksen nettisivulta www.saloninvaliditry.yhdistysavain.fi.

TURUN SEUDUN INVALIDIT

Asesepänkatu 1, 20810 TURKU, puh. 044 985 9085. Toimisto avoinna ti klo 9–14. Puhelinpäivystys ti ja ke klo 9–14. toimisto@turunseuduninvalidit.fi, www.turunseuduninvalidit.fi. Tilinumero: FI67 5710 9720 0599 15. **Kirjallisuuspiiri** kokoontuu toimistolla (Asesepänkatu 1) kerran kuukaudessa joka toinen maanantai klo 18. Seuraava kokoontuminen ma 12.1.2026. Kirjana Abdultrazak Gurnah: Paratiisi. Helmikuun kokoontuminen ma 9.2. Kirjana Anthony Hopkins: Hyvin sinä pärjäsit: muistelmät. Kirjallisuuspiirin vetäjänä toimii Sirpa Kumlander puh: 050 592 8360 tai sirpa.kumlander@outlook.com Tervetuloa! Ruusukorttelin maanantaiset klo 15–17 **allasvuorot jäsenille** alkoivat 12.1.2026. Yleisavustaja paikalla. Muistathan olla ajoissa paikalla koska ovet sulkeutuvat klo 15. Kevään viimeinen vuoro 25.5.2026. **Kuusiston Lomakeskus lopetti toiminnan lomakodilla**. Vuokrasopimus päättyi 30.11.2025. **Yhdistys vuokraa lomakodin asuntolasta huoneita viikonlopuksi ja pidemmäksi aikaa**. Asuntolassa on 13 kpl kahden hengen ja viisi (5) kolmen hengen huonetta, sekä yhteiset oleskelutilat. **Asuntola- ja ravintolatilaja on mahdollista vuokrata juhla-, kokous- ja/tai kurssipaikaksi**. Tilat ovat esteettömiä. Tiedustelut Pentti Porema puh. 0400 787 180 tai toimisto@turunseuduninvalidit.fi. **Lomakodilla on useita vapaita mökkejä vuokrattavaksi kesäksi 2026**. Lomakodin mökki-, asuntovaunu ja laituripaikkatiedustelut Pentti Porema 0400 787 180 tai pentti.porema@gmail.com tai toimisto@turunseuduninvalidit.fi. **Vuok-**

raamme toimitilojemme yhteydessä olevaa kokous- ja saunatilaa. Jäsenille 30 %:n alennus. Tiedustelut toimistolta puh: 044 985 9085 ti ja ke klo 9–14 tai toimisto@turunseuduninvalidit.fi. Kaikki tapahtumat, myös yhdistyksen kotisivuilla, www.turunseuduninvalidit.fi.

ULVILAN SEUDUN INVALIDIT

Hallituksen kokous pe 27.2. klo 16. **Vertaishetki** ma 9.–23.2. sekä 9.3. klo 11. **Elokuva** ke 4.2. ja 4.3. klo 11. **Boccia/mölkky** torstaisin klo 17, Kaskelotti. **Tee-malauantai** ja lounas la 28.2. klo 11. Ellei muuta mainita, kokoonnumme Ulvilan Olohuoneessa, Friitalantie 18.

LÄNSI-SUOMI

SEINÄJOEN SEUDUN INVALIDIT

Kerhopäivät kevätkaudella Elinkeinotalolla, Huhtalantie 2. 4.2. Bingo, 11.2. Tietokilpailu, 18.2. Kaverikahvila, 25.2. Jumbppa, 4.3. Bingo, 11.3. Ruokaohjeita, 18.3. Kaverikahvi, 25.3. Jumbppa, 8.4. Bingo, 15.4. Mielimusiikkia, 22.4. Kaverikahvila, 29.4. Jumbppa, 6.5. Bingo, Kesäretki laavu / kotaretki.

SUOMENSELÄN INVALIDIT

Kerho kokoontuu joka 3. ke klo 12 Saavutuksessa, Leppävuorentie 11, Ähtäri. Ilmoitus kerhotilan ulko-ovella ja Ähtärinjärven Uutisuotun Seurat toimivat-palstalla. **Boccia** ti klo 16–17.30 Otson yhtenäiskoulun liikuntasalissa. **Uinti** uimahalli Loiskeessa: jäsenkortilla 4 €/aik., 2 €/eläk. 1 krt/vko. www.suomenselaninvalidit.fi. Meitä voit seurata myös Facebookissa.

VAASAN SEUDUN INVALIDIT

Hallitus 2026: Pertti Meriruoho pj, Seppo Rinne varapj, Derick Joutsen, Marjo Wik, Veikko Rintamäki, Päivi Kari, Anita Back ja Kaj Lax. Jäsenmaksu 2026: 10 euroa/varsinais- ja kannatusjäsen. Jäsenlaskut postitetaan huhtikuussa. **Ystävänäpäivän vietto** pe 13.2. klo 10–14 toimistolla. **Kerhotointiminta** jatkuu entiseen tapaan. **Boccia** ti klo 12 ja pe klo 11 urheilukeskuksessa. **Canasta** ke klo 18, la-kerho sovittuna lauantaina klo 14 toimistolla. **Käsityökerho** sovittuna maanantaina klo 12 Koivulassa. Toimisto avoinna ark. klo 10–14. Seuraa ilmoituksia Ilkka-Pohjalaisen ja Vasabladetin toimintapalstoilta sekä kotisivuiltamme www.vaasanseuduninvalidit.yhdistysavain.fi.

SISÄ-SUOMI

JYVÄSKYLÄN SEUDUN INVALIDIT

Toimiston osoite Kilpisenkatu 6 (Fysios Mehiläisen tilat) p. 050 575 9068. Toimiston aukiolo vain sovittaessa. sposti.jklivat@gmail.com, kotisivut jklivat.yhdistysavain.fi. Jäsenetuina yhdistyksen Jysi-tiedote 2x/v, valtakunnallinen It-lehti 8x/v, vertaistukea sekä hyviä etuja tapahtumista. **Tammikuun kahviklubi** ke 21.1.2026 klo 16, Sokkarin Cafetella, Kaupakatu 24, Jyväskylä. **Helmikuun ystävänäpäivän kahviklubi** la 14.2.2026 klo 16, Espresso House, Seppä, Jyväskylä. Yhdistys tarjoaa jäsenille ystävänäpäiväkahvit. **Maaliskuun kahviklubi** ke 11.3.2026 klo 15, (huom. aika) Piipurannan klubi, paikan esittely ja kahvit alussa, Kangaan alue, Peperitehtaankatu 1, Jyväskylä. **Vuoden 2026 muista tapahtumista** ilmoitetaan myöhemmin. Jyväskylän Seudun Invalidit ry on siirtynyt digitaaliseen tapahtumailmoittamiseen vuoden 2026 alusta. Tapahtumista ilmoitetaan **yhdistyksen verkkosivuilla, It-lehden tapahtumakalenterissa sekä yhdistyksemme digitaalisessa jäsenkirjeessä**. Kiva kun olet mukana! Tapahtumat löytyvät yhdistyksen verkkosivuilta (<https://jklivat.yhdistysavain.fi/tapahtumat/>). Fb: Jyväskylän Seudun Invalidit ry ja Instag: jysi 1945.

KANGASALAN INVALIDIT

Boccia Asarilla joka tiistai klo 12–15. **Jumbppa** 2.2., 9.2., 16.2., 2.3. ja 9.3. maanantaisin Malm-areenalla klo 12–13. **Keilailu** perjantaina 6.2. ja 6.3. Kaupin keilahallilla klo 11–12. **Uinti** Kangasalan uimahalli Kuohussa jäsenhintaan aikuiselta 3 €/vuoro ja lapset 0–16 vuotta 1 €/vuoro. Jäsenhinnan saa näyttäimällä kassalla voimassa olevaa yhdistyksen jäsenkorttia. **Kevätkokous** pidetään tiistaina 10.3. klo 15.00 alkaen, kokouspaikka Asari, Asemantie 470, Kangasala. Kokouksessa käsitellään yhdistyksen sääntöjen kevätkokoukselle kuuluvat asiat. Puheenjohtaja Timo Kokki, puh. 045 138 0377, sp: tiko6384@gmail.com, varapuheenjohtaja Tapani Lähteenmäki, puh. 050 313 8003 sp: lahteenmaki.tapani@gmail.com. Yhdistyksen sähköposti: kangasalaninvalidit@kangasalaninvalidit.fi. Kotisivut: www.kangasalaninvalidit.fi. Facebook ja instagram: kangasalaninvalidit.

Kamp för jämlikhet

Sofia Valkonen agerar gärna som språkrör för jämlikhet. "Ehlers-Danlos syndromet har påverkat min vardag, men jag har inte låtit sjukdomen knäcka mig", säger hon.

Snöslasket yr omkring när **Sofia Valkonen** med raska tag kör med rullstolen på gården vid Tavastehus yrkeshögskola (HAMK).

– Jag gav mig för att studera till socionom emedan det kändes mest som min grej efter att länge ha verkat som frivillig i organisationsvärlden, berättar Valkonen.

Efter att vintern börjat med föga snö kändes snöloppet bokstavligen som en blöt trasa mot ansiktet. Det tyckts inte störa den leende Valkonen så värst mycket.

– Jag har inte alltid nått ända fram när snöförhållandena har varit mycket utmanande. Då har jag beslutat att det är intet värt att ens försöka eftersom krafterna bara inte räcker till, säger Valkonen.

Numera tar sig Valkonen till studier på plats i Tavastehus med egen bil från Tammerfors, där hon bor. Hon litar inte på att hon kan ta sig fram med kollektivmedel. Høyden på busshållplatserna varierar, rullstolsramperna isar fast

och man kan inte alltid lita på att medpassagerare eller föraren hjälper till.

– Det går bara inte. Sommaren är dock en annan sak, då fungerar också ramperna bra.

När man pratar med Valkonen blir det snabbt klart att det är en viktig grej att klara sig själv. Det är lätt att öppna de tunga branddörrarna i HAMK fastän någon ofta rusar till hjälp när de ser en person som rör sig med rullstol. Ett slikt beteende irriterar Valkonen även om hon förstår det goda syftet.

– Det ligger inget underligt i att jag själv öppnar dörrarna, besöker affären, dammsuger, torkar av dammet och matar katterna, kvittar hon glatt.

Till Tavastehus nästan av misstag

Valkonen, som studerar till socionom, skulle ha fått en studieplats också i Tammerfors, där hon bor, men hon gjorde en dundertabbe när hon tog emot studieplatsen.

– Jag antog först att mina poäng inte räckte till för Tammerfors yrkeshögskola, berättar Valkonen.

Valkonen hade hunnit ta emot platsen i Tavastehus när hon fick resultatet från inträdesprovet till Tammerfors. Poängerna skulle ha räckt till men man kunde inte längre byta efter att ha tagit emot en studieplats.

Sin vana trogen, ser Valkonen en silverkant på saken.

– Det är en fin nivå på undervisningen här, och här finns många kompisar med erfarenhet av arbetslivet.

Den som studerar annanstans än på hemorten får även fler värdefulla nätverk, och Valkonen tycker att det är en bra sak.

Diagnos 2020

Valkonen, 29, är en aktiv influenser inom organisationer och föreningar, och hon deltar i mycket. Hon är till exempel styrelsemedlem i föreningen Suomen Ehlers-Danlos -yhdistys (SEDY) och verkar som erfarenhetsexpert och ger kamrattstöd åt personer med funktionsnedsättning eller en sällsynt sjukdom.

Valkonen fick diagnosen Ehlers-Danlos syndrom år 2020. Det är en bindvävssjukdom med 13 olika undertyper.

– Jag har haft den sedan barndomen, men man började undersöka den först när jag var 19 år gammal och symtomen började bli värre. Min diagnos i dag är hypermobil EDS, men undersökningarna pågår ännu. Man vet inte riktigt än om det är den klassiska formen av sjukdomen.

Valkonen har använt rullstol i ungefär tre år.

– Jag gick länge med käppar och sedan med en rullator. Jag har fått ganska många ryggskador och de har skadat nerverna. Det har gjort det svårare att gå, berättar hon.

Tillgängligheten finns

Tillgängligheten har tagits väl i beaktande på Valkonens studieplats.

– Hissarna fungerar här och jag har inte haft några problem med dem. Mina studiesalar ligger oftast på andra eller tredje våningen. Det är lågt här, det är alltså inte svårt att åka över trösklar.

– Alla min undervisning finns här i en byggnad, jag har således inte någon erfarenhet av de övriga husen. Men campuset lät göra en stor kartläggning av tillgängligheten för några år sedan, och de har verkligen gjort många fina ändringar här.

Campus på Tavastehus yrkeshögskola har tillgängliga parkeringsplatser och områden för ledsagande trafik.

Som ett litet minus nämner Valkonen att toalettpapperet på toaletterna för funktionsnedsatta var placerade på väggarna så att alla inte kom åt det. Efter respons lades torn för toalettpapperet på golvet i toaletterna.

I klassrummen säger Valkonen sig vara ”en piggelev på frambänken”. En annan orsak till detta utöver piggheten är att möblerna borde flyttas varje gång för att ta sig till den bakre delen av klassrummet.

– Jag tror att det är lättare för både mig och andra att jag sitter fram till. Och då jag är en person som tänker på säkerhetsaspekter, är det lättare för mig vid en brand att ta mig ut när jag sitter framme än om jag skulle sitta i bakre delen av rummet, säger Valkonen.

Paraidrott för ork till vardags

Som motvikt till studier och arbete har Valkonen de senaste två åren aktivt spelat rullstolsbasket med föreningslaget BC Nokia, och sedan hösten 2025 även i landslagsringen.

Särskilda utmaningar följer av att Valkonen spelar i blandade lag.

– På grund av de fysiska skillnaderna damer och herrar emellan måste jag hålla mig i hård kondition för att kunna hålla takten med männen. Men jag har alltid kunnat, och jag har blivit bättre!

I grenen med hård kontakt finns risken att skada sig. Fingrarna kan till exempel hamna mellan rullstolarna. Det ställer inte några hinder för den våghalsiga Valkonen.

– Fördelarna vinner nackdelarna, absolut!

Fördelarna är många:

– Utan denna hobby skulle min kontroll över mellangärdet och användningen av armarna sannolikt vara mycket sämre, och då skulle jag även ha mer problem med funktionsförmågan.

Valkonen har också socialt umgänge som hobby, och det är viktigt för henne.

– Det talas mycket om minoritetsintressen. Det är ett stort andningshål för mig att få vara tillsammans med mina egna. Hobbyn har inte någon norm för normal funktionsförmåga; det stötte jag mer på i min vardag. Vi har alla en rörelseskada eller begränsning av något slag utan att låta den stå i vägen, säger Valkonen.

Väsentlig kunnighet

När Valkonen idrottade lärde hon sig också något som är viktigt för rullstolsanvändare.

– Jag hade använt rullstolen i ett år, men inte kunnat rulla med den innan jag tränade rullstolsbasket. Kontrollen över mellangärdet och överhuvudtaget att använda rullstolen blev vid träningarna så mycket bättre att jag började rulla mig framåt. Det är till stor nytta i vardagen, och redan därför rekommenderar jag parasportgrenar.

Detta hjälper en att rulla sig över trösklar och i lätt sluttande utförsbackar. När man anstränger mellangärdet och lätt förflyttar tyngdpunkten, kan man tryggt förflytta sig med hjälp av bakhjulen.

– När jag rullar långsamt är risken mindre att jag på grund av ojämnheter i sluttningar stupar framåt. Jag hinner bromsa snabbare och mer kontrollerat. Jag har således, av att rulla mig framåt även annan nytta än att det ser snyggt. Det är värt att lära sig!

Valkonens våghalsiga attityd visas också av att hon ger sig för att delta i sådant som andra rullstolsanvändare kanske skulle låta bli att göra.

En gång ramlade Valkonen ganska våldsamt under en idrottslektion. Det var fråga om en lektion i att främja välbefinnande och man spelade brännboll.

– Eftersom jag kan falla rätt, huka mig framåt och dra hakan mot bröstet, hände det mig inget, säger Valkonen.

Stödåtgärder behövs inte i studierna

Valkonen balanserar lika beslutsamt med såväl studierna och arbetslivet som sin rehabilitering.

– Jag vet egentligen inte hurdan stödåtgärder jag skulle kunna få. Jag har studerat med attityden att jag fortsätter så här så länge jag klarar mig i studierna. Jag själv tycker att jag orkar, kan och att vardagen löper.

Valkonen måste vid val av praktikantplats tänka på tillgängligheten.

– Den förra praktikantplatsen där jag var tre veckor med äldre personer var tillgänglig. Där upplevde jag inte några utmaningar. Ibland retar det mig en aning att alla platser inte är tillgängliga. Jag är också öppen för att ge konstruktiva förslag till utveckling.

Valkonen har ett klart budskap till andra med någon funktionsnedsättning:

– Om det känns ens ditåt att jobbet som till exempel socionom kunde vara din bransch, ställ inte ut hinder för dig med att du måste använda hjälpmedel. Lyssna inte på vad andra säger dig. Om du vill arbeta tillsammans med människor, klarar du säker av det.

Valkonen hoppas att hon efter studierna får jobb på organsationsfältet.

– Uttryckligen som yrkesperson, tillägger hon. ●

Kamratstöd, intressebevakning och tillgänglighet är Sofia Valkonens specifika kompetenser.

SOFIA VALKONEN

- › Socionomstuderande, 29 år.
- › Bor i Tammerfors med sin make.
- › Spelar rullstolsbasket i BC Nokias lag och i landslaget.
- › Verkar och talar aktivt för tillgänglighet och åtkomlighet, samt i arbetet inom organisationer och för kamratstöd, bland annat i styrelsen för föreningen Suomen Ehlers–Danlos -yhdistys.
- › Hon har två kära katter, Hattivatti och Tahmatassu

Janne Juvakka

Invalidförbundets verkställande direktör,
Ordförande för Ammattiopisto
Spesia Oy:s styrelse

En utbildning öppnar dörrar – för alla

Utbildning och arbetsliv går hand i hand. Utan kunskande finns det inget arbete. Arbetet ger i sin tur nya möjligheter att delta och att bygga upp ett liv som passar en själv. Därför är utbildning inte ett privilegium, utan en grundläggande rättighet. Alla har rätt att få lära sig. Läroplikt är ett sätt för samhället att ta ansvar för ungdomar och se till att alla har tillgång till vidareutbildning och möjligheter att komma in i arbetslivet.

Reformen av läropliktslagen år 2021 befäste den här rättigheten. Läropliktsåldern höjdes till 18 år och målet för alla som avslutar grundskolan är att genomgå en utbildning på andra stadiet. Före reformen var nästan fem procent av ungdomarna helt uteslagna från yrkesutbildningen eller gymnasieutbildningen. Enbart grundskola i sig räcker inte längre till för att kunna delta i arbetslivet eller samhället.

Specialyrkesläroanstalter spelar en viktig roll för att möjliggöra studierätt för de studerande. Yrkesinstitutet Ammattiopisto Spesia Oy, som ägs av Invalidförbundet och stiftelsen Bovallius, erbjuder de studerande både utbildning med målet att nå en yrkesexamen och utbildning som förbereder dem för examensstudier och ett självständigt liv. Undervisningen sker i smågrupper och på ett praktiskt sätt, samtidigt som de studerande får möjlighet att träffa sina kamrater och bygga upp en känsla av gemenskap. Spesia fungerar också som en aktiv partner och sakkunnig i arbetslivet.

Även om reformen av läropliktslagen har medfört stora möjligheter, finns det fortfarande ungdomar som faller mellan stolarna. De behöver andra typer av inlärningsmiljöer och stöd för att utbildningen verkligen ska kunna öppna dörrar till kunskande och arbete. Rehabiliterande utbildning har lyfts fram som en ny metod och kommer sannolikt att vara ett viktigt utvecklingsområde under de kommande åren.

Invalidförbundet, som ägare av Spesia och i egenskap av en samhällelig aktör, ansvarar för sin del för att alla studerande har möjligheter att studera, bli sedda och finna sin plats i samhället. Spesias verksamhet visar hur individuellt stöd och en trygg inlärningsmiljö kan utveckla unga personers möjligheter.

Det är vår allas och samhällets uppgift att garantera att utbildningens dörrar till kunskande, arbete och delaktighet förblir öppna för alla. Alla unga personer har rätt att bli hörda och bemötta och att själva få bygga sin egen stig mot ett självständigt liv som passar just dem. ●

*Utbildning
är inte ett
privilegium,
utan en
grundläggande
rättighet.*

Små höjningar av handikappförmåner

Vid årsskiftet ändrades FPA:s förmåner. För personer med funktionsnedsättning är den goda nyheten att handikappförmånerna inte sänktes, utan höjdes något.

Handikappförmånerna höjdes med 0,5 procent från och med den 1 januari 2026. Till exempel är handikappbidraget för barn under 16 år och handikappbidraget för personer som fyllt 16 år nu 110,49 euro per månad. Före höjningen var beloppet 109,97 euro per månad.

Även pensionerna fick en liten indexhöjning på 0,5 procent.

Kokemustoimijoiden yhteisön tuki on ollut voimaannuttavaa.

Uusi suunta löytyi Invalidiliiton tuella

Kun jouduin jäämään työkyvyttömyyseläkkeelle oppilaitospapin tehtävästä, elämäni pysähtyi hetkeksi. Työni oli ollut minulle paljon enemmän kuin pelkkä ammatti. Sain vuosien ajan toimia kutsustehtävässä, jossa sain olla tukena ja läsnä sosiaali- ja terveysalojen opiskelijoiden ja opettajien arjessa.

Työhöni kuului niin opetusta kuin sielunhoitoa, ja koin olevani juuri siellä, missä minua tarvittiin. Työstä luopuminen oli pitkä prosessi, jonka aikana jouduin kohtaamaan sekä oman jaksamisen rajat että luopumisen surun. Vaikka päätös siirtyä eläkkeelle oli vaikea, tiesin sen olevan ainoa oikea ratkaisu.

Aluksi olin liian väsynyt ja kipeä edes ajattelemaan tulevaisuutta tai uusia mahdollisuuksia. Päivät kuluivat sumussa, ja arjen rytmikin katosi. Identiteettiä ja tulevaisuuden suunnitelmat menettivät suuntansa.

Työpaikan menettäminen tuntui siltä kuin olisi jäänyt ulkopuolelle virrasta, jossa muut vielä kulkevat. Vaikka työkyvyttömyyseläke toi tarvittua turvaa, kaippu merkitykselliseen tekemiseen ja uuden oppimiseen jäi kytemään sisälleni.

Kun voimat alkoivat palautua, koin vahvaa tarvetta kuulua yhteisöön ja löytää uusia tapoja kasvaa. Opiskelu ja itsensä kehittäminen ovat monelle tärkeä osa arkea. Työelämän päätyttyä minäkin kaipasin elämäni uutta sisältöä. Sairaalaajakson aikana vuonna 2020 tutustuin OLKA-pisteellä Invalidiliiton toimintaan ja liityin jäseneksi.

Pian löysin Invalidiliiton monipuoliset koulutusmahdollisuudet, joista erityisesti kokemustoimijakoulutus muodostui käännekohtaksi.

Koulutuksessa opin, miten omalla tarinallaan voi rakentaa siltoja ymmärrykselle ja vaikuttaa yhteiskuntaan. Kehittäjä- ja vaikuttajapolun kautta löy-

sin uusia mahdollisuuksia. Huomasin, että vaikka en ollut enää työelämässä, minulla oli edelleen paljon annettavaa – ehkä jopa enemmän kuin ennen.

Invalidiliitto huolehtii myös meidän kokemustoimijoiden ”täydennyskoulutuksesta”. Lisäkoulutukset ovat antaneet paitsi uutta tietoa, myös rohkeutta ja itseluottamusta. Meillä on ollut mahdollisuus itse vaikuttaa siihen, minkälaista lisäkoulutusta olemme saaneet. Koulutuksissa on käsitelty esimerkiksi oman tarinan elävöittämistä ja sosiaalista mediaa.

Säännölliset kokemustoimijoiden Teams-tapaamiset ovat olleet korvaamattomia. Vaikka fyysinen välimatka voi olla pitkä, yhteys syntyy ruudunkin kautta. Kuitenkin toivon, että saisimme kokoontua myös kasvotusten. Mikään ei voi aitoa kohtaamista ja yhdessä jaettua hetkeä.

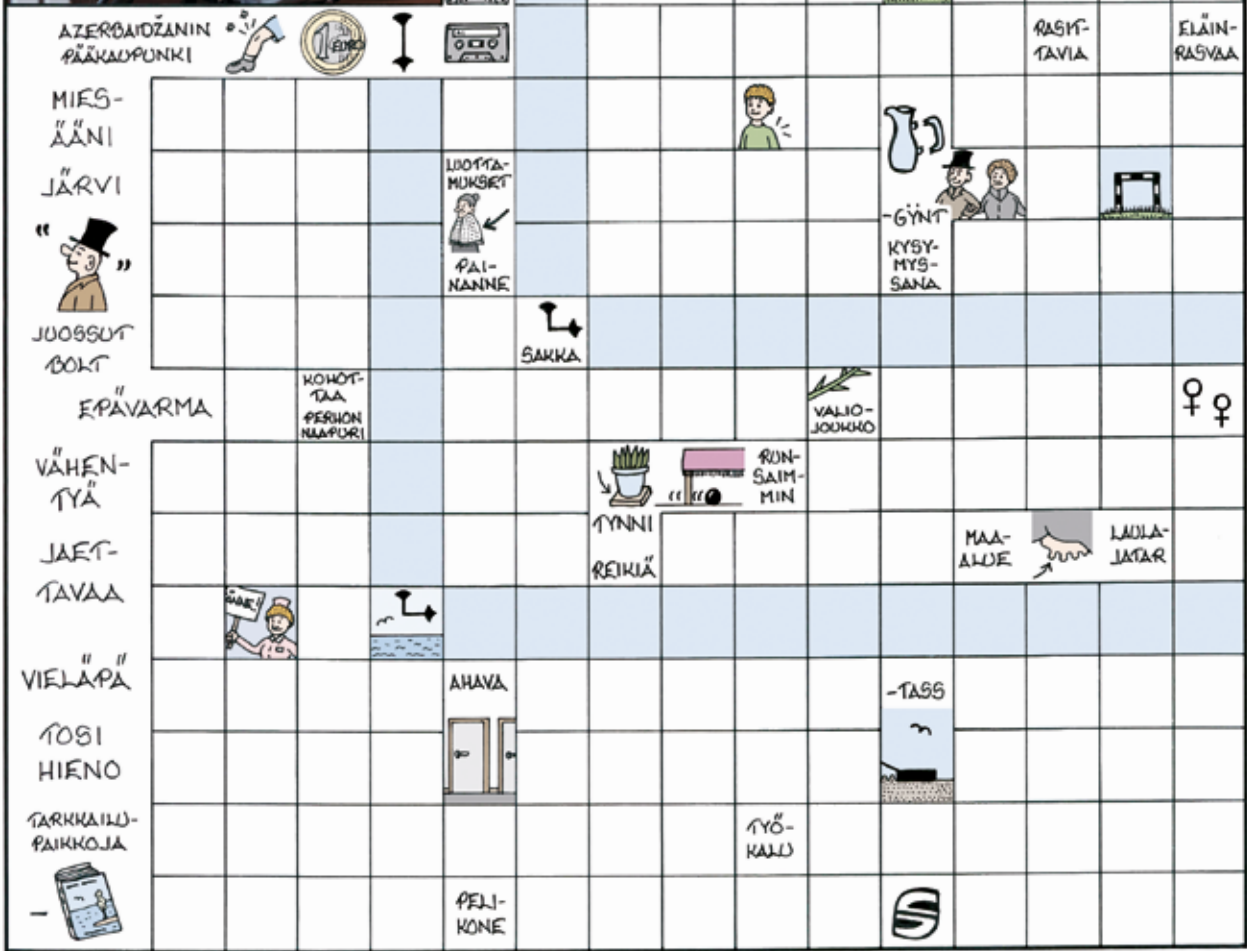
Kokemustoimijoiden yhteisön tuki on ollut voimaannuttavaa: olemme jakaneet arjen ilot ja haasteet, tukeneet toisiamme vaikeina hetkinä ja nauraneet yhdessä sattuneille kummelluksille.

Yhteisöön liittyminen toi arkeen uuden merkityksen. Tuntuu hyvältä kuulua joukkoon, jossa omia kokemuksia arvostetaan ja niistä voi olla hyötyä muille.

Haluan rohkaista jokaista lukijaa: jos tunnet kaipuuta uuden oppimiseen, yhteisöön ja oman kokemuksen jakamiseen, lähde rohkeasti mukaan Invalidiliiton koulutuksiin! Olitpa sitten vasta pohtimassa uutta suuntaa tai jo kokenut vaikuttaja, yhteisöstä löytyy paikka jokaiselle.

Olen kiitollinen siitä, että minulla on mahdollisuus olla osa tätä yhteisöä. Yhdessä voimme rakentaa merkityksellistä arkea, oppia toisiltamme ja vaikuttaa siihen, minkälainen tulevaisuus meitä odottaa.

Ei pidä jäädä yksin, sillä yhdessä olemme enemmän! ●

IT 1/2026 numeron ratkaistujen ristikoiden palautus 18.2.2026 mennessä osoitteeseen IT-lehti/Ristikko 1/2026, Kamua Helsinki Oy, Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki. Oikein vastanneiden kesken arvotaan pieniä palkintoja.

IT 8/2025 ristikkoon saatiin yli 100 ratkaisua. Niiden joukosta arvottiin seuraavat kolme voittajaa: **Marja Jokinen** Sastamalasta, **Anneli Niskanen** Kuopiosta ja **Tiina García** Raumalta. Onnea voittajille!

RATKAISIJAN NIMI

LÄHIOSOITE

POSTINUMERO JA -TOIMIPAIKKA

PUHELIN

Ratkaisu edellisen numeron ristikkoon:

Pyörätuolia käyttävä Michaela Benthaus kävi avaruudessa

SAKSALAINEN insinööri **Michaela Benthaus** on ensimmäinen pyörätuolin käyttäjä, joka on käynyt avaruudessa, kertoo BBC.

Hän oli yksi kuudesta matkustajasta, jotka lensivät Blue Origin -nimisen avaruusyhtiön kapselissa kymmenen minuutin mittaisella lennolla.

Raketti nousi ilmaan ja saavutti Kármánin rajan, josta avaruuden ajatellaan alkavan. Sen jälkeen raketti laskeutui maahan.

– Se oli siistein kokemus ikinä!, Benthaus sanoi laskeutumisen jälkeen Blue Originin jakamassa videossa.

– En tykännyt vain näkymästä ja painottomuudesta, vaan pidin myös noususta, hän kertoi.

Benthaus sai seitsemän vuotta sitten maastopyöräily-onnettomuudessa selkäydinvamman ja hänen jalkansa halvaantuivat.

Benthaus työskentelee insinöörinä Euroopan avaruusjärjestö ESA:ssa. Vammautumisensa jälkeen hän on halunnut edistää sitä, että eri tavoin vammaiset henkilöt voisivat työskennellä avaruusallalla.

Avaruusseikkailu sai alkusysäyksensä, kun Benthaus otti yhteyttä eläköityneeseen raketti-insinööri **Hans Koenigsmanniin**. Hän kysyi tältä, voisiko selkäydinvammainen henkilö olla astronautti.

Koenigsmann innostui ajatuksesta, auttoi lennon järjestämisessä ja oli myös lennolla itse mukana.

– Benthaus inspiroi minua tekemään tämän. Hänen intohimonsa sai minutkin vakuuttuneeksi siitä, että minun pitää tehdä tämä ja kokea jotain, mitä olen pitkään katsellut ulkopuolelta, Koenigsmann kertoi BBC:lle. ●

Parempi lehti?

Hyvä lukija, auta meitä kehittämään IT-lehteä entistäkin paremmaksi vastaamalla kysymyksiin. Vastanneiden kesken arvotaan pieniä palkintoja.

Tämän lehden kiinnostavin juttu oli

Kenestä haluaisin lukea jutun lehdessä? Miksi?

Vastaaajan nimi

Osoite

Puhelinnumero

Sähköpostiosoite

Viime numeron vastaajista Onnettaren suosiossa olivat **Briitta Rosenvall Harjavallasta** ja **Ruut Soidinmäki Tampereelta**. Onnea voittajille!

Palauta täytetty kuponki 18.2.2026 mennessä osoitteella IT-lehti, Parempi IT, Kamua Helsinki Oy, Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki

Ratkaisu sivun 7 sudokuun

4	3	2	1	7	8	6	9	5
6	8	7	9	5	2	3	4	1
9	1	5	3	6	4	2	7	8
3	7	1	8	2	5	9	6	4
8	2	9	4	3	6	5	1	7
5	6	4	7	1	9	8	2	3
1	5	3	6	9	7	4	8	2
2	9	8	5	4	1	7	3	6
7	4	6	2	8	3	1	5	9

Tilaa Viiman ja Vipusen puuhakirja lapselle!

Viima & Vipunen on puuhakirja esikoulu- ja ala-asteikäisille lapsille. Kirjan tehtävät ovat kasvatuksellisia ja hauskoja tehtäviä, joiden avulla lapsi oppii ymmärtämään ja suvaitsemaan erilaisuutta, välttämään ennakkoluuloja sekä näkemään toinen ihminen vamman takaa. Tehtävien avulla pyrimme vähentämään myös lasten ja nuorten kohtaamaa kiusaamista ja syrjintää.

Hanki puuhakirja lapselle. Kirja antaa paitsi kivaa tekemistä ja iloa, myös viestii tärkeistä teemoistamme tekemisen kautta. Lapset oppivat uusia ja vaihtoehtoisia käytösmalleja hauskoja tehtäviä tekemällä. – Ketään ei kiusata!

"Puuhakirjan tehtävät oli hieno tapa avata monimuotoisessa ryhmässä keskustelua erilaisuuden ymmärtämisestä ja ennakkoluulojen torjumisesta."

Mona Kivimäki, Huhkolan päiväkot, Huittinen

"Invalidiliiton puuhakirjaa on meillä luettu monenlaisissa lapsiryhmissä, eniten keskustelupiirissä. Se tukee loistavasti erilaisuuden ymmärtämistä ehkäisten siten kiusaamista."

Andréa Sjöström, Stiftelsen Bensow, Kauniainen

Puuhakirjan tuotto käytetään Invalidiliiton toimintaan, esimerkiksi harvinaisen vamman tai sairauden kanssa elävien lasten ja lapsiperheitten vertaistukeen. Lue lisää: www.invalidiliitto.fi/puuhakirja

Hinta: 1 puuhakirja 57 €, 10 puuhakirjaa 206,91 €, Invalidiliiton jäsenhintana 35 €/kpl. (hinnat sisältävät 13,5% alv:n ja toimituskulut kotimaassa.)

Lisätiedustelut ja tilaukset: varainhankinta@invalidiliitto.fi
p. 044 765 0510 (ark. klo 8–16)